

FORVALTNINGSREVISJON

Videregående opplæring- gjennomføring yrkesfag

Nordland fylkeskommune

Rapport 2022

Forord

På grunnlag av bestilling fra kontrollutvalget i Nordland fylkeskommune har KomRev NORD gjennomført forvaltningsrevisjon som omhandler gjennomføring innenfor yrkesfag. Kontrollutvalgets plikt til å påse at forvaltningsrevisjon gjennomføres, følger av lov om kommuner og fylkeskommuner § 23-2 bokstav c. Ifølge kommuneloven § 23-3 innebærer forvaltningsrevisjon å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Krav til revisors uavhengighet følger av kommuneloven § 24-4 og av forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 16, 17, 18 og 19. Før igangsetting av forvaltningsrevisjonen har revisjonen vurdert egen uavhengighet overfor Nordland fylkeskommune. Vi kjenner ikke til forhold som er egnet til å svekke tilliten til vår uavhengighet og objektivitet.

Vi takker Nordland fylkeskommune for samarbeidet i forbindelse med forvaltningsrevisjonen.

Bodø/Tromsø, 09.09.2022

Margrete Mjølhus Kleiven
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Mailen Evjen
Prosjektleder, forvaltningsrevisor

Olga Jaros
Prosjektmedarbeider, forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

KomRev NORD har på oppdrag fra kontrollutvalget i Nordland fylkeskommune gjennomført en forvaltningsrevisjon om gjennomføring av yrkesfag i videregående opplæring.

Forvaltningsrevisjonen tar utgangspunkt i følgende problemstillinger:

1. Hvilke utfordringer har koronapandemien medført for yrkesfagelever i skole og lære?
2. I hvilken grad har Nordland fylkeskommune fulgt opp strategien for økt gjennomføring i Nordland, med fokus på yrkesfag?

Videregående opplæring bygger på grunnskolen og skal gi kompetanse til videre studier eller arbeidslivet. Forvaltningsrevisjonen omhandler yrkesfag, og dermed den videregående opplæringen som gir kompetanse til å gå ut i yrkeslivet. Det ble en endring i utdanningsprogrammene fra skoleåret 2020/21 og nå er det ti yrkesfaglige utdanningsprogram og rundt 180 programområder som gir yrkeskompetanse. Nordland fylkeskommune har 16 offentlige videregående skoler som fylkeskommunen er ansvarlig for. Ved alle disse tilbys det yrkesfaglig opplæring.

Problemstilling 1

Under *problemstilling 1* har vi belyst hvordan koronapandemien har påvirket situasjonen for yrkesfagelever i skole og lære. Dette er en deskriptiv problemstilling, og vi har derfor ikke utledet revisjonskriterier eller gjort noen vurderinger under denne problemstillingen. For å besvare problemstilling 1 har vi benyttet resultater fra spørreundersøkelser gjennomført av Utdanningsdirektoratet, NIFU¹ og Fafo², samt innhentet informasjon via spørsmål sendt per e-post til rektorene på de videregående skolene i Nordland.

Våre funn *i skole* er følgende:

Om *undervisningen* sier hovedvekten av yrkesfagelever i Nordland at de i perioden etter nedstegningen i mars 2020 hadde gode arbeidsforhold i form av at de hadde et sted hvor de kunne gjøre skolearbeidet i fred, og hadde tilgang til datamaskin/internett. Over halvparten av yrkesfagelevne svarte at de hadde kontakt med en eller flere lærere hver dag, mens en fjerdedel oppga at de var litt eller helt uenig i den påstanden om gode arbeidsforhold. 46 % av yrkesfagelevne svarte at de likte undervisningen mindre og cirka halvparten svarte at de lærte mindre i perioden med hjemmeskolen, mens 23 % svarte at de lærte mer.

Når det gjelder *opplæring i praktiske fag*, viser NIFUs spørreundersøkelse blant skoleledere at det blant de kombinerte og rene yrkesfaglige videregående skolene var en større andel som oppga at det i ingen, eller liten grad var mulig å gjennomføre opplæring i fag med stort innslag av praktisk aktivitet. Videre sier Fafo sin undersøkelse at det var en utbredt oppfatning blant skoleeiere og rektorer i praktiske fag at det var de som tapte mest på den digitale undervisningen. Ni av rektorene som svarte på spørsmål fra revisor opplyste at det i noen eller i stor grad var mulig å gjennomføre praktisk opplæring i yrkesfaglig program.

Om yrkesfaglig fordypning viser Fafo sin rapport at fordypningen ble avlyst for over halvparten av elevene. Åtte av ti rektorer på videregående skole i Nordland svarte i noen eller i stor grad på revisors spørsmål om planlagte praksisperioder i arbeidslivet ble avlyst.

¹ Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.

² Fafo institutt for arbeidsliv- og velferdsforskning.

Når det gjelder *vurderingsgrunnlaget*, viste det seg en økning i skoleåret 2020/2021 på elever som har fått ikke vurdert. Dette er en økning spesielt blant gutter på yrkesfag.

Det har i de siste to årene vært en liten oppgang i antall skolesluttere. Det kan være mulig, men ikke sikkert at koronapandemien med periodevis hjemmeskole, mye usikkerhet, manglende sosial kontakt med medelever og lærere kan ha bidratt til dette.

Våre funn *i lære* er følgende:

Når det gjelder *formidling av lærekontrakter*, har det i Nordland vært en lang periode med økt formidlingstall. Denne trenden bremses noe opp i 2020. I 2021 steg tallet for formidlede ungdomssøkere igjen og var på 950 formidlende. Dette er det høyeste tallet som er registrert.

På det meste var hver tiende lærling *permittert* som følge av koronapandemien. Høsten 2020 var antall permitterte sunket, og det sank ytterligere frem mot november 2020. Nordland fylkeskommune har opplyst at tallet gjelder landsbasis og at tallet på permitteringer var lavere i Nordland enn på landsbasis.

Det ble avlagt færre *fag- og svenneprøver* i mars og april 2020, men dette ble raskt tatt igjen i løpet av mai -juni samme år.

I 2021 var det færre *hevninger av lærekontrakter* enn i 2020. Det kan være vanskelig å fastslå årsakene til heving, da det er en stor andel som opplyser om at det er personlige årsaker til hevingen, og at det kan være sammensatte årsaker til det.

Problemstilling 2

Nordlandsmodellen ble vedtatt i fylkestinget i sak 22/18. Det står innledningsvis i fremlegget til saken at fullført videregående skole er en viktig grunnkompetanse i arbeidslivet, og at i de neste årene vil etterspørselen etter utdannet arbeidskraft øke. Det vises videre til at videregående opplæring skal bidra til at ungdommene fullfører og får et godt grunnlag for videre studier og arbeidsliv. Fullført videregående opplæring er den beste garantien for å hindre utenforskap. Videre er visjonen at alle som påbegynner videregående skole skal gjennomføre videregående opplæring.

Fylkestinget sluttet seg til utviklingsmålene som ble presentert i saken. Vi har i denne forvaltningsrevisjonen undersøkt iverksettelsen av enkelte av de utviklingsmålene som er relatert til yrkesfaglig utdanning.

For å besvare problemstillingen har revisor brukt metodene som dokumentanalyse og intervju.

Revisors konklusjon på *problemstilling 2* er at Nordland fylkeskommune i **stor grad, men ikke fullt ut** har fulgt opp strategien for økt gjennomføring i Nordland, med fokus på yrkesfag. Konklusjonen er begrunnet i følgende oppsummerte funn og vurderinger:

Fylkesrådet har utarbeidet en håndbok for elev- og lærlingtjenesten, denne håndboken omtales som en felles standard. Vi har funnet at denne standarden inneholder informasjon for de ulike tjenestene, herunder rådgivning om utdanning, oppfølgingstjenesten, karrieresentrene pedagogisk psykologisk tjeneste, skolehelsetjenesten, formidlingskoordinator og opplæringskontor. Fylkesrådet ga tilbakemelding til fylkestinget vedrørende arbeidet med denne felles standarden i løpet av 2018, som vedtaket tilsa.

Det er utfordrende å rekruttere og beholde relevant arbeidskraft og kompetanse i distriktene. I Nordland er mangel på kompetanse den største utfordringen for fortsatt utvikling. Alternative opplæringsmodeller er bygd for å hindre frafall av elever, og at elevene kan bo hjemme, heller enn å reise på hybel. Revisor har undersøkt om fylkesrådet tilbyr alternative opplæringsmodeller for elever og lærlinger. Våre funn viser at fylkesrådet tilbyr Steigenmodellen, som er en ordning der eleven er i bedrift gjennom hele læreløpet, som er fire år. I tillegg tilbyr fylkeskommunen null pluss fire modellen (eller en pluss tre modellen), som er full opplæring i bedrift. De tilbyr også praksisbrevkandidat som er et toårig opplæringsløp, der elevene får opplæring i bedrift i et utvalg av kompetansemål. Og fylkesrådet tilbyr en lærekandidat- ordning, som er en fast ordning, der eleven får opplæring i deler av læreplanen.

Samfunnskontrakt for flere lære plasser i Nordland er en kontrakt der alle partene forplikter seg til å bidra for å øke læreplassandelen i Nordland. Kontrakten inneholder operasjonaliserte punkter som hver part forplikter seg til å gjennomføre. Fylkesrådet har revidert samfunnskontrakten for 2020-2023 og partene i kontrakten er NHO Nordland, LO Nordland, KS Nordland, NAV Nordland, Statsforvalteren i Nordland, samt fylkeskommunen.

Revisors funn når det gjelder læreplassgarantien, er at dette arbeidet er godt i gang. Fra høsten 2022 vil Vg1 på følgende linjer få læreplassgaranti: Helse og oppvekst, Bygg og datateknikk, elektro og datateknologi og kjøretøyfag, lette og tunge kjøretøy. Dermed vurderer revisor det dithen at fylkesrådet har utarbeidet læreplassgaranti som vedtaket om *Nordlandsmodellen* tilsier.

Slik revisor har vurdert det har fylkesrådet i stor grad, men ikke fullt ut iverksatt tiltak for å bedre overgangen mellom Vg1/Vg2 og Vg2/lære i yrkesfaglige utdanningsprogram. Revisors funn viser at det er flere tiltak som er avgjørende for å bedre overgangen. Av tiltakene som administrasjonen trekker frem kan det blant annet nevnes formidlingskoordinatorens rolle, Pedagogisk-psykologiske tjeneste (PPT) er flyttet inn på alle skolene, samt oppfølgingstjenestens rolle m.m. Slik revisor ser det er summen av tiltak avgjørende for en god overgang til neste trinn i utdanningsforløpet. Samtidig erkjenner fylkeskommunen at de bør få bedre overgangs rutiner både mot opplæringskontorene, skolene og bedriftene.

Når det gjelder at fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å sikre tidlig formidling av lære plasser, er dette iverksatt. Tidlig formidling en kontinuerlig prosess og må sees i sammenheng med læreplassgarantien i Nordland, der de arbeider for å få læreplassgarantister.

Revisor har undersøkt om fylkesrådet har gjennomgått og konkretisert samarbeidsavtalene mellom kommune og videregående skolene for bedre overgang fra grunnskole til videregående opplæring. Revisors funn viser at det ble utarbeidet samarbeidsavtaler mellom fylkeskommunen og kommuner i 2014-2015. Vi har fått opplyst at skoleeier ikke har gjennomgått og konkretisert nye samarbeidsavtaler mellom kommunene og de videregående skolene for å bedre overgangen mellom grunnskole til videregående skole etter fylkestingets vedtak om implementering av Nordlandsmodellen. Dette ansvaret har skoleeier delegert til de ulike videregående skolene, slik revisor har vurdert det er dette ikke fulgt opp av fylkeskommunen som skoleeier.

Videre har fylkesrådet iverksatt tiltak for å styrke samarbeidet mellom skole, bedrifter, opplæringskontor og kommuner. Revisors funn tilsier at fylkeskommunen har et samarbeid mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner.

Formidlingskoordinators ansvarsområde er å jobbe målrettet og systematisk for å øke formidlingen av lærlinger og lærekandidater og praksisbrevkandidater. I tillegg til å samarbeide med skolens ledelse og yrkesfaglærere for å bidra til å rekruttere nye lærebedrifter, videreutvikle nettverk og samarbeid mellom videregående skole, opplæringskontor og lokalt/regionalt arbeidsliv. Revisors funn viser at alle skolene har ansatt formidlingskoordinator i ulike stillingsstørrelser. Slik revisor har vurdert det har ikke fylkesrådet iverksatt tiltak for å styrke rollen til formidlingskoordinatorer, da det ikke er dokumentert at det er iverksatt tiltak for å styrke rollen til formidlingskoordinator etter fylkestingets vedtak om Nordlandsmodellen.

Det er opplæringskontorene som har ansvaret for oppfølgingen av lærlingene og lærekandidatene i deres medlemsbedrifter. Revisors funn viser at fylkeskommunen følger opp opplæringskontorene med dialogmøter. I tillegg har fylkeskommunen arrangert konferanse med opplæringskontorene. Elev- og lærlingtjenesten har også inkludert lærlingene som ønsker å delta på sosiale arrangementer. Revisors vurdering er at det ikke fremkommer eksplisitte tiltak etter fylkestingets vedtak av Nordlandsmodellen. I tillegg fremkommer det opplysninger i fylkestingets sak 062/2022 om at skoleeierens ansvar for kvalitetssikring, organisering og oppfølging av opplæring i fellesfag for lærlinger bør styrkes.

Fylkestingets vedtak om *Nordlandsmodellen – strategi for gjennomføring i Nordland* inneholder flere utviklingsmål og revisor har undersøkt iverksettelsen av et utvalg av disse. Vår undersøkelse viser at det gjøres arbeid i tråd med vedtaket, og som det fremkommer er dette et kontinuerlig arbeid. For enkelte av vedtakspunktene er revisors vurdering at de ikke fullt ut er oppfylt. Vi anbefaler Nordland fylkeskommune i det videre arbeidet med Nordlandsmodellen å se hen til revisors vurderinger i denne forvaltningsrevisjonsrapporten, herunder særskilt at det blir gjort en gjennomgang og konkretisering av samarbeidsavtalene mellom kommunene og videregående skoler.

Sammendrag	3
1 Bakgrunn og bestilling.....	8
2 Innledning	8
3 Problemstillinger og revisjonskriterier	14
2.1 Problemstillinger	14
2.2 Revisjonskriterier	14
2.3 Utledning av revisjonskriterier for problemstilling 2.....	14
3 Metode, datamateriale og avgrensing	18
3.1 Metode og datamateriale	18
3.2 Gyldighet og pålitelighet.....	19
3.3 Avgrensninger	20
4 Utfordringer knyttet til koronapandemien	21
4.1 Bakgrunn	21
4.2 Har koronapandemien påvirket situasjonen for yrkesfagelever i skole?.....	22
Undervisning	23
Opplæring i praktiske fag	25
Yrkesfaglig fordypning (YFF).....	28
Vurderingsgrunnlaget	30
Skoleårsslutture.....	32
Annet	33
4.3 Har koronapandemien påvirket situasjonen for yrkesfagelever i lære?	34
Formidling lærekontrakter	34
Permitteringer	36
Gjennomføring fag- og svenneprøver.....	39
Heving av lærekontrakter	42
5 Oppsummering av problemstilling 1	45
6 Strategien for økt gjennomføring i Nordland	47
6.1 Innledning.....	47
6.2 Felles standard.....	47
6.3 Samarbeidsavtale.....	50
6.4 Opplæringsmodeller	51
6.5 Overganger mellom Vg1/Vg2 og Vg2/lære i yrkesfaglig utdanningsprogram.....	54
6.6 Samfunnskontrakten for flere læreplasser i Nordland.....	58
6.7 Samarbeid mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner	61
6.8 Læreplassgaranti.....	64
6.9 Formidlingskoordinatorene	67
6.10 Formidling av læreplasser	68
6.11 Oppfølging av læringene.....	69
7 Oppsummering og konklusjon.....	71
8 Uttalelse	73
9 Svar på uttalelsen.....	78
10 Anbefalinger	81
11 Referanser	82

1 BAKGRUNN OG BESTILLING

Videregående opplæring – gjennomføring innenfor yrkesfag er forvaltningsrevisjonsprosjekt prioritert som nummer tre i Nordland fylkeskommunes plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020-2023. Fylkeskommunens kontrollutvalg vedtok i møte 26. april 2021, i sak 32/21, å bestille en forvaltningsrevisjon om nevnte tema. Kontrollutvalget vedtok KomRev NORDs prosjektskisse i møte 14. juni 2021, i sak 46/21. Formålet med forvaltningsrevisjonen er å undersøke fylkesadministrasjonens og enkelte skolers arbeid for å øke gjennomføringen i videregående opplæring innen yrkesfag.

2 INNLEDNING

Nordland fylkeskommune

Administrasjonen i Nordland fylkeskommune er organisert sektorvis, slik at de fylkeskommunale oppgavene fordeles på fem sektorer, og de ledes administrativt av etatsjef. Etats sjefen er underordnet fylkesrådet og den eller de fylkesråder som på rådets vegne er tildelt lederansvar for sektoren.

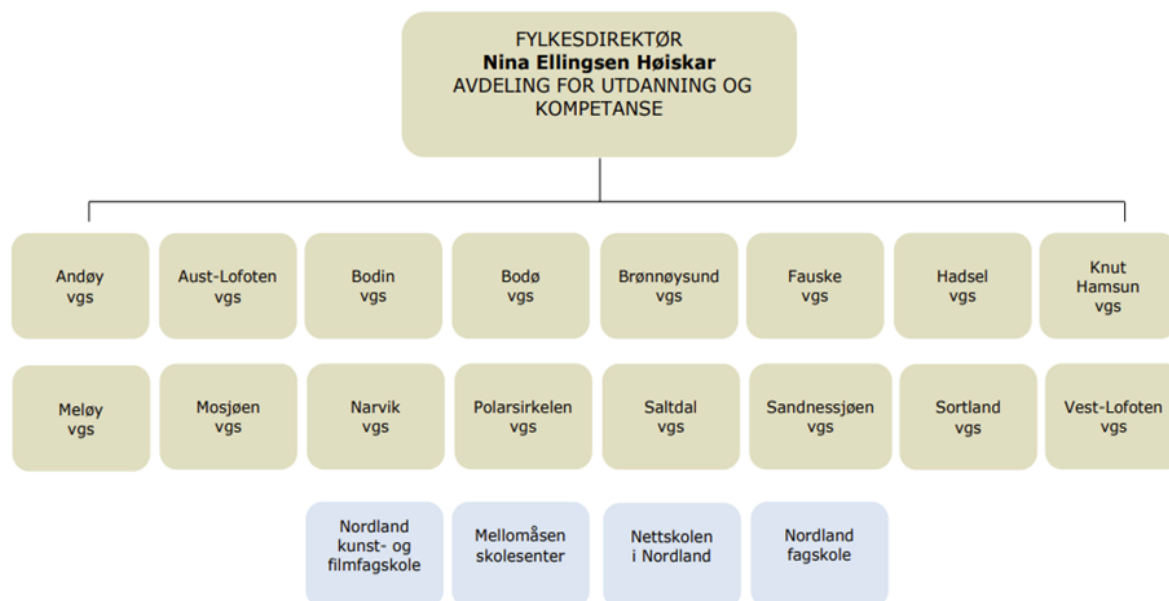
Administrasjonens oppgave er å iverksette fylkesrådets beslutninger. Administrasjonen forbereder saker både til fylkesrådet og fylkestinget, men det er fylkesråden (eller fylkesrådet som kollegium) som legger frem sakene og som står ansvarlig for dem.

Avdeling for utdanning og kompetanse er inndelt i avdeling for opplæring i skole, Fag- og yrkesopplæring, kompetanse og voksnes læring, samt tilbud, inntak og analyse, i tillegg til å ha en stab. I figuren nedenfor er organisasjonskartet for avdeling utdanning og kompetanse.

Figur 1 Organisasjonskart over avdeling utdanning og kompetanse, hentet fra hjemmesiden til Nordland fylkeskommune.

Det er i dag 16 videregående skoler i Nordland. I figuren nedenfor er skolene i Nordland presentert.

Figur 2 Oversikt over de videregående skolene i Nordland fylke, hentet fra hjemmesiden til Nordland fylkeskommune.

Yrkesfaglige utdanningsprogram

Det har skjedd endringer i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene som følge av at det fra skoleåret 2020-2021 ble innført ny yrkesfaglig struktur nasjonalt med nye læreplaner på Vg1. Som følge av den nye strukturen utgår to gamle utdanningsprogram, mens fire nye er innført. I tillegg har to utdanningsprogram fått nytt navn. Nedenfor er en oversikt over yrkesfaglige utdanningsprogram som tilbys i Nordland. Her fremkommer også utdanningsprogrammene etter den gamle strukturen.

Gammel struktur	Ny struktur
Bygg- og anleggsteknikk	Bygg- og anleggsteknikk
Design og håndverk	
Elektrofag	Elektro og datateknologi
	Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign
Helse- og oppvekstfag	Helse- og oppvekstfag
	Håndverk, design og produktutvikling (ikke tilbudt i Nordland)
	Informasjonsteknologi og medieproduksjon
Naturbruk	Naturbruk
Restaurant- og matfag	Restaurant- og matfag
	Salg, service og reiseliv
Service og samferdsel	
Teknikk og industriell produksjon	Teknologi- og industrifag

Figur 3 Oversikt over yrkesfaglige utdanningsprogram som tilbys på Vg1 i Nordland fylkeskommune, gammel og ny struktur³.

³ Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020 s. 7.

Gjennomføring

Statistisk sentralbyrå publiserte 09.06.2020 en artikkel som omhandlet gjennomføring av yrkesfag i Norge⁴. Her viste det seg at sammenlignet med andre OECD⁵-land er Norge fortsatt i bunnsjiktet når det gjelder gjennomføring av yrkesfag på videregående skole. Rapporten viste at kun 46 prosent av elever som startet på yrkesfag videregående opplæring høsten 2012 fullførte på normert tid. I gjennomsnitt fullførte 62 prosent i OECD-landene på normert tid. Videre står det at det er kun Island som har lavere gjennomføringsandel for yrkesfag, enn Norge. Her fullfører kun 41 prosent. I Sverige og Finland er det henholdsvis 72 og 68 prosent som gjennomfører på normert tid.

Tallene for 2015 – 2021 for yrkesfaglig utdanningsprogram i Norge er ifølge statistisk sentralbyrå på 70 prosent gjennomføring i løpet av seks år⁶.

Det er store forskjeller mellom de ulike yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Diagrammet nedenfor viser i prosent elever som har fullført og bestått i løpet av 5/6 år, fordelt på utdanningsprogram, 2014 kullet. Gjennomføring måles ved fem år etter påbegynt vg1 for studieforbereidende og seks år etter påbegynt vg1 for yrkesfag⁷.

Elever som har fullført og bestått i løpet av 5/6 år, fordelt på utdanningsprogram, 2014-kullet

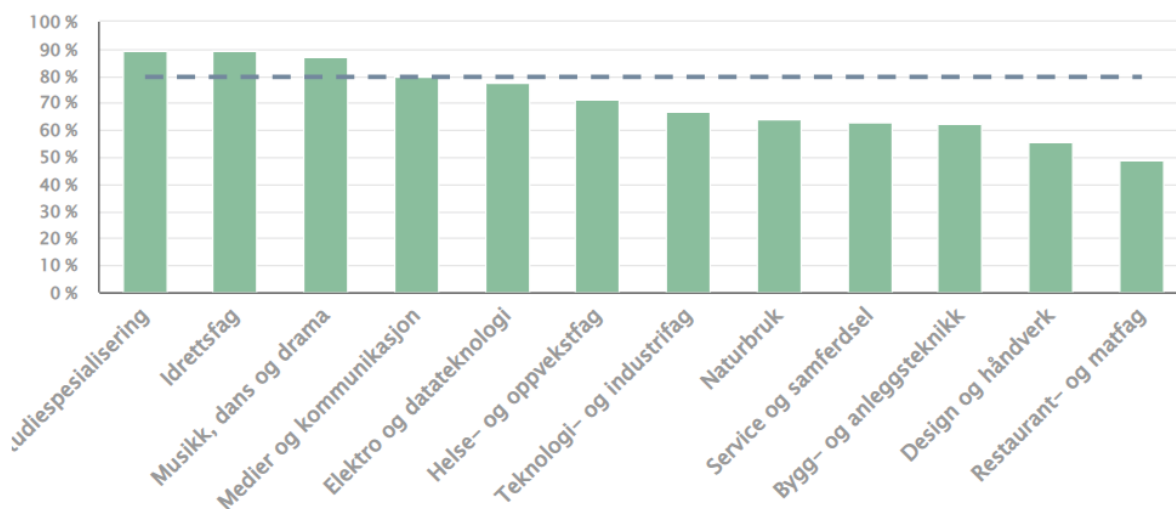

Diagram 1 Elever fra alle landets fylker som har fullført og bestått i løpet av 5/6 år, fordelt på utdanningsprogram. 2014 kullet. Hentet fra Udir.no

Forklaring av begreper

I det følgende er forklaring av begreper og informasjon om yrkesfaglig utdanning og involverte i yrkesfag som vi bruker i denne rapporten. Videregående opplæring bygger på grunnskole og skal kvalifisere til arbeidsliv eller videre studier. Videregående opplæring kan gjennomføres i studieforbereidende utdanningsprogram eller yrkesfaglig utdanningsprogram, og denne undersøkelsen gjelder kun sistnevnte.

⁴ Education at a Glance 2020. OECD indicators.

⁵ Organisasjon for økonomisk samarbeid og utvikling, har 37 medlemsland per september 2020.

⁶ <https://www.ssb.no/utdanning/videregaende-utdanning/statistikk/gjennomforing-i-videregaende-opplaering>

⁷ Hentet fra Udir.no. Flere gjennomfører videregående opplæring, 05.08.2021.

Ungdomsrett betyr at ungdom som har gjennomgått grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har lovfestet rett til videregående opplæring. Ungdomsretten gjelder ut det skoleåret som begynner det året eleven fyller 24 år. Ungdomsretten innebærer:

- Rett til tre års videregående opplæring, eller flere år hvis opplæringsplanen fastsetter lengre opplæringstid
- Eleven kan oppgi tre alternative utdanningsprogram i prioritert rekkefølge. Eleven har rett på plass på en av disse
- Eleven har rett til skoleplass i det fylket hvor eleven er bostedsadresse ved søknadsfristens utløp, men ikke rett til plass ved en bestemt skole
- Etter gjennomgått Vg1 har eleven rett til to års videregående opplæring innen et programområde, men ikke nødvendigvis det som er prioritert først. Hvilket programområde som blir tilbudt på tredje året avhenger av tilbudet i hjemfylket til eleven
- Eleven har rett til ett års påbygning til generell studiekompetanse, dersom eleven har fullført og bestått yrkesfaglig opplæring
- Ungdomsretten kan i noen tilfeller gi rett til ekstra opplæringstid, for elever med spesialundervisning eller ved omvalg⁸

Fellesfag er obligatoriske fag som inngår i hvert årstrinn ved opplæring i skole. Eksempelvis norsk, engelsk, matematikk og naturfag.

Programfag er spesielle fag for det utdanningsprogrammet og programområdet til eleven. I yrkesfaglig utdanningsprogram er programfagene felles for alle elever i samme programområde⁹.

Yrkesfaglig fordypning (YFF) er en sentral del av den yrkesfaglige opplæringen i Vg1 og Vg2, hvor elever får mulighet til å få praktisk erfaring med innhold og arbeidsmåter i aktuelle lærefag, enten på skolen eller i arbeidslivet¹⁰.

Sentralgitt skriftlig 5 timers eksamen er en eksamen som praksiskandidater må bestå før de kan melde seg til fagprøven. Denne teoretiske eksamen skal prøve i hvilken grad praksiskandidaten har nådd kompetansemålene som er fastsatt i læreplanen for det lærefaget som eleven tar sikter på å ta i fag- eller svenneprøven

Lærlinger har inngått en lærekontrakt med en bedrift, og har som mål å oppnå fag- eller svennebrev¹¹.

Lærekandidater har inngått en opplæringskontrakt med en bedrift, og tar sikte på å oppnå kompetansebevis, som er mindre omfattende enn fag- og svennebrev¹².

Praksiskandidater er personer som har tilstrekkelig arbeidserfaring til å gå opp til fag- eller svenneprøve uten læretid¹³.

⁸ Hentet fra: <https://www.vilbli.no/nb/nb/no/rett-til-omvalg/a/032956>

⁹ Hentet fra <https://www.vilbli.no/nb/nb/no/programfag/a/032905>

¹⁰ Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring (s. 12), Fafo-rapport 2021:09.

¹¹ *Dypdykk – Konsekvenser av koronapandemien for lærlingene*, Utdanningsdirektoratet 22.06.2021 s. 2.

¹² *Dypdykk – Konsekvenser av koronapandemien for lærlingene*, Utdanningsdirektoratet 22.06.2021 s. 2.

¹³ *Dypdykk – Konsekvenser av koronapandemien for lærlingene*, Utdanningsdirektoratet 22.06.2021 s. 7.

Fagprøve og svenneprøve er den avsluttende praktiske vurderingen på fullført og bestått fagopplæring. Her betyr svenneprøve at prøven er i håndverkrelaterte fag, mens fagprøve brukes i industri- og servicerelementede fag¹⁴

Elever har rett til **omvalg** dersom opplæringsløpet eleven har valgt ikke passer for eleven. Omvalg betyr at eleven velger et annet utdanningsprogram eller programområde enn det som eleven startet på. Hvis eleven skal gjøre omvalg må eleven ha ungdomsrett. For å gjøre omvalg kan eleven gjøre følgende:

- Omvalg til et lavere trinn, for eksempel velge ett nytt utdanningsprogram på Vg1 etter at eleven er ferdig med Vg2
- Omvalg på samme trinn, for eksempel ved å velge nytt programområde på Vg2
- Ved omvalg får eleven utvidet tid, slik at eleven kan fullføre opplæringen. Omvalg med rett til utvidet tid kan kun gjøres en gang.¹⁵

Ombud, råd og utvalg i Nordland fylkeskommune

Det er ulike ombud, råd og utvalg i Nordland fylkeskommune. De som er relevante for denne undersøkelsen blir presentert kort nedenfor.

Elev- og lærlingombudet er uavhengig av administrativ og politisk ledelse i det faglige arbeidet. De har ikke vedtakskompetanse. Deres oppgaver er:

- å styrke og videreutvikle elevers, lærlingers og lærekandidaters medvirkning og deltakelse i opplæringen
- å være brobygger mellom skolene/lærebedriftene, fylkeskommunen og elever, lærlinger og lærekandidater
- skape kontakt, spre kunnskap og informasjon mellom de ulike partene. Formålet er å fremme samarbeid og dialog, i tillegg til å forebygge misforståelser og konflikter
- å utgjøre en viktig ressurs for alle aktører i skolesamfunnet og opplæringsinstitusjoner, både som en kritisk samarbeidspartner og som pådriver på elever, lærlingers og lærekandidaters premisser¹⁶.

I fylkestingets sak 92/2019 ble det vedtatt å opprette et lærlingeråd og der skal være ni medlemmer. **Lærlingerådet i Nordland** skal sikre lærlingers påvirkning og medinnflytelse i fylkeskommunale saker som angår dem. Det står på hjemmesiden til Nordland fylkeskommune at rådet også skal være et talerør for lærlinger, og styrke fylkeskommunens og andre aktørers bevissthet om lærlingens rett til medvirkning, samt stimulere til økt samfunnsengasjement blant ungdom generelt og lærlinger spesielt. De skal også bidra til å sikre lærlinger god opplæring og et godt arbeidsmiljø.

Yrkesopplæringsnemnda oppnevnes av fylkestinget og virker i en fylkestingsperiode. De skal fremme behov og synspunkter fra arbeidslivet til fylkeskommunen. De skal også arbeide for best mulig dimensjonering av videregående opplæring. Det betyr hvilke utdanningstilbud fylkeskommunen tilbyr i Nordland. Yrkesopplæringsnemnda skal gi råd basert på arbeidslivets behov. De skal også sammen med fylkeskommunen arbeide for å heve kvaliteten på yrkesopplæringen. I tillegg skal nemnda gi råd om hvordan utviklingen av fag- og yrkesopplæringen og samhandling mellom skoler og bedrifter kan medvirke til regional

¹⁴ Hjemmesiden til Nordland fylkeskommune. <https://www.nfk.no/tjenester/skole-og-opplaring/opplaring-i-bedrift/fag-svenne-og-kompetanseprøve/>

¹⁵ Hentet fra: <https://www.vilbli.no/nb/nb/no/rett-til-omvalg/a/032956>

¹⁶ Hentet fra hjemmesiden til Nordland fylkeskommune.

utvikling med blant annet utvikling av virksomheter og arbeidsplasser. Hovedoppgavene til nemnda er:¹⁷

- å opprettholde aktiviteten i etablerte lærebedrifter
- å øke tilgangen på nye lærebedrifter og flere lære plasser

Prøvenemnd er et offentlig oppnevnt organ som utarbeider et opplegg og bedømmer fagprøver og svenneprøver. Nemndene oppnevnes av avdelingen for fagopplæring i fylket etter innspill fra arbeidslivet, arbeidsgivere og arbeidstakere. En periode varer i fire år¹⁸.

Opplæringskontor i Nordland fylke¹⁹:

I Nordland fylke er det 43 opplæringskontorer. Det er opplæringskontorer som er kommunale, tverrfaglige, bransjespesialiserte eller som er fokusert på enkeltfag. Oppgavene til opplæringskontorene er eksempelvis å:

- rekruttere lærlinger
- skrive lærekontrakt
- være juridisk ansvarlig under læretiden
- påse at læreplanen følges
- melde lærlingen opp til fagprøve
- omplassere lærlingen ved behov
- være støttespiller for lærling og virksomhet i saker rundt fagopplæringen

¹⁷ Hentet fra hjemmesiden til Nordland fylkeskommune.

¹⁸ Hjemmesiden til Nordland fylkeskommune.

¹⁹ Hentet fra: <https://www.vilbli.no/nn/nb/nordland/fylke/f>

3 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER

2.1 Problemstillinger

Med bakgrunn i kontrollutvalgets bestilling har vi utledet følgende problemstillinger:

1. *Hvilke utfordringer har koronapandemien medført for yrkesfagelever i skole og lære?*
2. *I hvilken grad har Nordland fylkeskommune fulgt opp strategien for økt gjennomføring i Nordland, med fokus på yrkesfag?*

2.2 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er krav, normer og/eller standarder som fylkeskommunens praksis på det reviderte området skal vurderes opp mot. Revisjonskriterier utledes fra autoritative eller anerkjente kilder innenfor det aktuelle området og utledes med utgangspunkt i kontrollutvalgets vedtatte problemstillinger. Problemstilling 1 er beskrivende, dermed utledes ikke revisjonskriterier til den besvarelsen. De relevante kildene for utledning av revisjonskriterier for besvarelse av problemstilling 2 i denne forvaltningsrevisjonen er:

- Lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (gammel kommunelov)
- Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (ny kommunelov)
- Fylkestingets vedtak i sak 22/2017 Helhetlig melding om videregående opplæring i Nordland
- Fylkestingets vedtak i sak 22/2018 Nordlandsmodellen – Strategi for økt gjennomføring 2018-2022
- Fylkestingets vedtak i sak 23/2018 Til tjeneste for elever og lærlinger- et helhetlig tjenestetilbud

Den nye kommuneloven av 2018 trådte i kraft da fylkestinget konstituerte seg høsten 2019. Det inngår i denne forvaltningsrevisjonen undersøkelser av oppfølging av vedtak truffet da den gamle kommuneloven av 1992 fortsatt gjaldt. Begge lovene er derfor relevante kilder for utledning av revisjonskriterier om iverksettelse av fylkestingets vedtak. De konkrete vedtakene gir føringer for hva fylkesrådet var forpliktet til å følge opp.

2.3 Utledning av revisjonskriterier for problemstilling 2

Nordlandsmodellen *Strategi for gjennomføring i Nordland* ble vedtatt av fylkestinget i sak 22/18. Det følger av kommuneloven (av 1992) § 23 nr. 2: *Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges frem for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt.* I kommuneloven av 2018 fremkommer det i § 13-1 fjerde ledd: *«Kommunedirektøren skal påse at vedtak som treffes av folkevalgte organer, blir iverksatt uten ugrunnet opphold. Hvis kommunedirektøren blir oppmerksom på faktiske eller rettslige forhold som har sentral betydning for iverksettelsen av vedtaket, skal han eller hun gjøre det folkevalgte organet oppmerksom på dette på en egnet måte».* Disse forpliktelsene – uttrykkelig gjeldende for øverste leder i en kommune – gjelder også for fylkesrådet;

I den gamle kommuneloven av 1992 § 20 punkt 2 står det at fylkesrådet skal påse at de vedtak som treffes blir iverksatt. I den nye kommuneloven av 2018 § 10-2 står det at fylkesråd leder den fylkeskommunale administrasjonen. Det følger av kommuneloven § 10-2 første ledd at bestemmelsen om kommunedirektøren gjelder på tilsvarende måte for fylkesrådet hvis ikke annet er bestemt i lov.

Når det står «*vedtak blir iverksatt*» legger revisor til grunn at det innebærer at fylkesrådet må sørge for det som står i politikernes vedtak blir gjort/utført i henhold til ordlyden i vedtaket.

Problemstillingen viser til *strategien for økt gjennomføring i Nordland*. I fylkestingets **sak 22/2017 Helhetlig melding om videregående opplæring i Nordland**, fremkommer det at fylkesrådet varslet flere nye strategier som rådet ønsket å fremme i 2017 og 2018, blant annet Strategi for bedre gjennomføring. Fylkestinget vedtok i **sak 22/2018 Nordlandsmodellen – Strategi for økt gjennomføring 2018-2022**. Vi undersøker under problemstilling 2 iverksettelsen av enkelte punkter i dette vedtaket, om det er iverksatt i henhold til ordlyden i vedtaket.

Fylkestingets vedtak i sak 22/18 besto av følgende seks punkter:

1. Fylkestinget har en visjon om at alle som påbegynner videregående opplæring i Nordland skal fullføre, og slutter seg til utviklingsmålene og den fremlagte **strategien** for økt gjennomføring.
2. Fylkestinget vil at Nordland skal ha et utdannings- og opplæringstilbud som bidrar til utviklingen av nordlandssamfunnet og den enkelte innbygger.
3. Nordland fylkeskommune skal innføre en lærerplassgaranti. Fylkestinget ber fylkesråd å legge frem en egen sak om lærerplassgaranti innen utgangen av 2018
4. Fylkestinget vil at Nordland fylke skal benytte seg av flere alternative læringsmodeller, som for eksempel Steigen modellen.
5. Fylkestinget vil undersøke muligheten for elevene skal kunne bli tilbydd anonym retting av prøver og skoletentamen
6. Fylkestinget ber fylkesrådet inngå tettere samarbeid med Nord Universitet for å utvikle opplegget rundt videreutdanning i Nordland

Det vises til at fylkestinget slutter seg til *utviklingsmålene*. Disse er beskrevet nærmere i saken, og undersøkelse av iverksettelsen av sak 22/18 innebærer undersøkelse av arbeidet opp mot utviklingsmål med tilhørende tiltak. Vi redegjør i det følgende for utviklingsmålene med de tilhørende tiltakene for å oppnå målene som er relevante for denne forvaltningsrevisjonen.

Utviklingsmål 1: Øke andelen elever som fullfører og består videregående opplæring, samt andelen med ordinær progresjon.

For å nå dette målet står det at fylkesrådet vil:

- Legge til rette for økt elevmedvirkning om lærersituasjonen og læringsmetodikken
- **Utvikle elev- og lærlingetjenesten i tråd med fremlagt sak for fylkestinget**
- **Gjennomgå og konkretisere samarbeidsavtalene mellom kommunene og de videregående skoler for bedre overgang fra grunnskole til videregående opplæring**
- **Tilby alternative opplæringsmodeller for elever/lærlinger**
- Bedre rådgivningstjenesten for å minske faren for feilvalg
- **Bedre overganger mellom Vg1/Vg2 og Vg2/lære i yrkesfaglige utdanningsprogram**

Vedrørende det første uthevede punktet:

- **Utvikle elev- og lærlingetjenesten i tråd med fremlagt sak for fylkestinget.**

Den fremlagte saken det her vises til er **fylkestingets vedtak 23/18 Til tjeneste for elever og lærlinger – et helhetlig tjenestetilbud**. I saksfremlegget fremkommer det informasjon om at i helhetlig melding, fylkestingsak 22/17, skulle det vurderes hvordan man kunne få mer helhetlig tjeneste for elever og også lærlinger. Det står videre i saksfremlegget at elevtjenesten ønsker

en synlig og tilstedeværende tjeneste, hvor det er lett å få hjelp til enten karriereveiledning og/eller til mer personlige utfordringer. Det er også behov for en mer enhetlig føring på hvordan tjenesten kan arbeide forebyggende før elevene starter i videregående opplæring. Videre henvises det til de ulike tjenestene og det opplyses om hva de gjør i dag og potensiale for bedring. Tjenestene som er omtalt i saksfremlegget er følgende:

- Rådgivere
- Oppfølgingstjenesten
- Karrieresentrene
- Pedagogisk psykologisk tjeneste
- Skolehelsetjenesten
- Formidlingskoordinator
- Opplæringskoordinatorne

Vedtaket i fylkestingets sak 23/18 som gjaldt elev- og lærlingstjenesten var:

1. Fylkestinget slutter seg til saken «*Til tjeneste for elever og lærlinger – et helhetlig tjenestetilbud*»
2. ***Fylkestinget ber om at det utarbeides en felles standard for de ulike tjenestene for å sikre et enhetlig tilbud i Nordland***
3. ***Fylkestinget ber om at fylkesrådet kommer tilbake til fylkestinget om arbeidet i løpet av 2018 i egnert form.***

Utviklingsmål 3: Øke andelen elever som får læreplass og som oppnår fag-/svennebrev på normert tid.

For å nå dette utviklingsmålet står det i strategien at fylkesrådet vil:

- Revidere samfunnskontrakten for flere læreplasser i Nordland
- Styrke samarbeidet mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner
- Utarbeide læreplassgaranti
- Styrke rollen til formidlingskoordinatorne
- Sikre tidlig formidling av læreplasser
- Bedre oppfølgingen av lærlingene/lærekandidatene

På bakgrunn av ovennevnte utleder vi som revisjonskriterier følgende:

Utviklingsmål 1

- ✓ **Fylkesrådet skal ha utarbeidet en felles standard for de ulike tjenestene for elever og lærlinger, herunder rådgivning om utdanning, oppfølgingstjenesten, karrieresentrene, pedagogisk psykologisk tjeneste, skolehelsetjenesten, formidlingskoordinator og opplæringskontorene**
 - Fylkesrådet skal gi tilbakemelding til fylkestinget i løpet av 2018 om arbeidet
- ✓ **Fylkesrådet skal ha gjennomgått og konkretisert samarbeidsavtalene mellom kommunene og de videregående skolene for bedre overgang fra grunnskole til videregående opplæring**
- ✓ **Fylkesrådet skal tilby alternative opplæringsmodeller for elever og lærlinger (i Nordland)**

- ✓ **Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å bedre overganger mellom Vg1/Vg2 og Vg2/lære i yrkesfaglige utdanningsprogram**

Utviklingsmål 3

- ✓ **Fylkesrådet skal ha revidert samfunnskontrakten for flere læreplasser i Nordland**
- ✓ **Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å styrke samarbeidet mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner**
- ✓ **Fylkesrådet skal ha utarbeidet læreplassgaranti**
- ✓ **Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å styrke rollen til formidlingskoordinatorene**
- ✓ **Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å sikre tidlig formidling av læreplasser**
- ✓ **Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å bedre oppfølgingen av lærlingene/lærerkandidatene**

Revisjonskriteriene vi har utledet, oppgis i tekstboks innledningsvis i kapitlene de brukes i.

3 METODE, DATAMATERIALE OG AVGRENSING

3.1 Metode og datamateriale

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført i henhold til gjeldende standard for forvaltningsrevisjon²⁰.

Nordland fylkeskommune ble orientert om oppstart av forvaltningsrevisjon i brev datert 22.06.2021. Oppstartsmøte ble gjennomført på teams 19.01.2022 med kontaktperson som var seksjonsleder fag- og yrkesopplæring og kvalitetsleder fra samme seksjon. Flere offentlige tilgjengelige kilder inneholder informasjon om gjennomføring ved videregående opplæring. Vi har i vår undersøkelse brukt slik informasjon både som forberedelse til datainnsamling hos fylkeskommunen og i vår rapport. Datainnsamlingen rettet spesifikt mot Nordland fylkeskommune ble gjort i perioden januar til juni 2022. Revisor har benyttet dokumentanalyse og fått opplysninger fra fylkeskommunen gjennom både intervjuer og skriftlige svar på skriftlige spørsmål som vi har sendt.

Problemstilling 1 om utfordringer som koronapandemien har medført for yrkesfagelever

Revisor har i denne forvaltningsrevisjonen beskrevet i *problemstilling 1* hvilke utfordringer koronapandemien har medført for yrkesfagelever i skole og i lære. Her har vi brukt resultater fra spørreundersøkelser gjennomført av Utdanningsdirektoratet, NIFU²¹ og Fafo.

Utdanningsdirektoratets elevundersøkelse er en årlig undersøkelse der elever kan si sin mening om trivsel og læring i skolen. Svarene fra undersøkelsen brukes av skolen, kommunen/fylkeskommunen og staten for å gjøre skolen bedre²². Vi bruker elevundersøkelsen som ble gjennomført høsten 2020, som ble sendt ut til alle elever på videregående skole. Vi bruker svarfordelingen fra yrkesfag på videregående skoler i Nordland fylke.

NIFU gjennomfører halvårlige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere på vegne av Utdanningsdirektoratet. Våren²³ 2020 gjennomførte NIFU en ekstra spørreundersøkelse i forbindelse med koronautbruddet²⁴. Nordland fylkeskommune og syv videregående skoler fra Nordland deltok i undersøkelsen²⁵. Vi har vist til resultater fra deler av denne spørreundersøkelsen for å belyse problemstilling 1.

Fafo gjennomførte et prosjekt om håndteringen av koronautbruddet i videregående opplæring og hvilke konsekvenser koronakrisen har fått for elever og lærlinger på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Datainnsamlingen til prosjektet ble gjennomført i perioden oktober 2020-januar 2021. Vi har vist til resultater fra deler av denne spørreundersøkelsen for å belyse problemstilling 1.

I tillegg ba vi seksjonsleder fag- og yrkesopplæring om å videresende en e-post fra oss med spørsmål vi hadde utformet til rektorene på de videregående skolene. Spørsmålene omhandlet

²⁰ RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon fastsatt av NKRFs styre 12.08.2020 og gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk for forvaltningsrevisjoner med oppstartsbrev sendt etter 30.09.2020

²¹ Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.

²² Hentet fra udir.no.

²³ Spørreundersøkelsen ble gjennomført i perioden 14. april til 8. mai 2020.

²⁴ Spørreundersøkelsen ble gjennomført etter initiativ fra Utdanningsdirektoratet, i samarbeid med Utdanningsforbundet, KS, Skolenes landsforbund, Norsk Lektorlag og Skolelederforbundet.

²⁵ Spørreundersøkelsen ble sendt ut til 127 videregående skoler, hvorav 95 svarte. Alle de 7 videregående skolene fra Nordland svarte.

gjennomføring av praktisk opplæring i yrkesfaglige programfag etter 12. mars 2020. Og i hvilken grad praksisperioder i arbeidslivet ble avlyst. Ti av 16 videregående skoler svarte på spørsmålene som ble sendt på e-post til dem. Følgende skoler besvarte spørsmålene i e-posten:

- Aust-Lofoten videregående skole
- Bodin videregående skole
- Sandenessjøen videregående skole
- Brønnøysund videregående skole
- Saltdal videregående skole
- Bodø videregående skole
- Polarsirkelen videregående skole
- Andøy videregående skole
- Narvik videregående skole
- Hadsel videregående skole

Problemstilling 2 om oppfølging av strategien for økt gjennomføring

For å besvare denne problemstillingen har revisor benyttet intervju og dokumentanalyse som metode. Revisor har intervjuet følgende ansatte på seksjon utdanning og kompetanse:

- Seksjonsleder fag- og yrkesopplæring
- Seksjonsleder opplæring i skole
- Fagleder fra avdeling utdanning og kompetanse
- Prosjektleder læreplassgaranti
- To rådgivere- avdeling for utdanning og kompetanse, seksjon fag- og yrkesopplæring

Dokumentene som er analysert har revisor etterspurt og fått tilsendt fra administrasjonen, samt at revisor har innhentet informasjon fra hjemmesiden til Nordland fylkeskommune. Dokumentasjonen består blant annet av saksfremlegg til og vedtak fra fylkestinget, rapporter og Nordland fylkeskommunes utarbeidede dokumenter knyttet til *Nordlandsmodellen- Strategi for økt gjennomføring*, som følgende:

- *Håndbok elev- og lærlingtjenesten*
- *Samfunnskontrakten for flere læreplasser i Nordland 2020-2023*
- *Samfunnskontrakt for flere læreplasser 2022-2026*

3.2 Gyldighet og pålitelighet

Med gyldige data menes at dataene som samles inn i undersøkelsen, skal utgjøre et relevant og tilstrekkelig grunnlag for å vurdere den reviderte virksomheten opp imot revisjonskriteriene og å svare på problemstillingene. Revisor vurderer at det datamaterialet som er presentert som «revisors funn» i rapporten, oppfyller dette gyldighetskravet. Med pålitelige data menes at dataene skal være mest mulig nøyaktige.

For å besvare *problemstilling 1* har vi innhentet data fra flere kilder, både fra elevenes perspektiv med de eksterne spørreundersøkelsene, samt informasjon fra rektorene på flere videregående skoler i Nordland. Undersøkelsene er gjort av institusjoner med definert oppdrag på opplæringsfeltet. De har stilt spørsmål med relevans for det vi skal besvare og dermed er resultatene relevante.

Opplysninger fra rektorene er relevante fordi de kjenner arbeidet ved sin skole. Vi mottok ikke svar på våre spørsmål fra alle vi henvendte oss til. Vi vurderer at vi likevel har tilstrekkelig data fra videregående skoler ved å gjengi informasjon som vi fikk fra ti av 16 mulige rektorer.

For å besvare *problemstilling 2* har revisor intervjuet seksjonsleder fag- og yrkesopplæring og seksjonsleder opplæring i skole fra avdeling utdanning og kompetanse da de har et overordnet ansvar for området som denne forvaltningsrevisjonen omhandler. I tillegg har revisor intervjuet rådgiver med kompetanse innenfor alternative opplæringsmodeller, godkjenning av opplæringskontrakter og oppmelding til kompetanseprøver for lærekandidater. Revisor har også intervjuet fagleder som har ansvar innenfor arbeide med innføring av samfunnskontrakten, samt ansvar for å utarbeide en prosedyre for yrkesfaglig fordypning. I tillegg har revisor innhentet opplysninger fra rådgiver som har arbeidsområde innenfor elev- og lærlingtjenesten. Prosjektleder læreplassgaranti har blitt intervjuet da han har inngående kunnskap om læreplassgarantien i Nordland.

Revisor har vurdert eventuelle feilkilder i det innsamlede datamaterialet. Vi har sammenlignet de ulike typene data med hverandre for å avdekke eventuelle motsetninger i opplysninger som fremkommer i dem. I tillegg har vi fremlagt datamaterialet for fylkeskommunen. Revisor har innarbeidet korrigeringer og supplerende opplysninger fra fylkeskommunen i rapporten.

Påliteligheten og gyldigheten i det presenterte datamaterialet er også på et overordnet nivå sikret gjennom KomRev NORDs interne kvalitetssikringssystem.

3.3 Avgrensninger

Under *problemstilling 1* har vi brukt resultatene fra spørreundersøkelser som er gjort på temaet. I *problemstilling 2* har vi kun undersøkt deler av de politiske vedtakene som det er mulig for revisor å undersøke og vurdere oppnåelsen av. *Nordlandsmodellen- Strategi for økt gjennomføring* i Nordland inneholder åtte utviklingsmål. Under hvert utviklingsmål er det flere operasjonaliserte punkter som fylkesrådet skal gjennomføre. Vi har undersøkt ti av totalt 48 punkter i Nordlandsmodellen.

4 UTFORDRINGER KNYTTET TIL KORONAPANDEMIEN

Hvilke utfordringer har koronapandemien medført for yrkesfagelever i skole og lære?

4.1 Bakgrunn

Koronautbruddet våren 2020 førte til at myndighetene innførte strenge smitteverntiltak som i stor grad påvirket hverdagen til lærere og elever i den videregående skolen. Alle de videregående skolene i Norge ble stengt den 12. mars 2020. Dette førte til at lærere og elever på svært kort varsel måtte gå over til hjemmeskole, der undervisningen stort sett foregikk digitalt. Den 27. april 2020 åpnet de videregående skolene igjen for elever i Vg2 og Vg3 i yrkesfaglige utdanningsprogram. For de øvrige elevene ble de videregående skolene gjenåpnet mai 2020²⁶.

I slutten av mai 2020 ble trafikklysmodellen innført som smitteverntiltak i barnehager og skoler. Det ble utviklet smittevernveiledere som skulle gjøre det mulig å tilpasse smitteverntiltakene til den lokale smittesituasjonen. Veilederne skulle hindre at barnehager og skoler ble stengt, gjennom en nivåinndeling av tiltakene i en trafikklysmodell med grønt, gult og rødt nivå²⁷. Grønt nivå innebærer at skolehverdagen kan organiseres som normalt. Gult nivå betyr at skolene må gjennomføre tiltak for å redusere kontakt og holde avstand mellom ansatte og elever. På rødt nivå må elevene deles inn i mindre grupper, og det kan være nødvendig å begrense fysisk oppmøte i skolene. Smitteverntiltak ble satt til gult nivå den 2. juni 2020²⁸. Figuren nedenfor viser tidslinjen fra mars til juni av hendelser i forbindelse med koronapandemien.

Dato	Hendelse
1. mars	Søknadsfrist videregående skole og læreplass
4. mars	Innføring av midlertidig unntak fra fraværsreglene i videregående skole
12. mars	Regjeringen beslutter å stenge alle skoler og barnehager fra kl. 1800 samme dag
15. april	Smittevernveileder for videregående skole publisert
21. april	Alle eksamener på videregående skole avlyst (unntatt privatisteksamen)
27. april	Skolene åpner for yrkesfagelever på Vg2 og Vg3 ²⁹
11.-15. mai	Skolene gjenåpnet for de øvrige elevene ³⁰
27. mai	Trafikklysmodellen introduseres
2. juni	Smittevernrestriksjonene satt til gult nivå

Figur 3 Tidslinje for tiltak i videregående skole våren 2020³¹

²⁶ Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring (s. 12), Fafo-rapport 2021:09.

²⁷ Utdanningsspeilet 2020 (s. 4), Utdanningsdirektoratet 9.12.2020

²⁸ Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring (s. 12), Fafo-rapport 2021:09.

²⁹ I Nfks tilstandsrapport 2020 står det fra 20. april, se s. 8)

³⁰ Ifølge Nfks tilstandsrapport 2020 var alle elevene i Nordland på plass i uka etter 17. mai, se s. 8

³¹ Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring (s. 12), Fafo-rapport 2021:09.

Det var store geografiske forskjeller nasjonalt i smittetrykk og smitteverntiltak i skoleåret 2020–21. Skolene fulgte i hovedsak smitteverntiltak etter gult eller rødt nivå i trafikkllysmoellen. Lokale utbrudd førte til at mange skoler måtte stenge helt eller delvis for en begrenset periode i løpet av året³². Smittetrykket var noe svakere i Nordland enn mange andre steder, men også i Nordland var det lokale utbrudd som medførte en del hjemmeskole også dette skoleåret.

Pandemien medførte også endringer i fraværsreglene, samt endringer knyttet til avholdelse av eksamen. Dette var endringer som gjaldt for skoleåret 2019-2020, skoleåret 2020-2021, samt inneværende skoleår. De midlertidige endringer i fraværsreglene for videregående skole innebar blant annet at fravær av helsemessige årsaker kunne dokumenteres av foreldre (eller med egenmelding for elever over 18 år), det vil si at de vanlige dokumentasjonskravene ved fravær av helsegrunner ikke gjaldt. Fravær av helsegrunner skulle heller ikke føres på vitnemål eller kompetansebevis, så lenge eleven la fram bekreftelse på fraværet. Dette fraværet var også unntatt fraværsgrensa³³.

Pandemien førte også til at de fleste eksamener for elever i videregående opplæring ble avlyst. Dette gjaldt eksamenene som skulle avholdes våren 2020 og våren 2021³⁴. I februar i år ble det bestemt at også de fleste eksamener for elever i videregående opplæring som skal avholdes våren 2022 avlyses³⁵.

I det følgende belyser vi de konsekvenser som vi har funnet beskrivelser av at koronapandemien har hatt for yrkesfagelever. Vi belyser dette både for yrkesfagelever i skole og yrkesfagelever i lære.

4.2 Har koronapandemien påvirket situasjonen for yrkesfagelever i skole?

Da regjeringen besluttet å stenge skolene 12. mars førte dette til at elevene ikke kunne få undervisning på skolen. Det var imidlertid åpnet opp for at enkelte elever skulle få et tilbud om å være på skolen under nedstengingen. De fleste elevene i Nordland hadde hjemmeskole i hele nedstengingsperioden, mens noen elever var litt på skolen og hadde litt hjemmeskole i samme periode. Dette gjelder også for yrkesfagelevne. Ifølge Utdanningsdirektoratets elevundersøkelse høst 2020 fordelte elevene i Nordland seg slik på spørsmål om elevene hadde hjemmeskole, eller var på skolen under nedstengingen³⁶:

³² *Utdanningsspeilet 2021* (s. 124), Utdanningsdirektoratet 02.11.2021.

³³ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020* s. 8 og *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021* s. 8-9.

³⁴ Midlertidig forskrift om tilpasninger i reglene om barnehager, grunnskoler og videregående opplæring som følge av utbrudd av covid-19. (*Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020* s. 8 og *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021* s. 8-9.)

³⁵ Midlertidig forskrift om tilpasninger i reglene om barnehager, grunnskoler og videregående opplæring som følge av utbrudd av covid-19, § 8g.

³⁶ Vi har innhentet tallene fra seksjonsleder for opplæring i skole og *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020* s. 10.

Svar	Utdanningsprogram yrkesfag	Alle utdanningsprogram
Jeg hadde hjemmeskole i hele perioden	1 997	4 606
Jeg hadde litt hjemmeskole og var av og til på skolen	715	1 682
Jeg var på skolen i hele denne perioden	203	301

Tabell 1 Svarfordeling Nordland på spørsmål fra Elevundersøkelse høst 2020 gjennomført av Utdanningsdirektoratet, yrkesfag og alle utdanningsprogram. Spørsmål: Hadde du hjemmeskole eller var du på skolen mens andre elever var hjemme?

Vi ser av tabell 1 at det var en større andel yrkesfagelever som oppgir at de var på skolen hele perioden, sammenlignet med andre elever. Denne undersøkelsen ble sendt til alle elever ved alle videregående skoler.

Undervisning

Nedstengingen av skolene under koronapandemien førte til at lærere og elever måtte gå over til hjemmeskole og i hovedsak digital undervisning. Dette gjaldt også for elevene på videregående skole i Nordland. For de fleste elevene innebar dette at de måtte gjøre alt skolearbeidet hjemme. Dette medførte blant annet endringer i måten de fikk undervisning på, jobbet med skolearbeidet og kontakten de hadde med lærere og medelever.

I Utdanningsdirektoratets elevundersøkelse høsten 2020 ble elevene stilt spørsmål knyttet til koronasituasjonen. Elevene ble bedt om å ta standpunkt til hvor enige eller uenige de var i ulike påstander knyttet til elevenes arbeidsforhold hjemme, samt hjelp fra og kontakt med lærere. Svarfordelingen til yrkesfagelevne i Nordland er i tabellen under³⁷

Hvor enig eller uenig er du i utsagnene som står nedenfor	Helt uenig	Litt uenig	Verken uenig eller enig	Litt enig	Helt enig	Totalt yrkesfag ³⁸
Jeg hadde et sted der jeg kunne sitte i fred for å gjøre skolearbeidet	14 %	10 %	8 %	16 %	51 %	99 %
Jeg hadde alltid tilgang til en datamaskin eller nettbrett når jeg jobbet med skolearbeid hjemme	16 %	5 %	4 %	9 %	66 %	100 %
Dårlig internett hjemme gjorde at jeg hadde problemer med å følge undervisningen	42 %	15 %	13 %	19 %	11 %	100 %
Hvis jeg trengte det, fikk jeg god hjelp til skolearbeidet av mine foreldre/foresatte	16 %	13 %	16 %	20 %	35 %	100 %
Hvis jeg trengte det, fikk jeg god hjelp til skolearbeidet av mine lærere	13 %	14 %	17 %	26 %	30 %	100 %
Jeg snakket med en eller flere av lærerne mine hver dag						

³⁷ Tallene er innhentet fra seksjonsleder for opplæring i skole.

³⁸ På grunn av runder opp tallene, vil ikke totalsummen nødvendigvis bli 100 %.

	13 %	14 %	19 %	25 %	28 %	99 %
Jeg snakket med noen fra klassen min hver dag	15 %	11 %	12 %	18 %	44 %	100 %

Tabell 2 Utdanningsdirektoratet elevundersøkelse høst 2020 - spørsmål koronasituasjonen, svar yrkesfagelever³⁹

Svarene til yrkesfagelevne i Nordland tyder på at hovedvekten av yrkesfagelevne mener de hadde gode arbeidsforhold, i form av at de hadde et sted hvor de kunne gjøre skolearbeidet i fred, hadde tilgang på datamaskin/nettbrett og god internetttilgang. Det er imidlertid mange av yrkesfagelevne som oppgir at de er helt eller litt uenig i at de hadde et sted de kunne sitte i fred for å gjøre skolearbeidet (24 %), og helt eller litt uenig i at de alltid hadde tilgang til en datamaskin eller nettbrett når de jobbet med skolearbeid hjemme (21 %). Det er også en høy andel yrkesfagelever (30 %) som oppgir at de er litt eller helt enig i at dårlig internett-tilgang gjorde at de hadde problemer med å følge undervisningen. Over halvparten av yrkesfagelevne er litt eller helt enig i at de fikk hjelp til skolearbeidet av sine lærere og av sine foreldre hvis de trengte det, henholdsvis 56 % og 55 %.

Yrkesfagelevne har også svart på om de hadde kontakt med lærerne sine og noen fra klassen sin hver dag. Litt over halvparten av yrkesfagelevne (53 %) har oppgitt at de er litt eller helt enig i at de har snakket med en eller flere av lærerne hver dag, mens 27 % av yrkesfagelevne har oppgitt at de er litt eller helt uenig i denne påstanden.

I utdanningsdirektoratets elevundersøkelse høsten 2020 ble elevene også stilt spørsmål knyttet til undervisning og skolearbeid under nedstigningen. Se svarfordeling til yrkesfagelevne i tabellen under.

Spørsmål	Mye mindre	Litt mindre	Omtrent det samme	Litt mer	Mye mer	Totalt yrkesfag
Likte du undervisningen og skolearbeidet mer eller mindre i perioden med hjemmeskole sammenlignet med vanlig skole?	27 %	19 %	21 %	16 %	17 %	100 %
Lærte du mer eller mindre i perioden med hjemmeskole sammenlignet med vanlig skole?	27 %	22 %	27 %	12 %	11 %	99 %
Brukte du mer eller mindre tid på skolearbeid i perioden med hjemmeskolen sammenlignet med vanlig skole?	21 %	22 %	26 %	14 %	17 %	100 %

Tabell 3 Utdanningsdirektoratet elevundersøkelse høsten 2020 - spørsmål om koronasituasjonen⁴⁰.

Det er flere yrkesfagelever som oppgir at de likte undervisningen mindre (46 %), enn det er som oppgir at de likte undervisningen mer (33 %) i perioden med hjemmeskole, sammenlignet

³⁹ Tallene er innhentet fra seksjonsleder for opplæring i skole og *Tilstandsrapporten for videregående opplæring i Nordland 2020*.

⁴⁰ Tallene er innhentet fra seksjonsleder for opplæring i skole og *Tilstandsrapporten for videregående opplæring i Nordland 2020*.

med vanlig skole. Nesten halvparten av yrkesfagelevne (49 %) oppgir at de lærte mindre i perioden med hjemmeskole, mens 23 % av yrkesfagelevne svarte at de lærte mer.

På spørsmålet om tidsbruk på skolearbeidet svarte 43 % av yrkesfagelevne at de brukte mindre tid på skolearbeidet i perioden med hjemmeskole, mens 31 % svarte at de brukte mer.

Seksjonsleder for opplæring i skole opplyste i intervju at Nordland fylkeskommune gjennomførte to spørreundersøkelser i juni 2020 i forbindelse med koronapandemien, en der elevene ble spurt om hvordan de opplevde pandemien, samt en rettet mot lærerne på samme tema. Resultatet av undersøkelsene ble sammenlignet og seksjonsleder opplyser om at resultatet ble videreformidlet til rektorene på de ulike skolene. Dette for å fokusere på de problemstillingene som fremkom i undersøkelsen. Seksjonsleder for opplæring i skole opplyser i intervju at det som fremgikk av svarene på spørreundersøkelsen var at elevene generelt sett sa de hadde fått god hjelp under pandemien.

Opplæring i praktiske fag

I NIFU⁴¹ sin spørreundersøkelse gjennomført i forbindelse med koronautbruddet⁴² våren⁴³ 2020 svarte om lag halvparten av skolelederne i videregående skole at det i liten, eller i ingen grad hadde vært mulig å gjennomføre opplæring i praktiske fag i perioden etter 12. mars⁴⁴. Når man ser på svarfordelingen fordelt på skoletype for videregående, det vil si om skolen er kun studiespesialiserende, yrkesfaglig, eller kombinert, er det betydelige forskjeller. Se diagram 2 nedenfor.

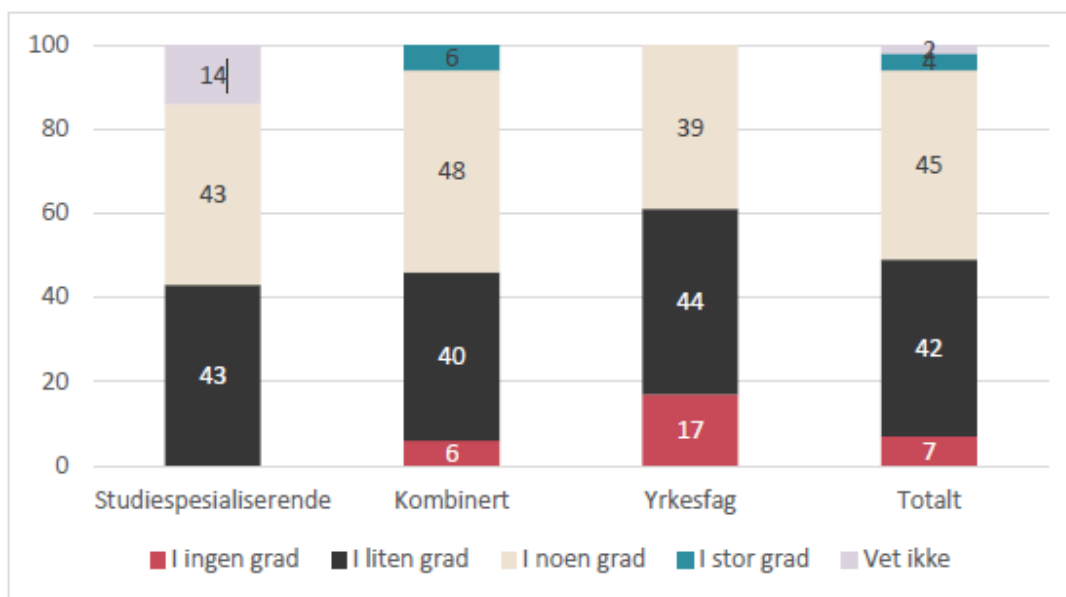

Diagram 2 Svarfordeling skoleledere vgs etter skoletype på spørsmålet: "I hvilken grad har det i perioden etter 12. mars vært mulig å gjennomføre opplæring i fag med stort innslag av praktiske aktiviteter (også i programfag i yrkesfaglig opplæring)?"⁴⁵

⁴¹ Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.

⁴² Spørreundersøkelsen ble gjennomført etter initiativ fra Utdanningsdirektoratet, i samarbeid med Utdanningsforbundet, KS, Skolenes landsforbund, Norsk Lektorlag og Skolelederforbundet.

⁴³ Spørreundersøkelsen ble gjennomført i perioden 14. april til 8. mai 2020.

⁴⁴ Spørsmål til Skole-Norge. Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoleledere, skoleeiere og lærere under korona-utbruddet 2020, NIFU rapport 2020:13 s. 35.

⁴⁵ Spørsmål til Skole-Norge. Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoleledere, skoleeiere og lærere under korona-utbruddet 2020, NIFU rapport 2020:13 s. 36.

Det går fram av diagram over at det er blant de kombinerte og rene yrkesfaglige videregående skolene en større andel som oppgir at det i ingen, eller i liten grad er mulig å gjennomføre opplæring i fag med stort innslag av praktiske aktiviteter.

Det går fram av Fafo rapport *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring* at det er en utbredt oppfatning blant skoleeiere og rektorer at elever i praktiske fag var blant de som tapte mest på den digitale undervisningen. Dette blir dels knyttet til fagenes egenart og dels til elevenes interesser og motivasjon. Dette gjelder ikke bare for yrkesfaglige program, men også for studieforbereende program som musikk, dans og drama eller idrettsfag⁴⁶. Funnene i undersøkelsen knyttet til opplæring i praktiske fag oppsummeres slik:

«Praktisk opplæring i yrkesfaglige programfag ble gjennomført i varierende grad, indikerer svarene fra elever, lærere og rektorer. Omtrent halvparten av rektorer og lærere oppgir at dette måtte utgå eller ble utsatt til skolen åpnet igjen. Omtrent halvparten av elevene på teknikk og industriell produksjon og helse- og oppvekstfag oppgir det samme. Blant elever på restaurant- og matfag er det derimot 75 prosent som oppgir at praktisk opplæring til en viss grad kunne gjennomføres våren 2020. Lærerne rapporterer at de vanligste årsakene til at det vanskelig lot seg gjøre å gjennomføre praktisk opplæring, var at dette krever fysisk samarbeid mellom elevene, at opplæringen er for krevende til at det kan gjennomføres hjemme, og at det krever utstyr som ikke er tilgjengelig hjemme⁴⁷.»

Det går fram av begge elevundersøkelsene Fafo gjennomførte at den praktiske opplæringen i de fleste tilfeller enten ble erstattet av teoretiske oppgaver, eller at elevene opplevde at de fikk mindre utbytte av å gjøre disse oppgavene hjemme på egen hånd. Undersøkelsen viste at elever fra teknikk og industriell produksjon og elever fra elektrofag skiller seg ut ved at de i mindre grad har fått praktisk opplæring under nedstengingen, sammenlignet med andre elever i andre yrkesfaglige utdanningsprogram. Det vises her til at dette er utdanningsprogram og fag der både sikkerhet og tilgang til verksted og utstyr setter klare begrensninger for muligheten til å gi elevene faglig relevante oppgaver⁴⁸.

Vi har spurt rektorene ved alle de videregående skolene i Nordland om i hvilken grad det har vært mulig å gjennomføre praktisk opplæring i yrkesfaglige programfag etter 12. mars 2020. Alle skolene i Nordland tilbyr yrkesfaglig programfag. Det går fram av tabell 4 hvilke skoler som har svart og hva rektorene har svart.

I hvilken grad har det etter 12. mars 2020 vært mulig å gjennomføre praktisk opplæring i yrkesfaglige programfag?					
	I ingen grad	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke
Aust-Lofoten		x			
Bodin*			x		
Sandnessjøen			x		
Brønnøysund			x		
Saltdal			x		
Bodø			x		
Polarsirkelen				x	
Andøy				x	
Narvik				x	

⁴⁶ *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring*, Fafo-rapport 2021:09 s. 36.

⁴⁷ *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring*, Fafo-rapport 2021:09 s. 80.

⁴⁸ *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring*, Fafo-rapport 2021:09 s. 80.

Hadsel				x	
--------	--	--	--	---	--

Tabell 4 Gjennomføring praktisk opplæring i yrkesfaglige programfag etter 12. mars 2020, Nordland.

*Bodin har i sitt svar skilt mellom de yrkesfaglige programfagene. Det er svart *i noen grad* for tre av fire av programfagene og *i stor grad* i ett av programfagene. Vi har derfor plassert Bodin *i noen grad*.

Vi fikk kommentar fra rektor fra *Bodø videregående skole* om at opplæringen i yrkesfaglige programfag har tilpasset seg ut fra situasjonen, spesielt fra begynnelsen, men etter hvert har Bodø videregående skole hatt praktisk opplæring i mest mulig grad som normalt, med smitteverntiltak som har vært tilpasset det enkelte programområde. Rektoren opplyser videre at bransjer hvor elevene skulle være utplassert har i noen grad vært restriktive med å ta imot elever som følge av smitteverntiltak. Men at lettelsener ble gjort etter hvert som samfunnet fikk mer oversikt over situasjonen og lettelsener i tiltak ble innført.

På spørsmål om det er forskjell mellom programfagene svarer rektor fra *Bodø videregående skole* at det har vært klar forskjell mellom programfagene. Det kom an på smitteverntiltak. For eksempel teoretiske programfag i klasserom med 1 meter begrensning har vært lettere enn i praksissal hvor elevene skal øve på hverandre. I andre programfag som eksempelvis verksted, bygg eller sveiseverksted har det vært greit med undervisning i sveisebåser, eller ute på bygg hvor smittevern har kunnet opprettholdes. Undervisning i de klasserommene som er små i forhold til antall elever, har vært utfordrende å opprettholde.

Aust-Lofoten opplyser om at det var vanskelig for dem, siden mye utplassering foregår på butikker, hoteller og servicebedrifter. Teknologi og industrifagene har sin utplassering på verksted og lukkede programbedrifter.

Narvik videregående skole opplyste om at de periodene der skolen har vært stengt, har det ikke vært mulig å gjennomføre praktisk opplæring i fag der det er nødvendig å ha tilgang til spesielt utstyr, mens det har vært mulig å få til praktisk opplæring innenfor for eksempel restaurant og matfag.

Brønnøysund videregående skole opplyste i sin tilbakemelding til oss at da det var på gult nivå var det enklere med opplæring i enkelte programfag innenfor helsefagene og informasjonsteknologi og mediefag, enn enkelte programfag på teknologi og industrifag og restaurant og matfag.

Andøy, Sandnessjøen, Saltdal, Bodin, Polarsirkelen og *Hadsel videregående skole* opplyste om at det ikke var spesiell forskjell mellom programfagene.

Seksjonsleder for opplæring i skole opplyser i intervju at det har blitt gjennomført flere tiltak i den videregående skole. Eksempelvis på yrkesfag, der lagde noen en verktøykasse, og lærerne kjørte ut til elevene for at de skulle få praktisk øvelse. Seksjonsleder for opplæring i skole viser også til at det er en felles elev- og lærlingtjeneste på alle skolene. De er aktive og har hatt et stort fokus på de sårbare elevene, der elevene har fått god personlig oppfølging med både besøk hjemme og blitt tatt kontakt med på telefon.

Yrkesfaglig fordypning (YFF)

Alle elever som går yrkesfag, skal ha yrkesfaglig fordypning (YFF). Dette er et obligatorisk fag på vg1 og vg2 som gir elevene mulighet til å prøve seg i ett eller flere aktuelle lærefag⁴⁹. Formålet med yrkesfaglig fordypning er å gjøre det mulig å veksle mellom læringsarenaer og gi elevene mulighet til å oppleve realistiske arbeidssituasjoner i læringsarbeidet. I tillegg skal YFF gi elevene et godt grunnlag for å velge lærefag og en mulighet for å knytte kontakt med mulige lærebedrifter, samt gi elevene opplæring som er relevant for deres fremtidige yrkesutøvelse⁵⁰.

I Nordland skal alle skoler ha etablert et YFF-forum. Forumet skal blant annet bidra til å introdusere elevene for arbeidslivet. Formålet for forumet er å være en møteplass for samarbeid, erfaringsutveksling, kompetanseheving og utvikling av YFF. I tillegg skal det være et forum for samarbeid om rekruttering av flere/nye lærebedrifter og forum for rekruttering og skaffe praksisplasser i YFF⁵¹.

Resultater fra spørreundersøkelsene gjennomført i forbindelse med Fafos prosjekt om *Håndtering av konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring* viste at yrkesfaglig fordypning i bedrift ble avlyst for over halvparten av elevene som hadde planlagt dette, og i større grad innenfor restaurant- og matfag og helse- og oppvekstfag enn teknikk og industriell produksjon. Det var også vanligere at Vg1-elever opplevde dette enn Vg2-elever⁵².

Vi har spurt rektorene ved alle de videregående skolene i Nordland om i hvilken grad planlagte praksisperioder (YFF) i arbeidslivet ble avlyst etter nedstengingen 12. mars 2020. Det går fram av tabellen nedenfor hva rektorene har svart.

I hvilken grad ble det planlagte praksisperioder (YFF) i arbeidslivet avlyst etter nedstigningen 12. mars 2020?					
	I ingen grad	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke
Aust-Lofoten				x	
Bodin				x	
Sandnessjøen				x	
Brønnøysund			x		
Saltdal		x			
Bodø			x		
Polarsirkelen				x	
Andøy*		x			
Narvik			x		
Hadsel	x				

Tabell 5 Planlagte praksisperioder (YFF) etter nedstengingen 12. mars 2020, Nordland.

*Andøy videregående skole oppgir at de kun har Vg1.

På spørsmål om det var forskjeller i tilbud mellom elevene som gikk på Vg1 og Vg2, eventuell hvilke forskjeller svarte ikke alle, men de rektorene som svarte, opplyste om følgende:

⁴⁹ *Yrkesfagleg fordypning*, artikkel fra 9.9.2021 av Utdanningsdirektoratet.

⁵⁰ *Yrkesfaglig fordypning for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene (YFF)*, regelverk/artikkel fra 03.11.2020 av Utdanningsdirektoratet.

⁵¹ YFF-forum – ramme og formål, dokument fra Nfks kvalitetssystem gyldig fra 1.03.2018, ID D08053.

⁵² *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring*, Fafo-rapport 2021:09 s. 80.

Fra *Bodin videregående skole* fikk vi opplyst om at på Vg1 hadde de YFF i skolen, mens Vg2 hadde ingen mulighet for utplassering, dermed ble det mye YFF på skolen for Vg2.

Polarsirkelen videregående skole opplyste om at Vg1 var i liten grad utplassert, så Vg1 gikk i stor grad som planlagt, mens for Vg2 ble YFF i stor grad avlyst.

Saltdal videregående skole opplyste om at det var ikke spesielt stor forskjell, men at det etter hvert ble noe lettere for Vg2 som var utplassert i perioder.

Resterende videregående skolene svarte nei på om det var forskjeller mellom Vg1 og Vg2.

På spørsmål om det var forskjeller mellom de ulike utdanningsprogrammene, og eventuell hvilke forskjeller svarte rektorene følgende:

Aust-Lofoten videregående skole svarte ikke på dette spørsmålet, men *Sandnessjøen, Polarsirkelen, Hadsel og Andøy videregående skole* svarte nei eller i liten grad på spørsmålet om det var forskjell mellom utdanningsprogrammene. *Bodin videregående skole* svarte at YFF gikk nesten normalt, mens Vg2 maritimt ble det stopp. *Saltdal videregående skole* svarte at det var litt strengere i elektrobefirter. Entreprenører i energimontørbransjen var mer redd for smitte enn andre på grunn av sårbarhet. *Narvik videregående skole* svarte at det var avhengig av restriksjoner i den enkelte bransje, i tillegg til at det i enkelte bransjer var helt nedstengt. Videre opplyser *Brønnøysund videregående skole* at da de var på gult nivå, var det enklere med opplæring i helsefagene og informasjonsteknologi og mediefag, enn TIF (teknologi og industrifag) og RM (restaurant og matfag). *Bodø videregående skole* svarte at det var forskjell mellom utdanningsprogrammene. Smitteverntiltakene gjorde at restriksjonene rammet programområdene ulikt. For eksempel helse og oppvekstfag som krever fysisk samarbeid mellom elever i praksissaler måtte tilpasse undervisningen sin i stor grad. Salg, service og reiseliv som har den meste av undervisningen sin i tradisjonell klasseromsundervisning, kunne gjennomføre undervisningen med rådende smitteverntiltak.

Vi spurte også om i hvilken grad planlagte praksisperioder (YFF) i arbeidslivet ble avlyst høsten 2020. Tabellen nedenfor viser hvordan de ulike videregående skolene har svart.

Hvordan var situasjonen høsten 2020 – i hvilken grad ble planlagte praksisperioder (YFF) i arbeidslivet avlyst?					
	I ingen grad	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke
Aust-Lofoten			x		
Bodin*				x	
Sandnessjøen				x	
Brønnøysund			x		
Saltdal				x	
Bodø			x		
Polarsirkelen				x	
Andøy*		x			
Narvik		x			
Hadsel			x		

Tabell 5 Planlagte praksisperioder (YFF) høsten 2020, Nordland.

Bodin*- Her har Bodin svart i noen grad for to av fire programfag og i stor grad på to av fire programfag – Vi har plassert de i kategorien i stor grad.

På spørsmål om det var vanskelig å få elever utplassert i bedrift, og om det eventuelt var forskjeller mellom de ulike utdanningsprogrammene svarte *Bodin, Polarsirkelen,*

Sandnessjøen og Saltdal videregående skole ja på det spørsmålet. *Andøy videregående skole* svarte nei.

Bodin videregående skole svarte at bedriftene avlyste mange avtaler om utplassering, og mange bedrifter vegret seg for å ta inn elever etter at koronaen kom. Dette bedret seg i siste halvår 2021. Når det gjaldt utdanningsprogrammene, var det vanskelig å få utplassert mot maritime fag Vg2 for YFF. Maritimt båt utplassering var vanskelig siden elevene måtte være ute i cirka 14 dager, og dersom det ble smitte kunne de risikere at båten måtte legges til kai, og det ville resultere i store tap for rederiet.

Hadsel videregående skole svarte at det har vært noe mer krevende, men at det stort sett har ordnet seg for alle. Det var noe mer utfordrende for elever på helse- og oppvekstfag på grunn av restriksjoner innenfor helsesektoren.

Saltdal videregående skole opplyste at elektrobransjen var det noe vanskeligere for utplassering.

Narvik videregående skole opplyser om at det var vanskeligere enn ellers å utplassere elever i bedrift. Det var mer normal aktivitet i bransjer som bilverksted og byggebransjen, men innenfor helsefag var det vanskeligere å utplassere elever grunnet restriksjoner.

Aust-Lofoten videregående skole svarte at det ikke har vært vanskeligere på de bedriftene som hadde full drift i perioden.

Brønnøysund videregående skole svarte at det gikk ganske greit å utplassere elever i bedrift og *Bodø videregående skole* svarte at noen bedrifter var mer restriktive enn andre. Salg, service og reise, bilbransjen etc. var enklere. Da de kunne opprettholde smittevern i daglig drift. Helse og oppvekstfag eller bransjer hvor man i kundeforhold var vanskeligere, eksempelvis elektro, eldrecenter etc.

Rådgiver ved avdeling for utdanning og kompetanse, seksjon fag- og yrkesopplæring opplyser i intervju at det er flere elever som ikke har fått YFF- opplæringen ute i bedrift som planlagt under koronapandemien. Dette gjelder spesielt elever på restaurant- og matfag og frisør. Men eksempel i naturbruk har elevene fått YFF- opplæringen som de har krav på.

Vurderingsgrunnlaget

Sluttvurdering og standpunkt karakter er hjemlet i forskrift til opplæringsloven i § 3-14 og § 3-15. Her går det fram at sluttvurderinger i videregående opplæring er standpunkt karakterer, eksamens karakterer og karakterer til fag-/svenneprøve, praksisbrevprøve og kompetanseprøve. Sluttvurderingen skal gi informasjon om kompetansen til eleven, lærlingen, lærekandidaten eller praksisbrevkandidaten ved avslutningen av opplæringa i fag. Alle elever, også elever med individuell opplæringsplan, skal vurderes etter kompetansemålene i læreplanen, jf. § 3-3. En standpunkt karakter skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i faget ved avslutningen av opplæringen. Elever, lærlinger, lærekandidater og praksisbrevkandidater skal møte fram og delta aktivt i opplæringa.

Stort fravær eller andre særlige grunner kan føre til at lærer og instruktør ikke har tilstrekkelig vurderingsgrunnlag til å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunkt karakter i fag, jf. § 3-3 i opplæringsloven. Dette innebærer at elever kan få IV – ikke vurderingsgrunnlag – i fag ved stort fravær, eller dersom andre særlige grunner foreligger. Som skrevet tidligere medførte pandemien endringer i fraværreglene. Disse endringene gjorde at det ikke lenger var mulig å

føre fravær. De elevene som fullførte skoleåret, men manglet vurdering i ett eller flere fag for skoleårene 2019-2020 og 2020-2021, fikk dermed IV (ikke vurderingsgrunnlag) etter at skolen hadde fattet vedtak om manglende vurderingsgrunnlag og ikke fordi eleven hadde mer enn 10 prosent udokumentert fravær⁵³.

Fraværsgrensa på ti prosent udokumentert fravær⁵⁴ ble innført skoleåret 2016–2017. Diagrammet nedenfor viser at etter at det har vært en nedadgående trend i antall elever som får ikke vurdert i ett eller flere fag siden fraværsgrensen ble innført, er det en økning i skoleåret 2020-2021. Det er en økning spesielt blant gutter på yrkesfag som ikke får standpunktkarakter i alle fag på grunn av manglende karaktergrunnlag⁵⁵. Ifølge *Tilstandsrapporten for videregående opplæring i Nordland 2021* er det sannsynlig at dette er et utslag av hjemmeskole i deler av skoleåret. Det vises til at det i elevundersøkelsen høsten 2021 kom fram at det er gutter på yrkesfag som i størst grad uttrykker at koronapandemien har påvirket skolehverdagen negativt. Videre vises det til at mange gutter på yrkesfag trenger en godt strukturert skolehverdag for å yte sitt beste og er kanskje generelt den gruppa som er minst god på selvstudier. Det vises også til at det er de fleste yrkesfag der gutter er i flertall, preget av praktisk arbeid som ikke egner seg for hjemmeskole.

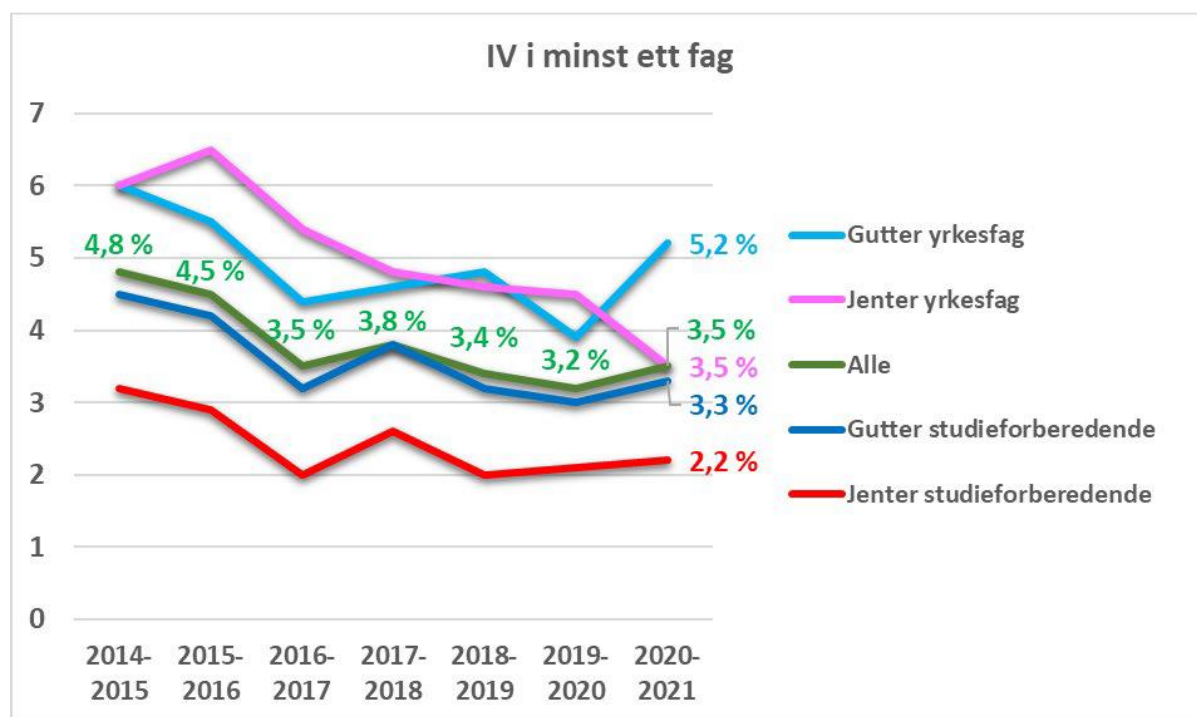

Diagram 3 Ikke vurdert i ett eller flere fag, kjønn og utdanningretning, utvikling⁵⁶

Seksjonsleder for fag- og yrkesopplæring opplyser at det de har fått tilbakemelding fra rektorer på skolene om, er at det er mange elever som står i fare for å få ikke-vurdert eller karakter 1. Det er ikke fraværsgrense på skolene og dette resulterer i at elevene har mye fravær. Dette er bekymringsverdig, sier seksjonsleder.

⁵³ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s.77.

⁵⁴ Fraværsgrensa innebar at lærere ikke hadde anledning til å sette karakter i et fag dersom en elev overskred denne grensa.

⁵⁵ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s.78.

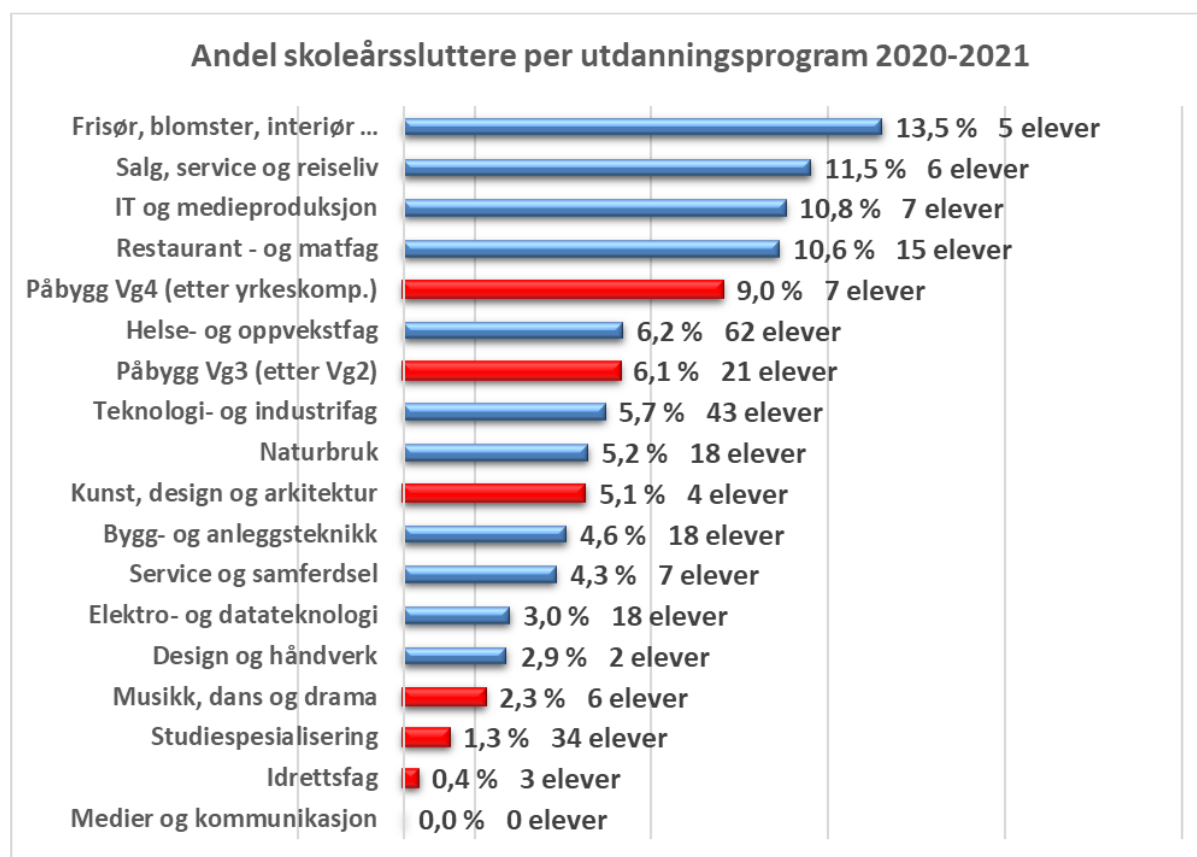
⁵⁶ Diagrammet er hentet fra *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s 78. Kilden er Utdanningsdirektoratet, statistikk.

Seksjonsleder for opplæring i skole opplyser at det er mange elever som har fått *ikke vurdert* (IV) til i første halvår. Hun forteller at en mulig årsak kan være på elevene over tid, der det er slik at det ikke føres fravær lengre på skolen, og det er enkelte elever som ikke håndterer det så godt. Dermed er det mange elever som må få skreddersydd opplegg fra skolen for å klare å gjennomføre. Det er mye som er gjort og det er et stort fokus på det, sier hun videre.

Skoleårssluttere

Skoleårssluttere er elever som slutter på skolen i løpet av skoleåret. Dette omtales også som «drop outs». Ifølge *Tilstandsrapport for videregående opplæring Nordland 2021* har Nordland hatt en lang periode med nedgang i andel og antall skoleårssluttere. De to siste skoleårene har det imidlertid vært en liten oppgang igjen. Det vises her til at det er mulig, men ikke sikkert, at koronapandemien med periodevis hjemmeskole, mye usikkerhet og manglende sosial kontakt med medelever og lærere kan ha bidratt til at noen elever har mistet litt av skolemotivasjonen⁵⁷.

Det er store ulikheter mellom utdanningsprogram når det kommer til andel skoleårssluttere. Dette gjelder for både skoleåret 2019-2020 og skoleåret 2020-2021. Figuren nedenfor viser andel skoleårssluttere for skoleåret 2020-2021 hvor de studieforbereende programmene har rød farge, og de yrkesfaglige programfagene har blå farge. Det går fram av figuren nedenfor at andelen skoleårssluttere i hovedsak er størst på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Andelen elever som dropper ut i de to største studieforbereende programfagene, studiespesialisering og idrettsfag er liten.

Figur 4 Andel skoleårssluttere per utdanningsprogram (Kilde: Hjernem & Hjertet)⁵⁸

⁵⁷ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s.78.

⁵⁸ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s.79.

Ifølge *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021* har elektrofag alltid hatt en liten andel skoleårssluttere og på bygg- og anleggsteknikk har situasjonen bedra seg vesentlig de siste åra. Dette bildet er stabilt. Det vises til at det på utdanningsprogram med få elever er det til dels store variasjoner fra år til år, noe som gjelder flere yrkesfag. Ifølge *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021* hadde restaurant- og matfag stor økning i frafall sammenlikna med året før da den var på 3,3 %. Det vises til at dette kan ha noe med koronaepidemien å gjøre da stengte spisesteder gjorde det vanskelig å få utplassering i yrkesfaglig fordypning⁵⁹.

Den største andelen skoleårssluttere er på Vg1 yrkesfag. Dette gjelder for både skoleåret 2019-2020 og 2020-2021. Antall skoleårssluttere på restaurant- og matfag økte markant fra 2019-2020 hvor det var fire skoleårssluttere som utgjorde 3,9 % til 11 % skoleårssluttere i 2020-2021⁶⁰. I *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021* vises det til at utdanningsprogrammet har få elever og at noe av økningen kan være tilfeldig. Det vises imidlertid til at det er en del frafall både fra skole og fra opplæring i bedrift forrige skoleår som kan ha sammenheng med pandemien og usikre tider i bransjen⁶¹. I de to siste tilstandsrapportene for videregående opplæring i Nordland rapporteres det om at andelen skoleårssluttere er vesentlig lavere på Vg2. I skoleåret 2019-2020 var den på 3,9 % på yrkesfag og 1,4% på studieforbereende, mens den for skoleåret 2020-2021 var på 4,1 % på yrkesfag og 1 % på studieforbereende.

Når en elev slutter på skolen, skrives det en sluttmelding der en blant anna ber eleven oppgi årsak til avbruddet. Det er ikke alle elever som ønsker å gjøre dette, det var 40 og 105 elever som ikke ønsket å gjøre dette for henholdsvis skoleårene 2019-2020 og 2020-2021. Revisor kan ikke se at det er rapportert at noen av elevene har oppgitt koronapandemien som årsak til at de har sluttet. Tabellen nedenfor gir en oversikt over oppgitte årsaker til at eleven sluttet i sluttmeldingen.

	2020	2021
<i>Personlige årsaker</i>	87	62
<i>Feilvalg</i>	19	33
<i>Stort fravær</i>	31	28
<i>Fått arbeid/læreplass</i>	12	18
<i>Skolelei/manglende motivasjon</i>	26	11

Tabell 6 Oppgitte årsaker til at elevene sluttet på videregående skole.

For begge skoleårene var de fleste av de som oppgav feilvalg som årsak Vg1 elever. Det vises imidlertid til at denne andelen har gått ned⁶².

Annet

Seksjonsleder for opplæring i skole opplyser i intervju at fylkeskommunen har fått statlige midler, gjennom utdanningsløftet. Dermed har det blitt brukt penger på ekstra tiltak på skolene som het avgangskull. Prosjektet omhandlet årets avgangskull, for å hindre at de skulle falle fra skolen.

⁵⁹ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s.80.

⁶⁰ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s. 81.

⁶¹ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020*, s. 81.

⁶² *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020*, s. 79 og *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021* s. 82

Rådgiver ved avdeling utdanning opplyser i intervju at fylkeskommunen i kjølvannet av pandemien søkte på midler gjennom sparebankstiftelsen for å gjennomføre sommerskole sommeren 2021. Dette for å bidra lokalt med aktivitet for elever som av ulike årsaker har strøket til eksamen eller ikke fått vurdering i fag grunnet høyt fravær. Her ble det definerte klare målgrupper på VG1 og VG2 nivå samt lærlinger. Det var følgende skoler som dette ble gjennomført på: Polarsirkelen, Mosjøen, Narvik og Fauske skole. Dette tilbudet gjaldt elever i skole, men det gjaldt også lærlinger som manglet eksamen i fag fra VG1 eller VG2. Det var cirka 50 ungdommer som deltok på sommerskole til sammen, ifølge rådgiver ved avdeling utdanning. Mange av disse gikk opp til eksamen gjennom privatistordningen. Revisor har mottatt dokumentasjon ved tildelingsbrevet fra Sparebank 1-stiftelsen pålydende 740 000 kroner.

4.3 Har koronapandemien påvirket situasjonen for yrkesfagelever i lære?

Formidling lærekontrakter

For å søke læreplass må eleven søke i Vigo, i tillegg til å sende søknad direkte til bedriften og/eller opplæringskontoret der man ønsker læreplass⁶³. På denne måten kommer eleven inn i formidlingssystemet. I formidlingsprosessen finner søkeren på læreplass og bedrift eller opplæringskontor hverandre. Partene inngår lærekontrakt og lærlingen får ansettelse i en bedrift⁶⁴.

I Nordland har det vært en lang periode med stigende formidlingstall, særlig for søkere med ungdomsrett. Denne trenden bremses litt opp i 2020. I 2021 steg tallet på formidlede ungdomssøkere igjen og var på 950. Dette er det høyeste tallet som er registrert. Det var noe nedgang i formidling blant søkere med voksenrett eller uten rett. Se også tabellen nedenfor.

	Ungdomsrett	Ikke ungdomsrett	Alle rettstyper
des 2011	774	401	1 175
des 2012	746	407	1 153
des 2013	708	376	1 084
31 des 2014	783	408	1 191
31 des 2015	806	398	1 204
31 des 2016	799	446	1 245
31 des 2017	897	422	1 319
31 des 2018	841	426	1 267
31 des 2019	933	443	1 376
31 des 2020	912	392	1 304
31 des 2021	950	390	1 340

Tabell 7 Antall kontrakter godkjent i Nordland per år (Kilde: Utdanningsdirektoratet, statistikk).⁶⁵

Diagrammet nedenfor viser formidlingen av læreplasser per utdanningsprogram per 31. desember 2021. Her går det fram at teknikk og industriell produksjon (TIP) var utdanningsprogrammet med best formidlingsandel, hvor 85,5 % av ungdomssøkerne fikk

⁶³ Fra Nfks hjemmeside *Hvordan søke læreplass?:* <https://www.nfk.no/tjenester/skole-og-opplaring/opplaring-i-bedrift/larling-og-larekandidat/hvordan-soke-lareplass/>

⁶⁴ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s. 22.

⁶⁵ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s. 23.

lærekontrakt. Det var restaurant- og matfag (RM) som hadde lavest formidlingsandel med 61,9 %. Dette er en stor nedgang og også langt lavere enn nasjonalt. Utdanningsprogrammene design og håndverk (DH) og service og samferdsel (SS) har også relativt lave formidlingstall. Det nasjonale snittet på disse to programmene er enda litt dårligere. Det er utdanningsprogrammene teknikk og industriell produksjon (TIP), naturbruk (NA) og elektrofag (EL) som har størst framgang fra 2020 til 2021⁶⁶.

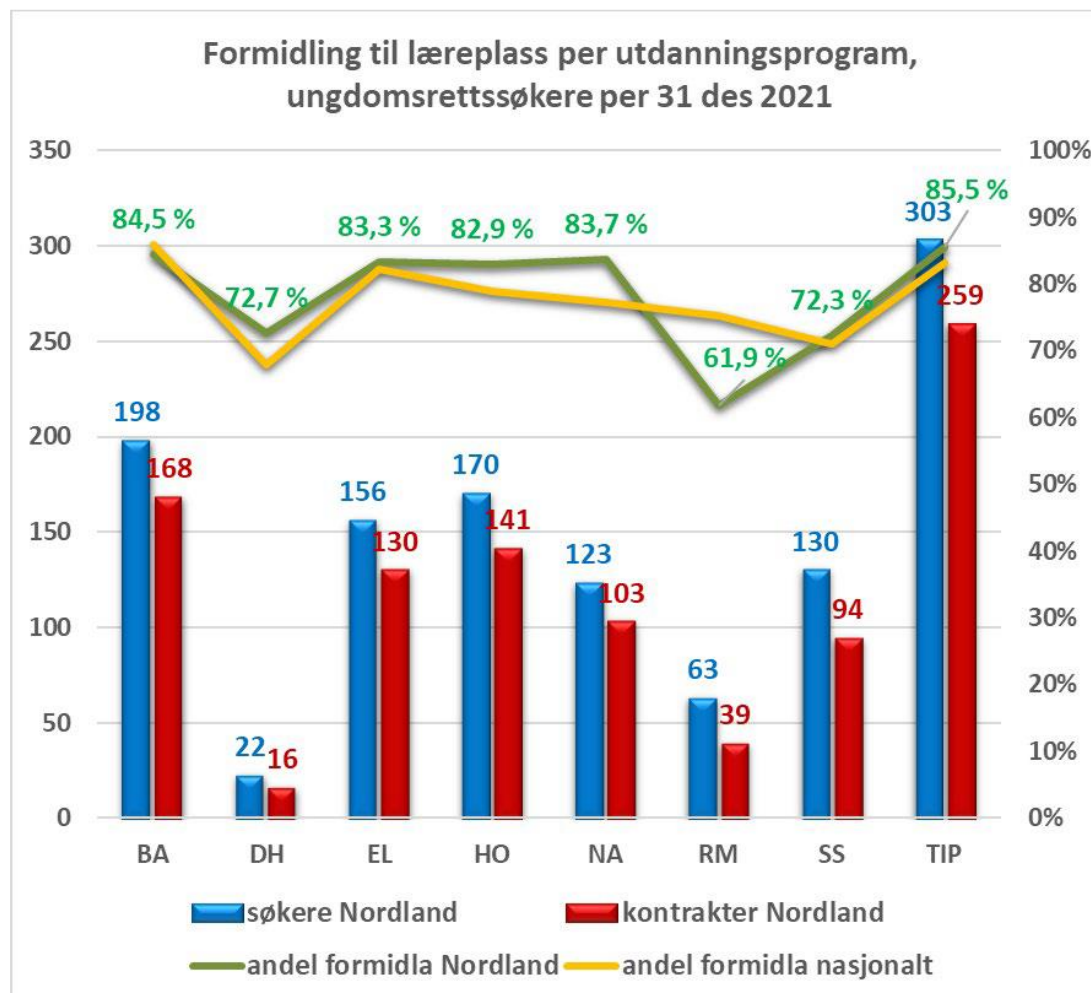

Diagram 4 Formidling til læreplass per utdanningsprogram i 2021, ungdomsrett (Kilde: Utdanningsdirektoratet, statistikk)⁶⁷

Ifølge *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021* har Nordland bedre formidlingstall enn nasjonal formidlingsandel på alle utdanningsprogram med unntak av bygg- og anleggsteknikk og restaurant- og matfag. Det vises imidlertid til at forskjellene mellom Nordland og nasjonalt nivå er små. Nasjonalt var det i 2021 bedre formidling enn før pandemien.

Diagrammet nedenfor viser at lærekontrakter og fag- og svennebrev, har i år tatt seg opp igjen, etter nedgang i 2019/2020.

⁶⁶ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s. 24.

⁶⁷ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021*, s. 22.

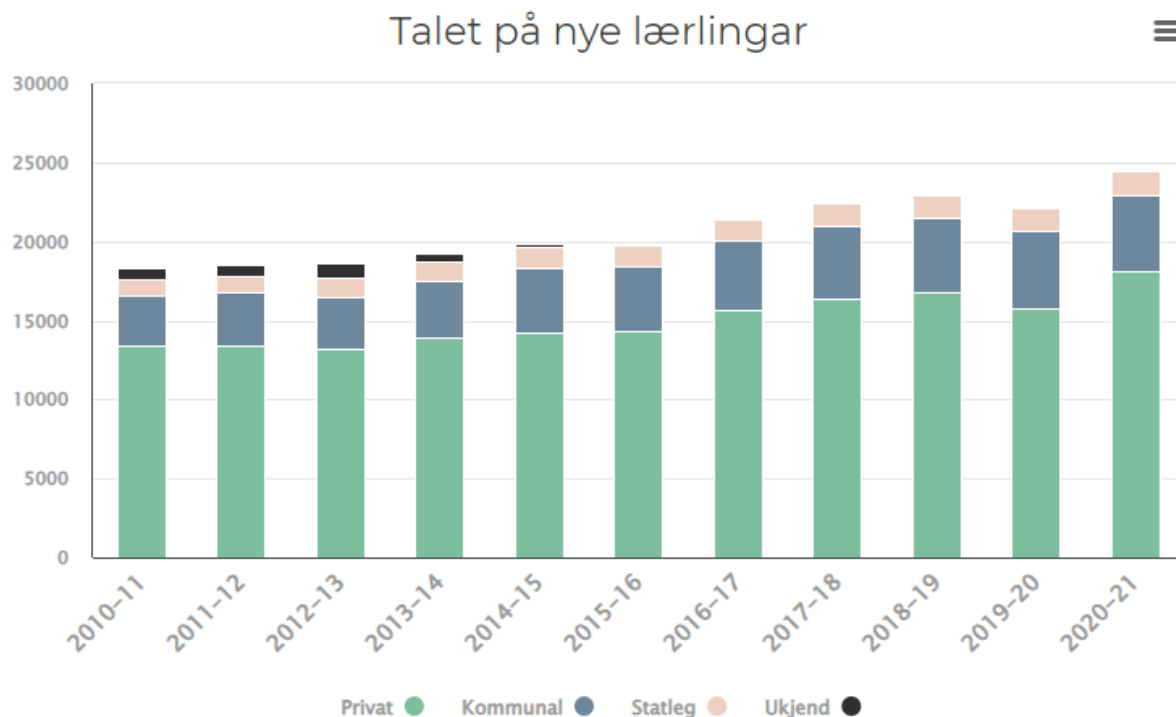

Diagram 5 Tallet på nye lærlinger, hentet fra Udir.no.

Permitteringer

Tiltakene som ble innført som følge av at koronapandemien kom til Norge i første halvdel av mars 2020, førte til at mange lærlinger i landet ble permittert i april. Antall permitterte i perioden mars 2020 - februar 2022 synes å ha sammenheng med type tiltak og tiltaksnivå for samme periode. Utdanningsdirektoratet har siden april 2020 innhentet tall på permitterte og oppsagte lærlinger fra fylkeskommunene. Tallene omfatter både lærlinger og lærekandidater. Antall permitterte inkluderer også de som er delvis permittert⁶⁸. Diagrammet nedenfor viser antall permitterte lærlinger og lærekandidater for hele landet i perioden 2020-2022⁶⁹. På det meste var hver tiende lærling permittert som følge av koronapandemien, dette var siste uken i april 2020 (uke 19) med totalt 4 379 permitterte. Den siste uken i juni (uke 27) var antall permitterte sunket til 1 480. Ved skolestart høsten 2020 (uke 34) var antall permitterte sunket ytterligere til 913 permitterte og sank ytterligere fram mot november og uke 46 med 141 permitterte.

⁶⁸ Talet på permitterte held seg, Utdanningsdirektoratet 03.02.2022.

⁶⁹ Talet på permitterte held seg, Utdanningsdirektoratet 03.02.2022.

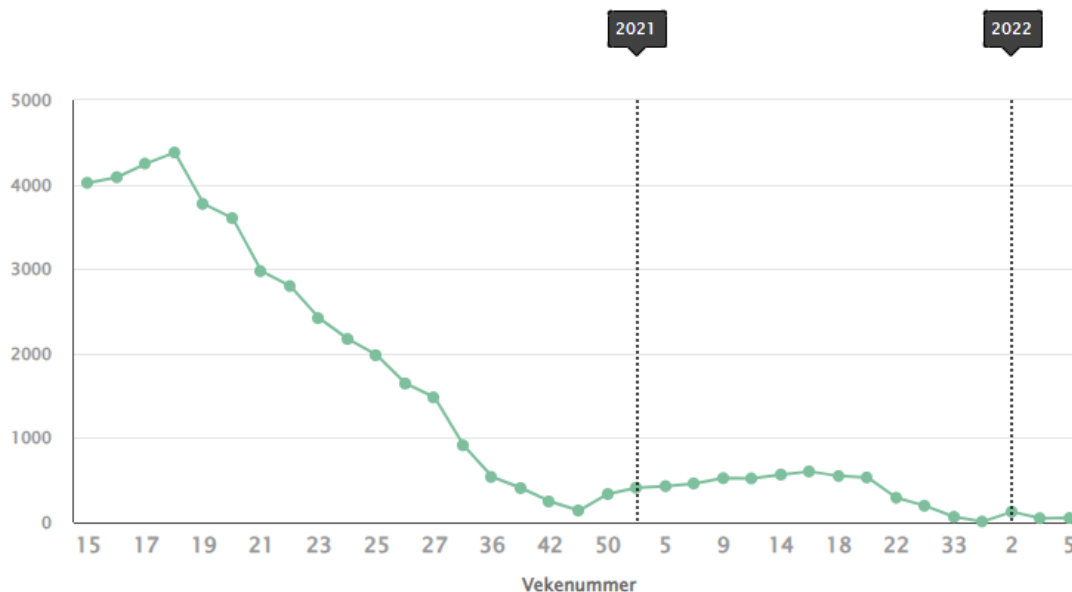

Diagram 6 Tall på permitterte lærlinger og lærekandidater for hele landet, 2020-2022⁷⁰

Antall permitterte lærlinger og lærekandidater i 2021 var generelt lavere enn året før, med en topp i uke 16. Fra november 2020 steg antall permitteringer frem til slutten av april 2021 da det var 603 permitterte på landsbasis. Ifølge Utdanningsdirektoratet stod restaurant- og matfag for omtrent 70 prosent av permitteringene. Fra mai og frem mot sommeren 2021 har antall permitteringer sunket igjen, etter hvert som samfunnet gradvis gjenåpnet. Ved rapporteringen i midten av juni 2021 var det totalt 197 permitterte, hvorav 118 var innenfor restaurant- og matfag⁷¹. Tallene for de første ukene i 2022 viser at antall permitterte lærlinger og lærekandidater er 126, 50 og 52 for henholdsvis uke 2, 3 og 5.

Ifølge *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020* var andelen permitteringer i Nordland noe lavere enn i mange andre fylker⁷². Etter forespørsel til seksjon for fag- og yrkesopplæring har revisor mottatt en samlet oversikt over tallene på permitterte lærlinger og lærekandidater for perioden 2020-2022. Den samlede oversikten er basert på tallene som Nordland fylkeskommune rapporterte inn til Utdanningsdirektoratet. Revisor forstår det slik at Nordland fylkeskommune rapporterte inn tall til Utdanningsdirektoratet på permitterte lærlinger og lærekandidater to ganger i måneden under koronapandemien. Dette ble gjort på egne skjema. Her ble det rapportert inn antall lærlinger/lærekandidater som var permittert på grunn av koronasituasjonen fordelt på utdanningsprogram. Det ble også rapportert inn hvor mange som var blitt sagt opp eller mistet læreplassen sin på grunn av koronasituasjonen. Dette også fordelt på utdanningsprogram. Revisor får opplyst av rådgiver ved fag- og yrkesopplæring at ikke alle rapportene som ble sendt til Utdanningsdirektorat og som danner grunnlaget for den samlede oversikten revisor har mottatt er tilgjengelige. Revisor har mottatt de rapportene som er tilgjengelige, dette er 11 rapporter. Ifølge rådgiver ved fag- og yrkesopplæring er årsaken til at ikke alle rapporter er tilgjengelige at Nordland fylkeskommune ble utsatt for et alvorlig datainnbrudd før jul 2021. Dataangrepet førte til at system for innrapportering fra lærebedrifter ble tatt ned. Det er innrapporteringen fra lærebedriftene som danner grunnlaget for rapportene.

⁷⁰ Talet på permitterte held seg, Utdanningsdirektoratet 03.02.2022.

⁷¹ Dypdykk – Konsekvenser av koronapandemien for lærlingene, Utdanningsdirektoratet 22.06.2021.

⁷² Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020 (s. 9), vedlegg FT 21/21.

I diagrammet nedenfor vises tallene på permitterte lærlinger og lærekandidater for perioden 2020-2022 i Nordland. Det går fram av denne figuren at antall permitterte i Nordland i all hovedsak følger trenden nasjonalt, som fremstilt i figur 10 over. I Nordland var det flest permitterte i uke 18 i 2020 med 217 permitterte lærlinger og lærekandidater. Antall permitterte har så i hovedsak sunket gjennom hele året med en liten økning i slutten av året. I uke 23, 27, 36 og 46 i året 2020 var antall permitterte henholdsvis 123, 65, 31 og 2. Det var færre permitterte i 2021 enn året før med en topp i uke 14 i året 2021 med 28 permitterte. Tallene for 2022 er også lave med syv permitterte i uke 3 og 5.

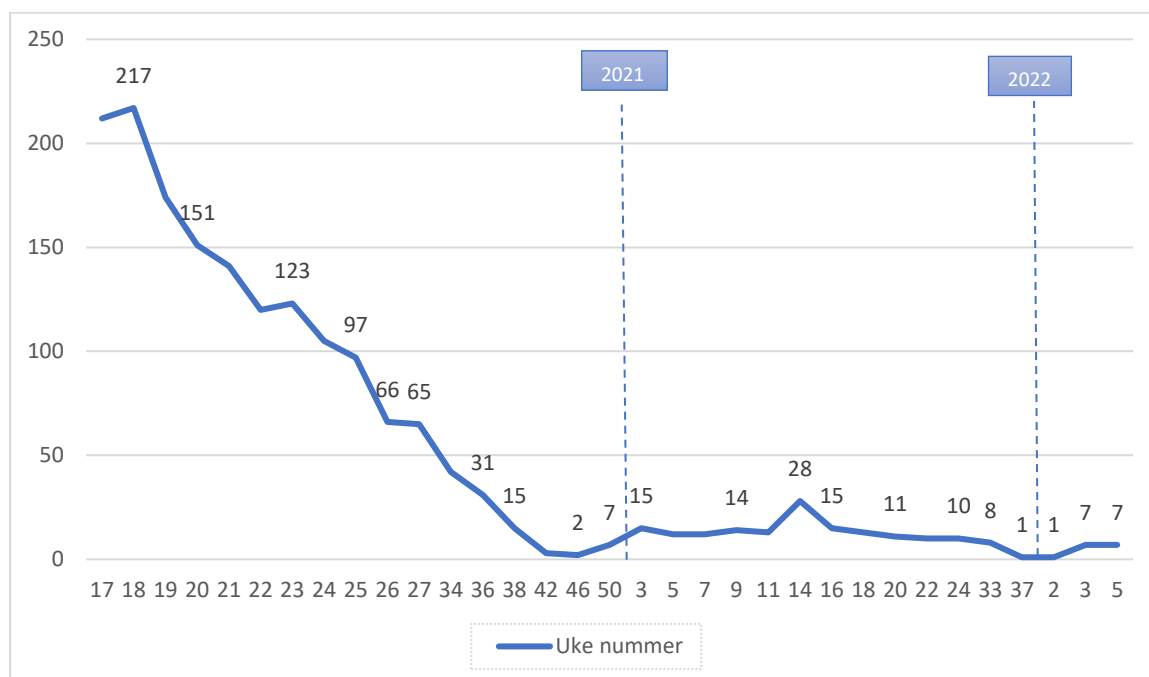

Diagram 7 Tall på permitterte lærlinger og lærekandidater i Nordland - 2020,2021 og 2022⁷³

Utdanningsdirektoratet rapporterer om at noen lærlinger også har mistet læreplassen sin på grunn av koronapandemien. Rapporteringen fra fylkeskommunene viser at nærmere 60 lærlinger har blitt sagt opp som følge av pandemien siden 1. mars 2020. Disse kan ha fått seg en ny læreplass eller gått opp til fagprøven i etterkant⁷⁴.

⁷³ Tall innhentet fra seksjon for fag- og yrkesopplæring i Nordland fylkeskommune.

⁷⁴ Dybdykk – Konsekvenser av koronapandemien for lærlingene, Utdanningsdirektoratet 22.06.2021.

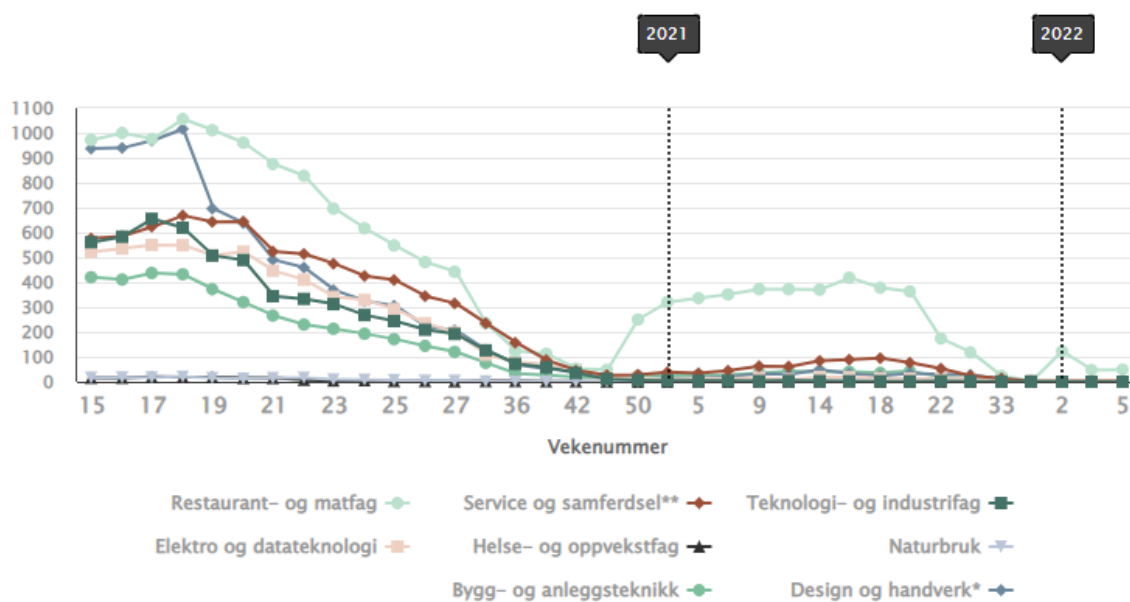

Diagram 8 Tall på permitterte lærlinger og lærekandidater etter utdanningsprogram, 2020-2022⁷⁵

Ifølge Utdanningsdirektoratet⁷⁶ er det lærlinger innen restaurant- og matfag og design og håndverk som har vært hardest rammet. Permitteringene i design og håndverk gjaldt primært frisører. På det meste var omtrent halvparten av lærlingene i restaurant- og matfag og design og håndverk permittert. I den tidlige fasen av pandemien måtte blant annet restauranter og frisørsalonger holde stengt, noe som forklarer de høye permitteringstallene.

Ifølge *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020* var det særlig lærlinger i frisørfaget, i restaurantbransjen og en del reiselivsbedrifter som ble rammet av permitteringer, men de fleste kom raskt i arbeid igjen. Rådgiver ved avdeling for utdanning og kompetanse, seksjon fag- og yrkesopplæring opplyser i intervju at Nordland fylke samlet sett hadde få permitterte lærlinger, selv i restaurant- og matfag. Rådgiver opplyste videre at bedriftene klarte å beholde lærlingene og tilbydde alternative arbeid, eller kurs under nedstengingen.

Revisor har etterspurt statistikk/tall på antall permitterte lærlinger og lærekandidater fordelt per utdanningsprogram, samt statistikk/tall på hvor mange som har sagt opp for perioden 2020-2022. Vi har ikke mottatt noen samlet oversikt på dette, men kun mottatt noen (11) av de innrapporterte skjemaene som ble sendt til Utdanningsdirektoratet for denne perioden. På bakgrunn av dette har ikke revisor mulighet til å gi en oversikt/beskrivelse over hvor mange lærlinger og lærekandidater fordelt på utdanningsprogram som var permittert, sagt opp eller mistet læreplassen sin på grunn av koronasituasjonen siden 1. mars 2020. Revisor forstår det slik at disse dataene er utilgjengelige på grunn av dataangrepet Nordland fylkeskommune ble utsatt for før jul 2021.

Gjennomføring fag- og svenneprøver

De strenge smitteverntiltakene som følge av koronapandemien gjorde det vanskeligere å få gjennomført fag- og svenneprøvene på vanlig måte. Det har blant annet vært vanskelig å få samlet medlemmene av prøvenemndene, samt vanskelig å finne egnet sted for å gjennomføre

⁷⁵ Talet på permitterte held seg, Utdanningsdirektoratet 03.02.2022.

⁷⁶ Dypdykk – Konsekvenser av koronapandemien for lærlingene, Utdanningsdirektoratet 22.06.2021.

fagprøvene⁷⁷. Flere tiltak gjorde det likevel mulig å gjennomføre fag- og svenneprøver våren 2020. Kunnskapsdepartementet fastsatte i forskrift unntak fra kravene til gjennomføring av fag- og svenneprøver, slik at det skulle bli lettere å få avholdt prøvene⁷⁸. Forskriften trådte i kraft 29. april og ga blant annet:

- Midlertidig unntak fra kravet om å fullføre læretiden etter bestått prøve
- Midlertidig unntak fra kravet til omfang av opplæring i bedrift før man kan oppmeldes til prøven for de som har vært permittert eller oppsagt. Kandidaten må samtykke til tidlig oppmelding.
- Midlertidig unntak fra kravene om at hele prøvenemnda er til stede.

Hvor fagprøvene avlegges varierer mellom de ulike fagene. Mens noen fag vanligvis gjennomfører fagprøven på arbeidsplassen, benytter andre fag i større grad prøvestasjoner for å gjennomføre fagprøven. Det er de fagene som gjennomfører fagprøven på arbeidsplassen som har fått problemer med gjennomføringen. Dette på grunn av smittevern hensyn og på grunn av at noen arbeidsplasser har vært stengt i en periode. Fag som her har vært spesielt berørt er for eksempel helsearbeiderfaget og frisørfaget⁷⁹.

Det går fram av Fafo-rapport (2021:09) at fagopplæringssjefene og lederne i yrkesopplæringsnemndene sier at prøvenemndene har vært villige til å være fleksible for å få gjennomført prøvene og at fagopplæringsadministrasjonen i fylkeskommunene har jobbet aktivt for å løse situasjonen.

Ifølge Utdanningsdirektoratet ble det avlagt betydelig færre fag- og svenneprøver i mars og april 2020 enn året før. I perioden juni til september ble det imidlertid avlagt flere prøver enn i 2019. Utdanningsdirektoratet mener dette tyder på at en del av kandidatene som ikke fikk tatt prøven i mars og april, fikk tatt prøven senere. Totalt sett ble det likevel avlagt 3 prosent færre fag- og svenneprøver i perioden 2019–20, sammenlignet med året før. De siste årene har antall avlagte fag- og svenneprøver økt hvert år, men denne trenden ble brutt i 2019-2020. Utdanningsdirektoratet viser til at det er praksiskandidatene som står for nedgangen i antall avlagte fag- og svenneprøver. 1 400 færre praksiskandidater tok fag- eller svenneprøven i 2019–20. Dette tilsvarer en nedgang på 14 prosent fra året før. Utdanningsdirektoratet mener at det derfor kan se ut som at fylkeskommunene prioriterte lærlingene, slik at de fikk gjennomført prøven til tross for noen forsinkelser. Utdanningsdirektoratet rapporterer at andelen kandidater som bestod fag- eller svenneprøven var på nivå med tidligere år og ser ikke ut til å være påvirket av koronapandemien⁸⁰.

Det går fram også av *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020* at det i Nordland var noe færre fag- og svenneprøver i mars–april 2020, men at etterslepet ble raskt tatt igjen i løpet av mai og juni. I Nordland var det derfor ikke færre beståtte fag- og svenneprøver første halvår 2020⁸¹. Seksjonsleder for fag- og yrkesopplæring opplyser i intervju at Nordland i stor grad greide å gjennomføre fagprøvene under pandemien etter progresjon. Dette på grunn av at bedriftene i stor grad la til rette for at elevene skulle få det til. Seksjonsleder viser til at regjeringen etablerte midlertidige regler for fagprøveavvikling. Det ble for eksempel tillatt at kun en fra prøvenemndene møtte ved oppstart av prøvene. Seksjonsleder opplyser at

⁷⁷ *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring*, Fafo-rapport 2021:09 s. 99.

⁷⁸ *Dypdykk – Konsekvenser av koronapandemien for lærlingene*, Utdanningsdirektoratet 22.06.2021.

⁷⁹ *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring*, Fafo-rapport 2021:09 s. 99.

⁸⁰ *Dypdykk – Konsekvenser av koronapandemien for lærlingene*, Utdanningsdirektoratet 22.06.2021, s. 7.

⁸¹ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020* (s. 9), vedlegg FT 21/21.

fylkeskommunen la til rette for at prøvenemndene kunne bruke egen bil i stedet for kollektivtrafikk, samt at det ble opprettet flere prøvestasjoner der fagprøver i bedrift ble vanskelig. Dette gjaldt blant annet i helsearbeiderfaget.

Diagram 9 nedenfor viser at antall bestått fag- og svenneprøver for skoleåret 2019-2020 var 1 581. Ifølge *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021* (s. 94) er dette det høyeste antallet som er registrert. Tall for 2020–2021 blir først offentliggjort på vinteren 2022, men foreløpige og uoffisielle tall fra fylkenes felles datasystem for fagopplæring, Vigo, viser økt antall beståtte prøver også i denne perioden (*Tilstandsrapporten 2021* s. 95).

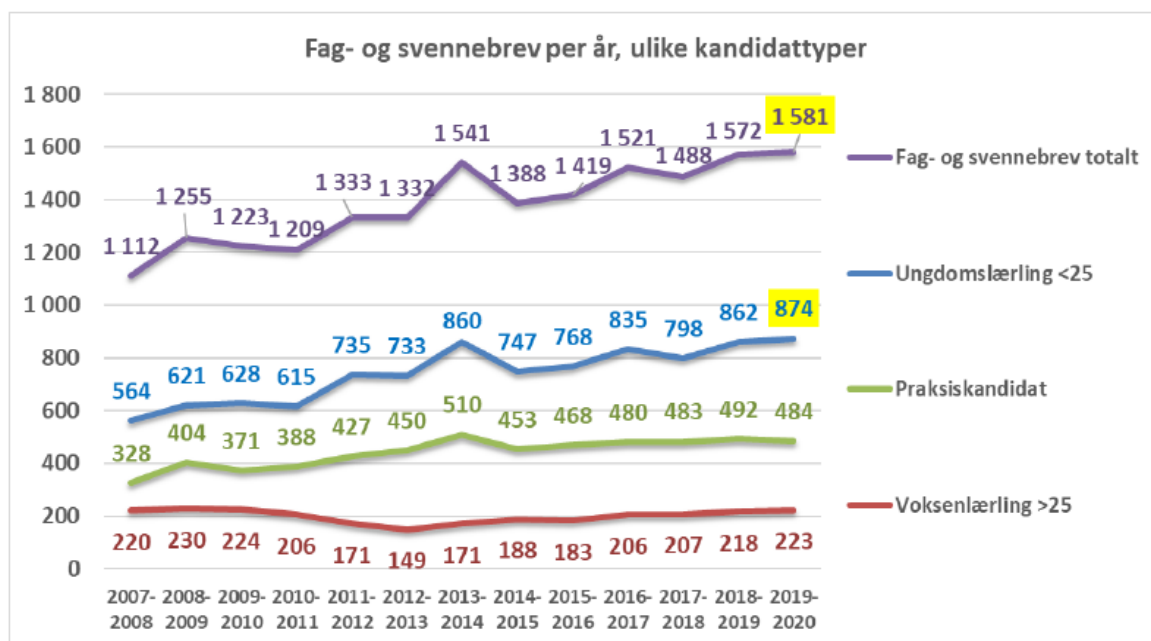

Diagram 9 Fag- og svenneprøver, ulike kandidattyper⁸²

Det går fram av *Tilstandsrapporten for videregående opplæring i Nordland 2021* at den store økningen i antall ungdomslærlinger som består fag- eller svenneprøven, først og fremst kommer i utdanningsprogrammene bygg- og anleggsteknikk, elektrofag, naturbruk og service- og samferdsel. Alle disse fire utdanningsprogrammene hadde bestenotering i skoleåret 2019–2020.

⁸² *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021* (s. 94)

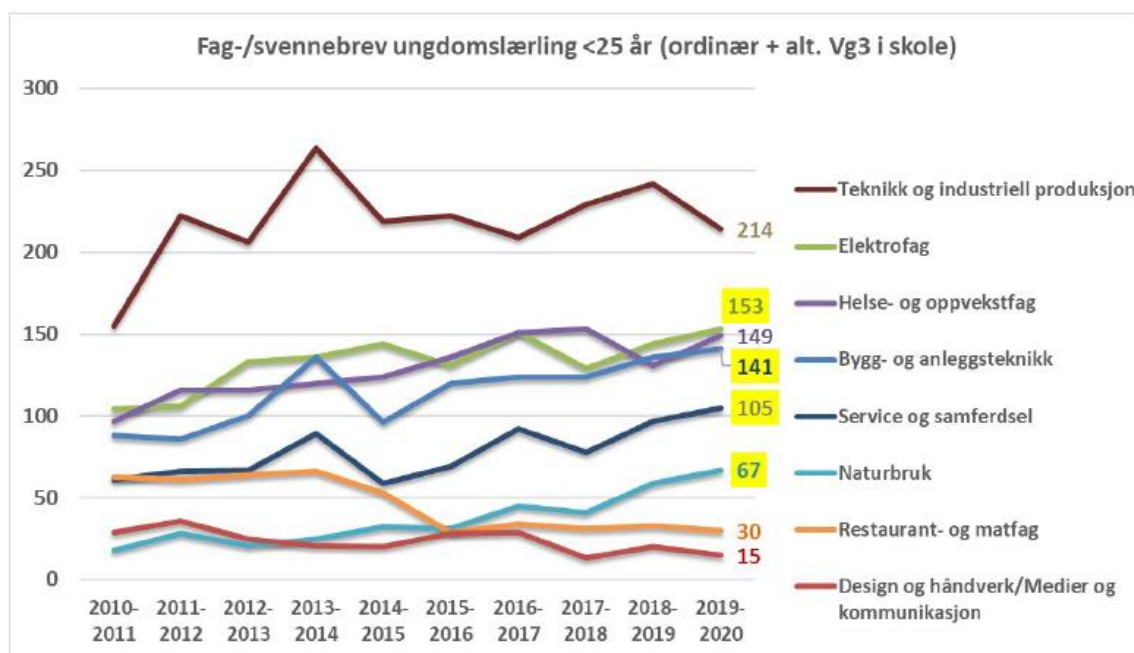

Diagram 10 Bestått fag- eller svenneprøve, ungdomslærling per utdanningsprogram⁸³

I *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020* (s. 117) går det fram at gjennomføring av fag- og svenneprøver var tema på de ukentlige digitale møtene mellom utdanningsavdelinga ved seksjon fag- og yrkesopplæring og opplæringskontorene. Disse møtene ble holdt våren 2020. Ifølge tilstandsrapporten gjorde opplæringskontorene, sammen med medlemsbedriftene en god jobb med gjennomføring av fagprøver.

Seksjonsleder for fag- og yrkesopplæring opplyser (i e-post av 18.05.2022) at det innenfor helsearbeiderfaget ble det opprettet prøvestasjoner for å få gjennomført fagprøvene. Dette fordi prøvenemndsmedlemmene ikke fikk adgang til lærebedriftene innenfor helse- og omsorgssektoren. Videre gikk fylkeskommunen inn i et samarbeid med opplæringskontorene og de videregående skolene for å få avviklet fag- og svenneprøver innen restaurant og matfagene. Lærebedriftene søkte om tilskudd til innkjøp av råvarer m.m. og nødvendig personell. På bakgrunn av dette ble prøvenemndene i stand til å gjennomføre fag- og svenneprøvene innenfor læretiden til lærlingene/lærekandidatene.

Heving av lærekontrakter

I årsmeldingen til Yrkesopplæringsnemnda for 2020 viser det til at det i 2020 ble registrert 300 hevninger av lærekontrakter. Det er en liten økning fra 2019, står det. Årsakene til hevningene er begrunnet som tabellen nedenfor viser. Personlige årsaker er 76 hevninger, feilvalg er årsak for 46 hevninger. Covid-19 er oppgitt som grunn på en heving av lærekontrakter.

Hevet årsak	
Annen årsak/ikke oppgitt	38
Fått arbeid	6
Brudd på arbeidslivets regler	20
Covid-19	1
Endre kontraktstype	11

⁸³ *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021* (s. 95)

Flyttet	33
Feilvalg	46
Økonomiske årsaker	8
Overføring til ny kontrakt	61
Personlige årsaker	76

Tabell 7 Oppgitte årsaker til heving av lærekontrakter 2020. Hentet fra yrkesopplæringsnemnda i Nordland sin årsmelding 2020.

I årsmeldingen 2021 for Yrkesopplæringsnemnda i Nordland står det om heving av lærekontrakter at det i 2021 ble registrert 239 hevninger av lærekontrakter. Dette er en nedgang fra 2020, der det var 300 hevninger av lærekontrakter. Lærling/lærebedrift søker fylkeskommunen om å heve lærekontrakten og i søknaden må det oppgis årsak til heving. I tabellen nedenfor fremkommer de hyppigste oppgitte årsakene fra elevene. Som det fremkommer av tabellen nedenfor var det dette året 67 som har informert om at hevingen har personlige årsaker. Hva som ligger i personlige årsaker, kan være sammensatt. Det står i årsmeldingen at det kan være alt fra sosiale og private årsaker til en enighet med lærebedriften om å avslutte læreforholdet.

Hevet årsak	
Annen årsak/ikke oppgitt	19
Fått arbeid	15
Brudd på arbeidslivets regler	11
Endre kontraktstype	3
Flyttet	45
Feilvalg	56
Økonomiske årsaker	1
Overføring til ny kontrakt	23
Personlige årsaker	67

Tabell 4 Oppgitte årsaker til heving av lærekontrakter 2021. hentet fra Yrkesopplæringsnemnda i Nordlands årsmelding 2021⁸⁴.

Det står videre i årsmeldingen at det er mellom åtte og ni prosent av lærekontraktene som ender i heving hvert år. Frafallet er større i lære enn i skole. Elektrofag skiller seg ut ved å ha et stabilt lavt frafall, mens restaurant og matfag har en liten økning fra tidligere. Årsaken til det kan være pandemien.

I tilstandsrapporten for 2021 fremkommer det opplysninger om antall hevninger per programfag, som tabellen nedenfor viser:

⁸⁴Årsmeldingen til Yrkesopplæringsnemnda i Nordland.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021 foreløpig		
	Hevinger	Hevinger	Hevinger	Hevinger	Hevinger	Lærlinger	Hevinger	%
Bygg- og anleggsteknikk	38	29	47	47	41	380	47	12,4 %
Design og håndverk	10	10	9	7	15	41	8	19,5 %
Elektrofag	16	14	16	16	14	330	12	3,6 %
Helse- og oppvekstfag	22	22	32	36	39	293	27	9,2 %
Medier og kommunikasjon	-	1	1	-				
Naturbruk	14	9	14	15	18	209	15	7,2 %
Restaurant- og matfag	10	12	8	12	8	94	14	14,9 %
Service og samferdsel	15	12	30	20	24	192	18	9,4 %
Teknikk/industriell produksjon	21	23	26	32	37	463	30	6,5 %
Totalt	146	132	183	185	196	2 002	171	8,5 %

Tabell 9 Oversikt over heving lærekontrakter 2016-2021⁸⁵

I Tilstandsrapporten for 2021 opplyses det om at lærlingene fyller ut ei sluttmelding når kontrakten blir heva der årsaken skal oppgis. De hyppigst oppgitte årsakene fra ungdomsrettslærlingene er:

	2020	2021
Personlige årsaker	48	51
Feilvalg	33	45
Andre årsaker	28	18
Brudd på arbeidslivets regler	13	11

Tabell 10 Hyppigst oppgitte årsaker til heving av kontrakt ungdomsrettslærlinger, 2020 og 2021⁸⁶

I Nordland ble det for en av de hevede kontraktene oppgitt at covid-19 var årsak. Lærlingen hadde kontrakt med en industribedrift, jf. tilstandsrapportene for 2020 s. 82/83. I 2021 er det ingen kontrakter som er hevet der covid-19 er oppgitt som årsak, jf. tilstandsrapport 2021 s. 86.

Det er ulike tall på hevninger av lærekontrakter i tilstandsrapporten og årsmeldingen til Yrkesopplæringsnemnda. Seksjonsleder for fag- og yrkesopplæring opplyser at i tilstandsrapporten er det kun lærlinger med ungdomsrett tatt med, lærlinger som går inn i ny kontrakt er ikke med. I årsmeldingen til Yrkesopplæringsnemnda i Nordland viser den til alle kategorier.

⁸⁵ Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2021 (s. 86)

⁸⁶ Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020 og 2021, s. 82 og 86

5 OPPSUMMERING AV PROBLEMSTILLING 1

Under denne problemstillingen har vi belyst hvordan koronapandemien har påvirket situasjonen for yrkesfagelever i skole og i lære.

I skole har vi sett på følgende:

Undervisningen: Vi har presentert elevundersøkelser som Utdanningsdirektoratet har utført i henholdsvis 2020 og 2021. Yrkesfagelevene har svart ulikt på de ulike spørsmålene som ble stilt. Det ser ut til at hovedvekten av yrkesfagelever i Nordland mener de i perioden etter nedstengningen i mars 2020 hadde gode arbeidsforhold i form av at de hadde et sted hvor de kunne gjøre skolearbeidet i fred, og hadde tilgang til datamaskin/internett. Over halvparten av yrkesfagelevene svarte at de hadde kontakt med en eller flere av lærerne hver dag, mens cirka en fjerdedel oppga at de er litt eller helt uenig i den påstanden. På spørsmål om yrkesfagelevene likte undervisningen eller ikke under koronapandemien, svarte 46 % av de som svarte at de likte undervisningen mindre, men 33 % svarte at de likte undervisningen mer i perioden med hjemmeskole. Cirka halvparten svarte at de lærte mindre i perioden med hjemmeskole, mens 23 % svarte at de lærte mer.

Opplæring i praktiske fag: Vi har presentert NIFUs spørreundersøkelse som ble gjennomført i forbindelse med koronautbruddet våren 2020. Undersøkelsen viser hva skoleledere svarte på spørsmål om i hvilken grad det i perioden etter 12. mars var mulig å gjennomføre opplæring med stort innslag av aktivitet. Det går fram av svarene at det er blant de kombinerte og rene yrkesfaglige videregående skolene en større andel som oppgir at det i ingen, eller i liten grad var mulig å gjennomføre opplæring i fag med stort innslag av praktiske aktiviteter.

Vi har presentert en rapport fra Fafo *Håndtering og konsekvenser av koronabruddet for videregående opplæring*. Her fremkommer det informasjon om at det var en utbredt oppfatning blant skoleeiere og rektorer at eleven i praktiske fag var de som tapte mest på den digitale undervisningen.

Vi har også spurt rektorene på de enkelte videregående skoler i Nordland hvordan de har opplevd tiden med koronapandemi. På spørsmål om det var mulig å gjennomføre praktisk opplæring i yrkesfaglig programfag, svarte ni av ti i noen eller i stor grad. En av ti svarte i liten grad.

Yrkesfaglige fordypning: Når det gjelder yrkesfaglig fordypning, viser Fafo's rapport at yrkesfaglig fordypning i bedrift ble avlyst for over halvparten av elevene som hadde planlagt dette. Det var i større grad innenfor restaurant- og matfag og helse- oppvekstfag, enn teknikk og industriell produksjon. Samt at det var mer vanlig at Vg1-elever opplevde dette, enn Vg2-elever.

Vi spurte rektorene i videregående skole i Nordland om i hvilken grad praksisperioder i arbeidslivet ble avlyst etter nedstigningen 12. mars 2020. På det spørsmålet svarte sju av ti i noen eller i stor grad, og tre av ti svarte i ingen eller i liten grad. Når det gjaldt praksisperioder høst 2020, svarte åtte av ti rektorer at det i noen eller i stor grad at planlagte praksisperioder i arbeidslivet ble avlyst. Mens to av ti svarte med alternativet i liten grad på det spørsmålet.

Vurderingsgrunnlaget: Koronapandemien medførte endringer i fraværsreglene. Stort fravær kan føre til at lærer og instruktør ikke har tilstrekkelig vurderingsgrunnlag til å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunkt karakter i fag. Det viser seg at det har vært en

økning i skoleåret 2020-2021 på elever som har fått ikke vurdert. Dette er en økning spesielt blant gutter på yrkesfag, som ikke får standpunktskarakter i alle fag på grunn av manglende karaktergrunnlag.

Skoleårssluttere: Skoleårssluttere omtales også som «drop outs». Ifølge tilstandsrapporten i Nordland 2021 har det i de siste to årene vært en liten oppgang i antall skoleårssluttere. Det vises til at det er mulig, men ikke sikkert at koronapandemien med periodevis hjemmeskole, mye usikkerhet, manglende sosial kontakt med medelever og lærere kan ha bidratt til dette.

I lære har vi sett på følgende:

Formidling av lærekontrakter: I Nordland fylke har det vært en lang periode med økt formidlingstall. Denne trenden bremses noe opp i 2020. I 2021 steg i midlertidig tallet for formidlede ungdomssøkere igjen og var på 950 formidlede. Dette er det høyeste tallet som er registrert.

Permitteringer: Vi presenterer tall fra Utdanningsdirektoratet som viser at på det meste var hver tiende lærling permittert som følge av koronapandemien, dette var den siste uken i april 2020. Høsten 2020 var antall permitterte sunket, og det sank ytterligere frem mot november.

Revisor legger ved en tilleggskommentar fra høringsuttalelsen, at hver 10. lærling som var permittert under koronapandemien gjelder på landsbasis. I Nordland er tallet på permitteringer lavere.

Gjennomførte fag- og svenneprøver: Det fremkommer opplysninger i Fafos rapport at fagopplæringsjefene og lederne i yrkesopplæringsnemnda sier at prøvenemndene har vært fleksible for å få gjennomført prøvene, samt at fagopplæringsadministrasjonen i fylkeskommunene har jobbet aktivt for å løse situasjonen. Utdanningsdirektoratet opplyser om at det ble avlagt færre fag- og svenneprøver i mars og april 2020. Tilstandsrapporten i Nordland 2021 informerer om at det i Nordland var noe færre fag- og svenneprøver i mars-april 2020, men at dette ble raskt tatt igjen i løpet av mai-juni samme år.

Heving av lærekontrakter: Vi har presentert tall fra tilstandsrapporten i Nordland 2021, samt tall fra årsmeldingen til Yrkesopplæringsnemnda i Nordland sin årsrapport for 2020 og 2021. Det viser seg at i 2021 ble det færre hevninger av lærekontrakter enn i 2020. Det kan være vanskelig å fastslå årsakene til hevningen, da det er en stor andel som opplyser om at det er personlige årsaker til hevningen, og det kan være sammensatt.

6 STRATEGIEN FOR ØKT GJENNOMFØRING I NORDLAND

I hvilken grad har Nordland fylkeskommune (fylkesrådet) fulgt opp strategien for økt gjennomføring i Nordland, med fokus på yrkesfag?

6.1 Innledning

Fylkesrådets forslag til strategi for økt gjennomføring i Nordland ble vedtatt av fylkestinget i februar 2018, i sak 22/18. Denne strategien ble kalt «*Nordlandsmodellen*». Fylkestinget sluttet seg til utviklingsmålene og den fremlagte strategien for økt gjennomføring. Fylkestinget vedtok også en læreplassgaranti. Fylkesrådets strategi for økt gjennomføring hadde følgende åtte utviklingsmål.

Utviklingsmål

Fylkesrådets strategi for økt gjennomføring har følgende utviklingsmål:

1. Øke andelen elever som fullfører og består videregående opplæring, samt andelen med ordinær progresjon
2. Tilpasse videregående opplæring bedre til arbeidslivets behov
3. Øke andelen elever som får læreplass, og som oppnår fag-/svennebrev på normert tid
4. Øke andelen som kvalifiserer seg til høyere utdanning
5. Målrette bruken av alternative opplæringsløp som fører til at flere oppnår kompetansebevis
6. Øke andelen minoritetsspråklige som fullfører videregående opplæring
7. Sikre alle elever og lærlinger et godt læringsmiljø
8. Øke bruken av digitale hjelpemidler og nettbasert opplæring

For hver av disse utviklingsmålene hadde fylkesrådet formulert tiltak. Som det fremkommer i kapittel 2 er våre undersøkelser av fylkesrådets oppfølging av strategien og utviklingsmålene rettet mot tiltak som er mulig å undersøke iverksettelsen av. I kapitlene i det følgende inngår det konkrete tiltaket – som da er det utledete revisjonskriteriet – i blå tekstbokser. For hvert tiltak inngår også revisors funn og revisors vurderinger av hvorvidt tiltaket er iverksatt.

6.2 Felles standard

- Fylkesrådet skal ha utarbeidet en felles standard for de ulike tjenestene for elever og lærlinger, herunder rådgivning om utdanning, oppfølgingstjenesten, karrieresentrene, pedagogisk psykologisk tjeneste, skolehelsetjenesten, formidlingskoordinator og opplæringskontorene
 - Fylkesrådet skal gi tilbakemelding til fylkestinget i løpet av 2018 om arbeidet

Revisors funn

Nordland fylkeskommune har utarbeidet dokumentet *Håndbok elev- og lærlingtjenesten* som er definert som en felles standard. Dokumentet er datert 1. desember 2021. Revisor har fått opplyst at håndboken er utarbeidet av en arbeidsgruppe bestående av ansatte fra ulike skoler, utdanningsforbundet og ansatte i avdeling utdanning og kompetanse, samt elev- og lærlingtjenesten.

Den 23.-24. mars 2022 arrangerte Nordland fylkeskommune et seminar for elev- og lærlingtjenesten. Vi har fått opplyst at på seminaret ble det gitt informasjon om håndboken og håndboken ble utlevert til de ulike elev- og lærlingtjenestene. Revisor har etterspurt og mottatt PowerPoint-presentasjonen som ble brukt under seminaret, for å få informasjon om hva som var agenda på seminaret. På denne presentasjonen fremkommer det informasjon om tilstandsrapporten 2021, informasjon om fullføring 2014-kullet og elevundersøkelsen som ble gjennomført høst 2021.

Håndboken er tilgjengelig i kvalitetssystemet på hjemmesiden til Nordland fylkeskommune har revisor fått opplyst.

Det står i forordet i håndboken at den skal gi føringer og en god beskrivelse av oppgaver, ansvar og organisering av elev- og lærlingtjenesten. Den skal videre være til hjelp for ansatte i tjenesten, nyansatte og andre interne og eksterne samarbeidsparter.

Håndboken inneholder ni punkter med underpunkter:

1. *Innledning*
2. *Visjon og mål*
3. *Overganger og årsbestått- yrkesfag*
4. *Myndighetskrav*
5. *Samarbeid mellom avdeling for utdanning og kompetanse og elev- og lærlingtjenesten ved skolene*
6. *Elev- og lærlingtjenesten i skolen*
7. *Funksjoner innad i elev- og lærlingtjenesten*
8. *Arbeid med utenforskap og samarbeid med eksterne parter*
9. *Metode for systematisk frafallsbygging i videregående opplæring.*

Det fremkommer under punkt 7, at Fylkestinget i Nordland har vedtatt at elev- og lærlingtjenesten ved alle skoler skal bestå av:

- Leder av tjenesten
- Koordinator for oppfølgingstjenesten
- Rådgivere for både sosialpedagogisk rådgivning og yrkes- og utdanningsrådgivning
- Pedagogisk- psykologisk rådgivere (PPT)
- Formidlingskoordinator
- Skolehelsetjenesten

Videre opplyses det i håndboken om at skolene kan velge å ha flere funksjoner innlemmet i tjenesten.

Det fremkommer informasjon om samarbeidsparter under punkt 8:

- *Punkt 8.1 Samarbeid mellom videregående skole og grunnskole*
 - Ledelsen for kommunen og den videregående skole skal gjennom en samarbeidsavtale inngå et formelt samarbeid og felles forpliktelser som skal bidra til økt gjennomføring. Samarbeidet skal beskrives i en egen samarbeidsavtale som

beskriver felles rutiner/prosedyrer. Fra tidligere har flere skoler etablert slike avtaler, men disse vil måtte vurderes på nytt og fornyes. Videre opplyses det om at avdeling for utdanning og kompetanse kan bidra i dette arbeidet. Under punkt 8.1.1. står det at det er nødvendig å beskrive en minstestandard som skal være gjeldende for alle skolene. Skoleeier vil følge opp dette arbeidet.

- *Punkt 8.1.2 Samarbeid i regionale rådgivernetverk*
 - Samarbeid om overganger mellom grunnskole og videregående skole, karriereveiledning og sosialpedagogisk rådgivning er alle viktige oppgaver. Dette for å lykkes med å nå målet om økt fullføring av videregående skole. Det står videre at det regionale rådgivernetverket har dette som hovedoppgave, og er dermed et viktig samarbeidsforum for økt gjennomføring. Rådgivernetverkene skal være et lærende nettverk, hvor det skal sørges for et formalisert og koordinerende samarbeid mellom ulike parter i rådgivertjenesten i hele grunnopplæringen. De skal bidra med å bygge kompetanse, kvalitet og systematikk i skolens rådgivningstjeneste. Det fremkommer også opplysninger om at de regionale nettverkene har blitt enige om en regional plan for karriereveiledning i grunnopplæringen 8. – 13. trinn. Alle nettverkene skal følge samme mal for regional plan, og tilpasse den lokalt på egen skole.
- *Punkt 8.2 Samarbeid med karrieresentrene*
 - Under dette punktet opplyses det om at karrieresentrene har siden etableringen vært en kompetanseressurs for grunnskole og videregående skole med spesielt fokus på utdannings- og yrkesrådgivning. Videre står det at karrieresentrene er en viktig ressurs for å styrke karriereveiledning og koordinere samarbeid mellom skoleslagene og karrieresentrene skal i samarbeid med ansatte i elev- og lærlingtjenesten følge opp regionale planer for karriereveiledning med felles tiltak for 8. – 13. trinn
- *Punkt 8.3 Samarbeid med opplæringskontor*
 - Det opplyses under dette punktet at opplæringskontorene har ansvar for å følge opp lærlingene i sine medlemsbedrifter. Det betyr å følge opp medlemsbedriftene at de gir opplæring i tråd med lov og forskrift. Det står videre at fylkeskommunen har ansvaret for alle ungdommer som er i videregående opplæring, derav er det viktig med et godt samarbeid mellom opplæringskontor og elev- og lærlingtjenesten. Det er videre naturlig at opplæringskontorene kontakter elev- og lærlingtjenesten om de trenger støtte. Det informeres om at det bør etableres faste møtepunkt med opplæringskontorene og elev- og lærlingtjenesten og at dette bør fremkomme i årshjulet til elev- og lærlingtjenesten. Dette for å sikre et helhetlig tilbud til lærlingen og tett samarbeid med opplæringskontorene.

Når det gjelder at fylkesrådet skal gi tilbakemelding til fylkestinget i løpet av 2018 om arbeidet, er det i fylkestingsak 180/2018 *Orientering fra fylkesråd for utdanning Hild-Marit Olsen om arbeidet med elev- og lærlingtjenesten* gitt en orientering om arbeidet. Det fremkommer i saksfremlegget at i etterkant av fylkestingsak 23/18 *Til tjeneste for elever og lærlinger – et helhetlig tilbud* har fylkesrådet arbeidet videre med å få en bedre og mer helhetlig tjeneste, som gir elever og lærlinger et tilnærmet likt tilbud uavhengig av skolestørrelse og skolevalg. Det menes med et helhetlig tilbud å utnytte ressursene på best mulig måte til det beste for eleven. Videre opplyses det om at i etterkant av fylkestingsaken er det arbeidet med å definere innhold, oppgaver, ansvar og aktører i tjenesten. Dette for å synliggjøre og sikre at lærlingen får tilbud til tjenesten fylkesrådet har kalt Elev- og lærlingtjenesten. Videre står det at det er ikke ment å frata bedriftene det ansvaret de har for lærlingen, men gi lærlingen en mulighet for å kontakte skolen eller personer i tjenesten ved behov. Videre fremkommer det informasjon om hva

tjenesten skal inneholde av aktører: Rådgivere, oppfølgingstjenesten, skolehelsetjenesten, miljøtjenesten, PPT og formidlingskoordinator.

Revisors vurdering

Som det fremkommer i revisors funn er det laget en håndbok for elev- og lærlingtjenesten, og denne omtales som en felles standard. Vi har funnet at denne standarden inneholder informasjon om utdanning, oppfølgingstjenesten, karrieresentrene, pedagogisk psykologisk tjeneste, skolehelsetjenesten, formidlingskoordinator og opplæringskontorene. Revisors vurdering er som følge av dette at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal ha utarbeidet en felles standard for de ulike tjenestene for elever og lærlinger, herunder rådgivning om utdanning, oppfølgingstjenesten, karrieresentrene, pedagogisk psykologisk tjeneste, skolehelsetjenesten, formidlingskoordinator og opplæringskontorene er **oppfylt**.

Når det gjelder revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal gi tilbakemelding til fylkestinget i løpet av 2018 om arbeidet, vurderer revisor det som **oppfylt**. Bakgrunnen for vurderingen er at i fylkestingets sak 180/2018 *Orientering fra fylkesråd for utdanning Hild-Marit Olsen om arbeidet med elev- og lærlingtjenesten*, ble det gitt en orientering om arbeidet.

6.3 Samarbeidsavtale

- ✓ Fylkesrådet skal ha gjennomgått og konkretisert samarbeidsavtalene mellom kommunene og videregående skolene for bedre overgang fra grunnskole til videregående opplæring

Revisors funn

Informantene opplyser om at det ble laget et forslag til mal for samarbeidsavtaler rundt 2014-2015, for å få i gang samarbeidet mellom fylkeskommunen lokalt, representert av de ulike skolene og tilstøtende kommuner. Revisor har mottatt samarbeidsavtaler som fylkeskommunen har utarbeidet med flere kommuner i 2014-2015. Revisor har ikke mottatt ny standard mal for nye samarbeidsavtaler. Vi har fått opplyst at var viktig at de avtalene som laget, hadde lokalt preg slik at innholdet var dekkende for de områdene skolen ønsker å samarbeide om. Revisor har etterspurt informasjon om hva som er gjort for å konkretisere samarbeidsavtalene mellom kommunen og de videregående skolene. Vi har fått opplyst at skoleeier ikke har gjennomgått og konkretisert samarbeidsavtalene mellom kommunene og de videregående skolene for bedre overgang fra grunnskole til videregående opplæring etter fylkestingets vedtak om implementering av Nordlandsmodellen.

I dokumentet *Håndbok elev- og lærlingtjenesten* opplyses det under *punkt 8.1 Samarbeid mellom videregående skole og grunnskole* at ledelsen for kommunen og den videregående skole skal gjennom en samarbeidsavtale inngå et formelt samarbeid og felles forpliktelser skal bidra til økt gjennomføring. Det står videre at samarbeidet skal beskrives i en egen samarbeidsavtale som skal beskrive rutiner/prosedyrer. Skolene har tidligere etablert slike avtaler, men det opplyses i håndboken at disse skal vurderes på nytt og fornyes. Avdeling for utdanning og kompetanse kan bidra i dette arbeidet. Under *punkt 8.1.1 Samarbeidsrutiner/møter med grunnskoler* står det at det er nødvendig å beskrive en minstestandard som skal gjelde alle skolene. Ledere av elev- og lærlingtjenesten må beskrive lokale rutiner i tillegg til denne minstestandarden. Det står også at skoleeier vil følge opp

skolene i dette arbeidet. På spørsmål fra revisor om dette er fulgt opp av fylkeskommunen som skoleeier, svarer informant at det ikke har blitt fulgt opp, dermed er det ikke en oversikt over hvor mange av skolene som har kontrakt med kommunene eller hvor velfungerende de eventuelle avtalene er.

Revisor har undersøkt i kvalitetssystemet for å se om de ulike skolene har lagt ut samarbeidsavtale de har med tilstøtende kommuner, som er laget etter 2018. Ut fra det revisor kan se har ingen skoler en slik samarbeidsavtale liggende i kvalitetssystemet.

I dokumentet *Samfunnskontrakt for flere lære plasser 2022-2026* er det under forpliktelser til KS Nordland et punkt som omhandler at de skal oppfordre alle kommuner til å inngå samarbeidsavtale med videregående skoler i regionen der yrkesrådgivning i ungdomskolen er tema. Det er også et punkt om at KS Nordland skal oppfordre kommunene til å samarbeide med videregående skoler om elevenes fag, utdanningsvalg og arbeidslivsfag- oppmuntre kommuner til å følge med på hvordan egne ungdomskull gjennomfører videregående opplæring som ledd i kvalitetsarbeidet i grunnskoleopplæringen. Det står under forpliktelsene til Statsforvalteren i Nordland i samme kontrakt at de skal oppfordre kommunene til samarbeidsavtaler med videregående skoler der god overgang og valg av riktig utdanningsprogram er tema.

Revisors vurdering

Revisors vurdering er at fylkesrådet **ikke har oppfylt** revisjonskriteriet om å ha gjennomgått og konkretisert samarbeidsavtale mellom kommune og videregående skolene for bedre overgang fra grunnskole til videregående opplæring. Begrunnelsen for denne vurderingen er at fylkeskommunen har lagt ansvaret over til de ulike skole for å gjennomføre dette punktet i strategien, men det er ikke fulgt opp av fylkeskommunen som skoleeier.

6.4 Opplæringsmodeller

- ✓ Fylkesrådet skal tilby alternative opplæringsmodeller for elever og lærlinger (i Nordland)

Revisors funn

I små kommuner i distriktene er det utfordrende å rekruttere og beholde relevant arbeidskraft og kompetanse. I Nordland er mangel på kompetanse den største utfordringen for fortsatt utvikling. Behovet er særlig stort innenfor helse og omsorg, samt håndverkere og fagarbeidere innenfor industri, bygg og anlegg. Dette kan bety at for enkelte kommuner vil det være vanskelig å kunne tilby likeverdige velferdstjenester som innfrir innbyggerne behov, krav og forventninger⁸⁷.

«Losa-modellen» var initiert av kommunene Hamarøy, Steigen og Tysfjord i 2002. For å hindre frafall kunne elevene bo hjemme heller enn å reise på hybel. Og kunne ta opplæringen i hjembygda i lære hos en lokal bedrift. Denne opplæringsmodellen ble nedlagt i 2013 ved fylkestingets vedtak. Steigenmodellen ble vedtatt i 2014 i fylkestinget, da det var et sterkt ønske om å opprettholde og videreføre et vellykket samarbeid med næringslivet som ble etablert

⁸⁷ «Det er mange veier til Rom...» Evaluering av Steigenmodellen- en opplæringsmodell for yrkesfag. Nordlandsforskning. NF rapport nr: 7/2022.

under Losa-modellen. Steigen er en primærkommune som har hovedvekt av arbeidsplasser innenfor opprett, landbruk, samt fiske og kommunal sektor. For å sikre kvalifisert arbeidskraft og minke fraflytting ble Steigenmodellen vedtatt⁸⁸.

Steigenmodellen

I fylkestinget sak 031/14 *Alternativ fagopplæring i Steigen*, ble Steigenmodellen vedtatt. Den ble implementert fra skoleåret 2014/15 ved Knut Hamsun videregående skole, avdeling Steigen.

Denne modellen omhandler elever i Steigen-området. Ordningen er bygd opp slik at elever er lærlinger i bedrift gjennom hele læreløpet, som er fire år. I denne modellen er Nordland fylkeskommune ansvarlig for organiseringen av og opplæring av fellesfagene (norsk, matematikk, engelsk, samfunnsfag, engelsk og kroppsøving). Knut Hamsund videregående skole har en avdeling i Steigen som gir denne undervisningen. Lærerne som gir denne undervisningen er ikke involvert i aktivitetene i bedriften som lærlingen er i. Lærlingen har enkelte dager med undervisning på skolen de første to årene og deler i bedrift, mens de siste to årene er lærlingen i bedrift på heltid. Det betyr at opplæringen i programfagene blir gitt i bedriften og det er bedriften eller opplæringskontor som er ansvarlig for den opplæringen⁸⁹. Etter fullført og bestått har lærlingen fagbrev etter fire år.

Null pluss fire modellen (eller en pluss tre modellen)- Full opplæring i bedrift

Dette betyr full opplæring i bedrift. Dette betyr at lærebedrift/opplæringskontor tar på seg all manglende opplæring etter vg1- og vg2- læreplaner i tillegg til ordinær bedrift/opplæringskontor vg3-læreplan. Lærlinger uten vg1- og vg2 tegner fireårig lærekontrakt (null pluss fire), mens lærlinger uten vg2 tegner treårig lærekontrakt (en pluss tre)⁹⁰. Denne ordningen er innarbeidet i opplæringsloven jf. § 3-3. Lærebedrift/opplæringskontor forplikter seg å gi opplæring i programfag vg1, vg2 eller i henhold til læreplanene i tillegg til vg3 opplæring i lærefag og forbedrede lærlingen til skriftlig teorieksamen på vg3 i henhold til vedtatt plan.

Praksisbrevkandidat

Dette er et toårig opplæringsløp der elevene får opplæring i bedrift i et utvalg av kompetansemål fra vg1, vg2 og vg3 i det gjeldende utdanningsprogram. Utvalget av kompetansemål blir gjort i samarbeid med fylkeskommunen og lokalt arbeidsliv. Denne ordningen er for elever med svake karakterer og høyt fravær, men som ikke har lærevansker eller særskilte opplæringsbehov. Denne ordningen er innarbeidet i opplæringsloven med forskrifter og har vært gjeldende fra 1. januar 2017⁹¹. Per i dag er det ingen elever i Nordland fylkeskommune som har benyttet denne ordningen, har revisor fått opplyst.

Lærekandidat

Revisor har fått opplyst at lærekandidat-ordningen har vært gjeldende siden 2020. Tidligere het det å ha opplæring i delmål. I dag er lærekandidat-ordningen en fast ordning som er innarbeidet i opplæringsloven. Forskjellen mellom en lærling og en lærekandidat er at

⁸⁸ «Det er mange veier til Rom..» Evaluering av Steigenmodellen- en opplæringsmodell for yrkesfag. Nordlandsforskning. NF rapport nr: 7/2022.

⁸⁹ https://nforsk.brage.unit.no/nforsk-xmlui/bitstream/handle/11250/2988131/NF-rapport%2b07_2022%2bSteigenmodellen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁹⁰ www.nfk.no

⁹¹ www.udir.no

lærlingen får opplæring i alle målene i kompetanseplanen, mens lærekandidaten får opplæring i deler av læreplanen.

Nordland fylkeskommune har laget dokumentet *Håndbok for lærekandidatordningen* (udatert). Innledningsvis står det at håndboken skal beskrive hvordan planlegging og organisering av lærekandidater kan gjennomføres. Beskrivelsen skal også dekke de formelle krav til ordningen. Videre informeres det om at håndboken retter seg blant annet til grunnskole, videregående skole, foresatte, søkere, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), oppfølgingstjenesten, lærebedrifter og opplæringskontor.

Målet er at lærekandidat ifølge håndboken skal:

- Ha opplæring etter en individuell lærekandidatplan
- Mestres opplærings situasjonen
- Oppnå så høy kompetanse som mulig
- Bli best kvalifisert for arbeidslivet

Økt bruk av lærekandidatordningen kan føre til at færre slutter i videregående opplæring. Og dette kan gjøre at flere kan oppnå en avsluttende kompetanse og få utsendt kompetansebevis som viser hva den enkelte lærekandidat faktisk kan, informeres det i håndboken. Forskjellene mellom lærekandidat og praksisbrevkandidat er kort oppsummert i utklippet nedenfor.

Kan være krevende å skille mellom lærekandidat og praksisbrevkandidat

Lærekandidat

- Lærekandidatordninga skal gi individuelt tilpassa opplæring til ungdom med lærevansker eller særskilte behov
- Individuell opplæringsplan
- Svært fleksibel ordning med hensyn til innhold, lengde og organisering av opplæringa
- Ikke krav om fellesfag

Praksisbrevkandidat

- Praksisbrevordninga er ei standardisert og gruppebasert ordning
- Toårig opplæringsløp som fører til standardisert grunnkompetanse
- Fastsatt felles nasjonal læreplan (evt læreplan utvikla i fylke for fag uten nasjonal læreplan) – ikke individuell tilpasning av læreplan
- Ordinær læreplan i tre fellesfag

Utklipp 1 Forskjell mellom lærekandidat og praksisbrevkandidat. Hentet fra presentasjon Nordland fylkeskommune hadde på Regionale rådgiversamlinger 2019.

Fylkestingets sak 062/2022 *Alternative opplæringsløp i Nordland og evaluering av Steigenmodellen* omhandler Steigenmodellen og en evaluering Nordlandsforskning har gjort. Innstillingen i saken er følgende:

1. Nordland fylkesting tar den eksterne evalueringen av Steigenmodellen til etterretning og vil videreføre Steigenmodellen ut skoleåret 2024/2025
2. Nordland fylkesting ber fylkesrådet utrede organiseringen av skreddersydde opplæringsløp 0+4 og 1+3, slik at alternative løp kan iverksettes i ny tilbudsstruktur. I utredningen vektlegges skoleeiers oppfølging og tilrettelegging av alternative opplæringsløp for å sikre god faglig kvalitet og gjennomføring av opplæringen slik at den enkelte elev lykkes med sitt utdanningsløp. Samarbeid med opplæringskontorene i Nordland er en viktig del av utredningen.

Revisors vurdering

Slik revisor forstår det, har det ikke vært en endring hos fylkeskommunen knyttet til alternative opplæringsmodeller etter fylkestingets vedtak av Nordlandsmodellen. Men fylkeskommunen tilbyr alternative opplæringsmodeller, jf. opplæringsloven. I tillegg har fylkeskommunen Steigenmodellen. Denne modellen er lokal og tilbys kun i Steigen og nærliggende kommuner. Revisor vurderer det dithen at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal tilby alternative opplæringsmodeller for elever og lærlinger (i Nordland) er **oppfylt**.

6.5 Overganger mellom Vg1/Vg2 og Vg2/lære i yrkesfaglig utdanningsprogram

- ✓ Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å bedre overganger mellom Vg1/Vg2 og Vg2/lære i yrkesfaglig utdanningsprogram

Revisors funn

I tilstandsrapporten 2021 fremkommer det opplysninger om at det er på yrkesfag at Nordland har størst problem med ordinær progresjon fra **Vg1 til Vg2**. Oversikten nedenfor viser hvordan de ulike utdanningsprogrammene ligger an:

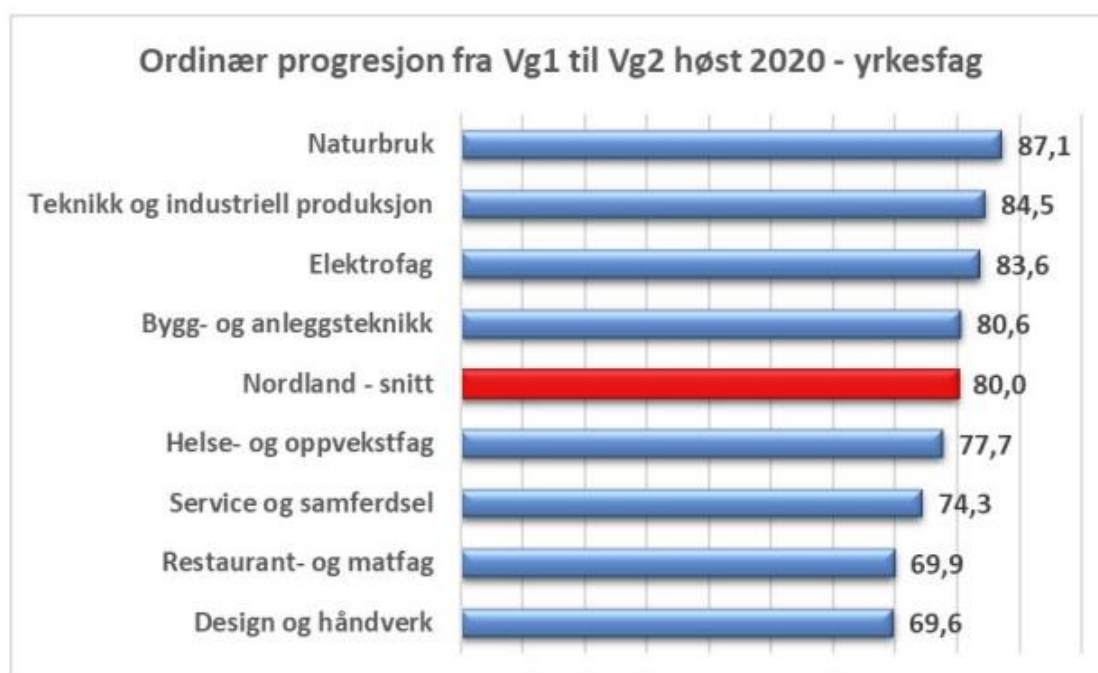

Diagram 10 Ordinær overgang fra Vg1 til Vg2 per yrkesfaglig utdanningsprogram. Kilde: Videregående opplæring i Nordland- Tilstandsrapporten 2021

De fleste yrkesfaglige utdanningsforløp er organisert med to år i skole etterfulgt av to år i lære. I tilstandsrapporten omtales overgangen fra **Vg2 til Vg3** som den vanskelige overgangen i den videregående opplæringsstrukturen. Videre står det i tilstandsrapporten at Nordland har i løpet av de siste årene hatt uvanlig god utvikling på indikatoren, og ligger nå tett under nasjonalt snitt. Som diagrammet nedenfor viser ligger Nordland på 73,2 prosent når det gjelder ordinær progresjon og nasjonalt ligger det på 75,8 prosent.

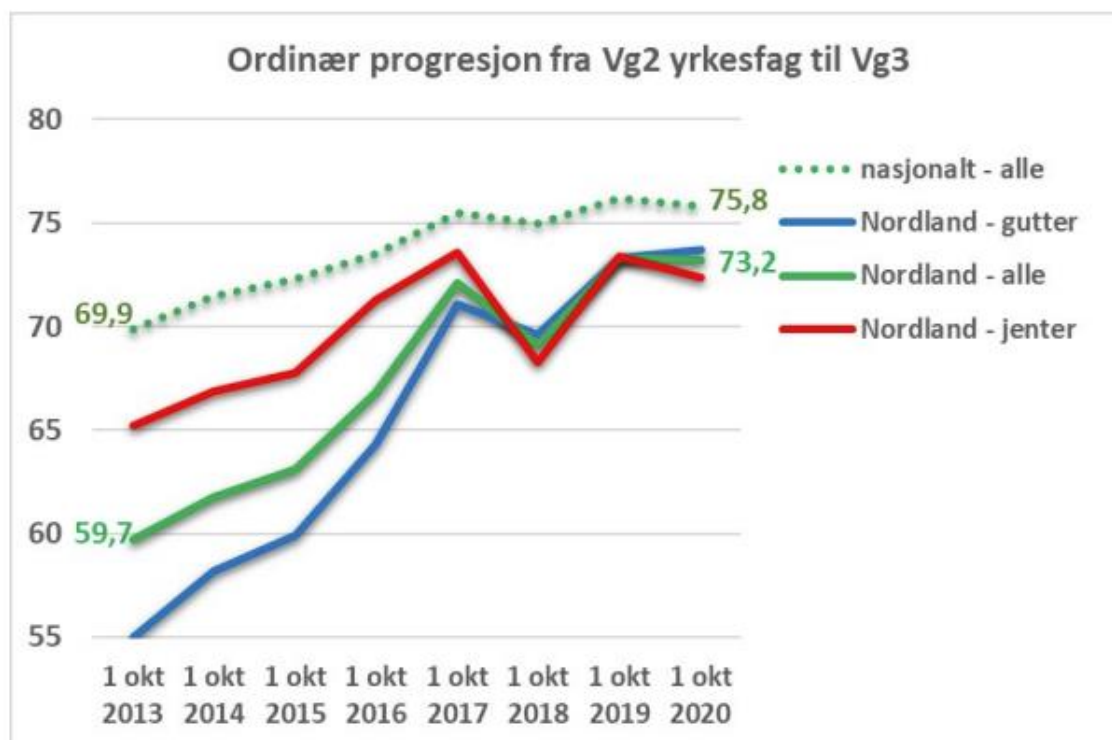

Diagram 11 Ordinær overgang fra Vg2 til Vg3 yrkesfag. Nordland og nasjonalt. Kilde: Videregående opplæring i Nordland-Tilstandsrapporten 2021

Det opplyses videre i tilstandsrapporten at hovedgrunnen til økningen av ordinær progresjon er at andelen yrkesfagelever fra Vg2 som får lærekontrakter, har økt fra 30 prosent til 48,7 prosent. Overgang til Vg3 påbygning regnes om ordinær overgang. Det er fra fem til sju prosent som tar yrkesfaglig Vg3, eksempelvis automasjon, helsesekretær og flyfag. Som diagrammet nedenfor viser er det mellom åtte og ti prosent som tar Vg2 på nytt. Rødt i diagrammet viser andelen elever som er utenfor opplæring per 1. oktober.

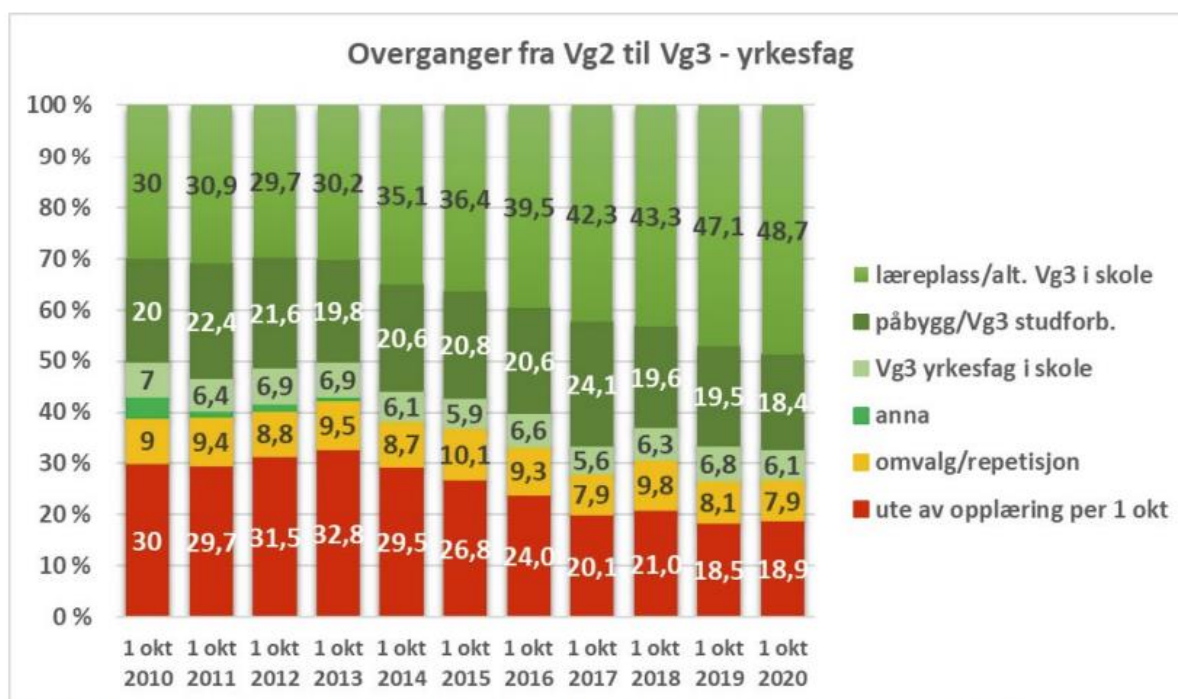

Diagram 12 Overgang fra Vg2 til Vg3 - yrkesfag. Hentet fra tilstandsrapporten 2021.

I tilstandsrapporten opplyses det om at arbeidet med å skaffe lærekontrakt til alle yrkesfagelever som ønsker å gå i lære har blitt prioritert høyt de siste ti årene. Det opplyses videre at samfunnskontrakten for flere læreplasser i Nordland 2020-2023 involverer flere parter i arbeidslivet og har betydning for arbeidet med å skaffe lærlingeplasser. Men at det meste av det praktiske arbeidet skjer lokalt mellom skole, bedrifter og opplæringskontor. Og at næringslivet i Nordland har for alvor fått øynene åpne for at det er nødvendig å rekruttere og lære opp ungdommer for å dekke arbeidskraftbehovet i samfunnet.

Revisor får opplyst om at det er flere tiltak som er gjort for å bedre overgangen mellom Vg1/Vg2 og Vg2 til yrkesfagligprogram:

Formidlingskoordinatorerne: Revisor får opplyst om at overganger er problematiske og det er viktig å ha god oversikt over den enkelte elev og starte identifiseringen av elevene tidlig. Formidlingskoordinatorerne som er tilknyttet elev- og lærlingtjenesten er viktige for å etablere god kontakt mellom den videregående skolen og arbeidsgiver. Formidlingskoordinatoren starter tidlig med å forberede bedriften, eleven og skolen på hva som skal skje fremover. Revisor får opplyst at fylkeskommunen gjør satsinger for å utvikle formidlingskoordinatorens rolle og henviser til et pilotprosjekt på to skoler Hadsel og Mosjøen skole⁹².

Yrkesfaglig fordypning: Elevene er i definerte perioder på Vg1 og Vg2 i en bedrift. Informant opplyser til revisor at det er et kontinuerlig arbeid som pågår og at det gjøres mye bra arbeid knyttet til dette.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er flyttet inn på skolene og ansatt av fylkeskommunen. Tjenesten skal jobbe individrettet og systemrettet, opplyses det i håndbok for elev- og lærlingtjenesten. Individrettet betyr at alle elevene får et inkluderende, likeverdig og tilpasset pedagogisk tilbud. Systemnivå betyr å hjelpe skolene med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særskilte behov. Ved Bodø og Bodin videregående skole ble det første fylkeskommunale PP-tjenesten etablert i 2006. Etter det ble det innført på de andre videregående skoler i tur og orden. Mosjøen fikk fylkeskommunal PPT 1.1.2021, får revisor opplyst.

Oppfølgingstjenesten: Gjennom samarbeid med grunnskole, lærebedrifter og internt i tjenesten skal oppfølgingstjenesten bistå i arbeidet med å redusere frafall. De skal også arbeides forebyggende for å unngå «drop out». Dette fremkommer i dokumentet *Håndbok elev- og lærlingtjenesten*. Revisor får opplyst at oppfølgingstjenesten skal jobbe med elever i hele ungdomskolen, slik at overgangene mellom skoleslagene blir lettere for elevene. Dette gjelder elever i hele ungdomsskolen og frem til gjennomført videregående opplæring. Det å ha gode systemer for kontinuerlig oppfølging og tilrettelegging er helt nødvendig for å nå definerte måltall som er satt i fylkeskommunen.

IKO – metodikken er implementert i håndboken, som en minstestandard som skolene kan bruke. IKO er en systematisk metode for:

- Identifisering av risikoelever
- Karlegging av utfordringer i og årsaker til elevens situasjon
- Oppfølging av endring i elevens situasjon

⁹² Dette prosjektet er også omtalt under kapittel 5.8.

Videre står det at hovedmålet med IKO-arbeidet er å gjøre alle elever best mulig faglig og sosialt rustet til å komme seg videre i opplæringsløpet. Metoden sørger for å identifisere og kartlegge elever som vil kunne få problemer med å fullføre og bestå videregående opplæring. Metodikken skal også bidra til en systematisering av rutiner, og iverksette målrettede tiltak på et tidlig stadium. Modellen skal i tillegg styrke arbeidet ved overgang fra grunnskole til videregående skole. I håndboken ber fylkeskommunen skolene om å arbeide aktivt for å iverksette IKO-modellen straks.

Seksjonsleder fag- og yrkesopplæring opplyser at de har **resultatoppfølging** to ganger i året med rektor. På møtene blir overganger omtalt, og fylkeskommunene får informasjon fra hver enkelt skole hvordan skolene arbeider på dette området. Eksempelvis hvor mange elever som er i fare for å ikke bestå. Fylkeskommunen etterspør tiltak fra skolene på hva som gjøres knyttet til formidling og overgang og andre utfordringer skolen har. Revisor etterspurte agenda for møtene og fikk til svar at det er rektorene som lager saksliste, men at det følgende er innhold i alle møter:

- Hvordan skolestart har vært
- Eventuelle tiltak som skal settes inn
- Resultatoppfølging på våren omhandler elevresultater, fravær og fare for ikke vurdert, samt formidlingstall
- Elevens psykososiale miljø
- Tilpasset opplæring

Læreplassgaranti og tidlig formidling: Revisor får opplyst at det er ønskelig at lærlinger og lærekandidater formidles så tidlig som mulig. Dette er et arbeid formidlingskoordinatorene er en del av. Det står i *håndbok for elev- og lærlingtjenesten* at ansvarsområdet til formidlingskoordinator er å jobbe målrettet og systematisk for å øke formidlingen av lærlinger, lærekandidater og praksisbrevkandidater.

I fylkestingets **sak 062/2022 *Alternative opplæringsløp i Nordland og evaluering av Steigenmodellen*** fremkommer det opplysninger i saksfremlegget om at for de fleste er det slik at god opplæring og et trygt og godt læringsmiljø skapes i klasserommet. For 0+4 eller 1+3 utdanningsløp skjer i lærebedriften eller er organisert gjennom opplæringskontor, noe som kan være utfordrende. Det opplyses videre at skoleeiers ansvar for kvalitetssikring, organisering og oppfølging av opplæring i fellesfag for lærlinger i dette utdanningsforløpet bør styrkes. Videre står det at det betyr å styrke eksisterende rutiner med hensyn til behandling og godkjenning av lærekontrakter utenfor hovedmodellen, der lærlingene av ulike årsaker ikke kan ta fellesfag ved videregående skole og det må skreddersys en plan for gjennomføring før lærekontrakter inngås.

Også en av revisors informanter har fortalt at det må arbeides mot opplæringskontorene, skolene, bedriftene for å få bedre overgangsrutiner. Tidlig formidling er også viktig faktor får revisor opplyst, dette er noe som fylkeskommunen har arbeidet med i flere år. Videre sier informant at tiltakene som gjøres må sees i sammenheng.

Revisors vurdering

Revisors funn viser at fylkeskommunen har tiltak der summen av tiltakene er ment for å bedre gjennomføringen for elever i den videregående skole. Tilstandsrapporten til Nordland fylkeskommune gir en redegjørelse på status på gjennomføringen og overgang til neste trinn. Slik revisor ser det er summen av tiltak avgjørende for en god overgang til neste trinn i utdanningsforløpet. Samtidig erkjenner fylkeskommunen at de bør få bedre overgangsrutiner

både mot opplæringskontorene, skolene og bedriftene. Revisor vurderer det dithen at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å bedre overgangen mellom Vg1/Vg2 og Vg2/lære i yrkesfaglig utdanningsprogram som i **stor grad, men ikke fullt ut oppfylt**.

6.6 Samfunnskontrakten for flere læreplasser i Nordland

- ✓ Fylkesrådet skal ha revidert samfunnskontrakten for flere læreplasser i Nordland

Revisors funn

Revisor har mottatt dokumentet *Samfunnskontrakt for flere læreplasser i Nordland 2020-2023*. Innledningsvis står det at alle parter i samfunnskontrakten forplikter seg til å bidra til:

- Gjennomføring av tiltak for å skaffe flere læreplasser og flere lærebedrifter
- At eksisterende lærebedrifter øker antall lærlinger/lærekandidater
- Å styrke samarbeidet med bransjer om rekruttering og læreplasser
- Gi kunnskap om arbeidslivets fremtidige kompetansebehov
- at lærlingklausulen ved offentlig anskaffelse følges opp
- med innspill i arbeidet med dimensjonering av skolens yrkesfagtilbud
- med å spre kunnskap om lærlingordningen, om betydningen og verdien av fagopplæring, karriereveier i arbeidslivet for fagarbeidere og om mulighetene til videre utdanning og kompetanseutvikling, herunder muligheten innen høyere yrkesfaglig utdanning
- Å bygge nettverk der alle relevante aktører deltar og jobber konkret for å nå målene i kontrakten
- Arbeidet med innføring av læreplassgarantien

Videre i kontrakten er det opplistet de ulike forpliktelsene til:

- Fylkeskommunen
- NHO Nordland
- LO Nordland
- KS Nordland
- NAV Nordland
- Fylkesmannen⁹³

Som oppfølging står det i kontrakten at fylkeskommunen innkaller partene til to årlige møter i september og mars. Revisor har fått opplyst at det var avholdt møte mellom partene 9. april 2021, mens møtet som var avtalt for høsten 2021 ble utsatt. Ifølge referatet fra møtet i april ble partene i samfunnskontrakten Nordland enige om å konsentrere innsatsen for at flere søkere skal få læreplass gjennom å rekruttere flere bedrifter og virksomheter til lærlingeordningen og bidra til en god dimensjonering av yrkesfaglige utdanningsprogram tilpasset arbeidslivets behov og tilgjengelige læreplasser. Det fremkommer også hva de ulike partene har gjort knyttet til sitt ansvar i samfunnskontrakten, herunder:

LO har gitt informasjon og orientert om sine forpliktelser både til lokale og regionale møter. Det har vært fokus på innføring av læreplassgarantien og blitt oppfordret til at LO skal ta inn

⁹³ Fylkesmannen står referert i dokumentet. De har endret navn til Statsforvalteren.

lærlinger. Per i dag har kontoret i Bodø en lærling. I tillegg er LO representert i yrkesopplæringsnemnda.

NHO opplyser at de har fokus på å bidra med sin del av kontrakten. Det har vært gjennomført flere bransjemøter. De ser også på lokale tilpasninger (Steigenmodellen) rettet mot de små stedene som i dag ikke har aktuelle skoletilbud.

KS informerer som at de er på kommunene med å informere om viktigheten av å ta inn lærlinger. Gjennom dette arbeidet bidrar de til sine forpliktelser i samfunnskontrakten.

NAV har jobbet mye med ulike kvalifiseringstiltak for å få flere personer i jobb og opplæring. Det nevnes i referatet et prosjekt som heter Lets work (På Melbu og Dønna). Det står videre at i koronapandemien har det blitt bevilget midler fra NAV og fylkeskommunen for å se nærmere på strukturen på hvordan å ta i bruk disse midlene på best mulig måte. NAV ønsker også å ta inn flere lærlinger på sine egne lokasjoner.

Statsforvalteren i Nordland har bidratt med sine forpliktelser i samfunnskontakten med at de har informert alle avdelingene hos Statsforvalteren om innholdet i samfunnskontrakten, i tillegg har de bestemt at de skal ta inn en lærling.

Nordland fylkeskommune har arbeidet med å styrke de lokale nettverkene, som er en del av innsatsområdet i samfunnskontrakten. Videre har de arbeidet med innføring av læreplassgarantien og det har hatt stort fokus.

Elev- og lærlingombudet har i sin årsmelding 2021 opplistet flere punkter de ønsker at Nordland fylkeskommune skal fokusere på fremover. På punkt en står det: *Følge opp samfunnskontrakten*. Det står videre at Nordland fylkeskommune, NAV, NHO Nordland, LO, KS og Statsforvalteren i Nordland har signert en samfunnskontrakt for flere læreplasser i Nordland 2020-2023. Som et ledd for å få flere til å gjennomføre er man avhengige av flere læreplasser. Videre mener ombudet at de største aktørene må ta det største ansvaret med å gå foran for å inkludere de elevene som er vanskeligst å formidle, enten det er svake karakterer, stort fravær, sykdom eller annet er viktig for å få flere til å gjennomføre. Avslutningsvis står det at ombudet vil påpeke at de ikke trenger flere dårlige læreplasser, som hever kontrakter ved minste motstand, og som ikke tilbyr et trygt og godt læringsmiljø. Det fremkommer også at ombudet viste til at det også gjelder læreplasser som har krav om produksjon som hovedfokus, og som ikke bruker tilmålt tid på opplæring og mestring.

Det ble signert ny *samfunnskontrakt for flere læreplasser 2022-2026* mellom partene 30. mars 2022. Det fremkommer i dokumentet at alle parter i samfunnskontrakten forplikter seg og bidra til å:

- Styrke det lokale og regionale arbeidet for flere læreplasser
- Bidra i arbeidet med å sikre bedre dimensjonering av opplæringstilbudet i fylkene
- Bidra til lærebedrifter får rekruttert lærlinger i næringer og lærefag hvor det er mangel på lærlinger
- Motarbeide all diskriminering i rekruttering av lærlinger/lærekandidater
- Opplæringen i skole brukes strategisk for å forberede elevene på læretid og øke muligheten for at de skal få læreplass
- Arbeide for å starte tidlig med formidling av søkere til læreplass
- Å bygge nettverk der alle relevante aktører deltar og jobber konkret for å nå målene i kontrakten

- Gi kunnskap om arbeidslivets fremtidige kompetansebehov
- Erfaringsdeling og relasjonsbygging mellom skole, opplæringskontor, arbeidsliv, fylkeskommunen og andre sentrale aktører er en viktig forutsetning for å lykkes i læreplassformidlingen
- Arbeidet med læreplassgarantien

Videre er det laget punkter der de ulike partene forplikter seg til, herunder:

Fylkeskommunen forplikter seg til å:

- Bidra til at alle kvalifiserte søkere til læreplass får lærekontrakt
- Øke antall søkere til lærekandidatordningen
- Utforme en læreplassgaranti der kvalifiserte søkere garanteres læreplass i fylket, forankret i samarbeidsavtaler med arbeidslivet
- Styrke overgangen fra skole til læreplass for elevene innenfor aktuelle utdanningsprogram
- Øke rekrutteringen til utdanningsprogram hvor arbeidslivet har behov for flere fagarbeidere
- Gi de videregående skoler større ansvar for det fireårige opplæringsløpet – YFF skal fortrinnsvis tilbys i godkjente lærebedrifter
- Gi yrkesopplæringsnemnda et medansvar for oppfølging av samfunnskontrakten

NHO Nordland har forpliktet seg til å:

- Være pådriver for å øke antall lærebedrifter og eksisterende lærebedrifter tar inn flere lærlinger og lærekandidater
- Være faglig bidragsyter for å få frem grunnlag for riktig dimensjonering av tilbudsstrukturen
- Bidra til økt gjennomføring gjennom arbeid i Yrkesopplæringsnemnda, samarbeid med opplæringskontor og ulike partnerskap
- Spre informasjon om lærlingordninga både til bedrifter, på skoler og til ungdom

LO Nordland forplikter seg til å:

- Bidra til økt gjennomføring gjennom arbeid i Yrkesopplæringsnemnda, samarbeid med opplæringskontor og ulike partnerskap
- Oppsøke og ta kontakt med lærlinger ute på sommerpatruljen
- Spre informasjon om lærlingordningen både til bedrifter, på skoler og til ungdom

KS Nordland forplikter seg til å:

- Være pådriver slik at alle kommuner i Nordland tar inn to lærlinger per 1000 innbyggere i tråd med landstingsvedtak i KS
- Bidra til at kommunene kartlegger det reelle behovet for helsefagarbeidere i framtida, og utarbeide en plan for hvordan behovet kan dekkes gjennom rekruttering av lokal ungdom
- Oppfordre alle kommunene til å samarbeide med videregående skoler om elevenes fag utdanningsvalg og arbeidslivsfag. Oppmuntre alle kommuner til å følge med på hvordan egne ungdomskull gjennomfører videregående opplæring som ledd i kvalitetsarbeidet i grunnskoleopplæringa

NAV i Nordland forplikter seg til å:

- Videreutvikle NAV Nordlands kunnskap om betydningen og verdien av fagopplæringen for å sikre god informasjon i vår kontakt med arbeidssøkere og arbeidsgivere
- Informere samarbeidspartnere og virksomheter om utviklingen i arbeidsmarkedet, utarbeide prognoser om behov for arbeidskraft og statistikk over ledighet og stønadsmottakere

- Oppfordre virksomheter til å ta inn lærlinger og lærekandidater

Statsforvalteren i Nordland forplikter seg til å:

- Oppfordre kommunene til å ta inn flere lærlinger og lærekandidater
- Understøtte partenes arbeid med å sikre gode læreplaner og å øke antall læreplaner
- Oppfordre kommunene til samarbeidsavtaler med videregående skoler der god overgang og valg av riktig utdanningsprogram er tema
- Oppfordre statlige virksomheter i fylket til å ta inn flere lærlinger og lærekandidater

Revisors vurdering

På bakgrunn av ovennevnte vurderer revisor at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal ha revidert samfunnskontrakten for flere læreplaner i Nordland som **oppfylt**.

6.7 Samarbeid mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner

- ✓ Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å styrke samarbeidet mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner

Revisors funn

Revisor får opplyst at det er samarbeid mellom skoler, bedrifter, opplæringskontorer og kommuner, samt at dette samarbeidet var etablert før Nordlandsmodellen, og har ikke endret seg merkbart etter fylkestingets vedtak om Nordlandsmodellen.

Revisor har fått informasjon om at Nordland fylkeskommune har følgende møtepunkter med **opplæringskontorene**:

- Nordland fylkeskommune arrangerer fast en konferanse på høsten med alle opplæringskontorene i Nordland. På denne konferansen blir alle ansatte på opplæringskontorene invitert⁹⁴
- Fylkeskommunen blir innkalt til årsmøtene til opplæringskontorene
- Fylkeskommunen sitter i arbeidsutvalget til opplæringskontorene
- Dialogmøter med opplæringskontor annen hvert år

Utover dette følger saksbehandlere opp hvert enkelt opplæringskontor. Revisor får opplyst om at det er i dag 23 opplæringskontorer i Nordland. De ulike opplæringskontorene er fordelt mellom de ulike saksbehandlere i administrasjonen til fylkeskommunen.

Avtalen med selvstendige lærebedrifter fremgår i godkjenning av lærebedrifter, den enkelte saksbehandler følger opp sine bedrifter. Informanten sier videre at fylkeskommunen har samme krav til oppfølging og veiledning når det gjelder selvstendige bedrifter som de har med opplæringskontorene. Fylkeskommunen har nok et forbedringspotensial her blir revisor opplyst om. Videre informerer informant om at tidligere var fylkeskommunen på besøk både hos bedrifter og opplæringskontor i større grad, men på grunn av manglende ressurser har dette blitt nedprioritert, men at dette er noe de har et ønske om å gjøre mer av.

⁹⁴ Koronapandemien har gjort at dette ikke ble gjennomført som planlagt den siste tiden.

Når det gjelder samarbeid med **kommuner**, er KS en part i samfunnskontrakten. I den sist reviderte samfunnskontrakten som ble signert 30.03.2022 står det at KS Nordland forplikter seg til følgende:

- Være pådriver slik at alle kommuner i Nordland tar inn to lærlinger per 1000 innbyggere i tråd med landstingvedtak i KS
- Bidra til at kommunene kartlegger det reelle behovet for helsefagarbeidere i framtida, og utarbeider en plan for hvordan behovet kan dekkes gjennom rekruttering av lokal ungdom
- Oppfordre alle kommunene til å inngå samarbeidsavtale med videregående skoler i regionen der yrkesrådgivning i ungdomskolen er tema
- Oppfordre kommunene til å samarbeide med videregående skoler om elevens fag *utdanningsfag* og *arbeidslivsfag*. Oppmuntre alle kommuner til å følge med på hvordan egne ungdomskull gjennomfører videregående opplæring som ledd i kvalitetsarbeidet i grunnskoleopplæringen.

Lokale nettverk i Nordland ble etablert som ett av to innsatsområder i *Samfunnskontrakten for flere læreplaner (2022-2026)*. Revisor har mottatt det skriftlige dokumentet som omhandler formålet og organisering av dette arbeidet. Partene i *Samfunnskontrakten for flere læreplaner i Nordland* er følgende:

- NHO
- LO
- KS
- Statsforvalteren i Nordland
- NAV Nordland
- Nordland fylkeskommune

Samfunnskontrakten i Nordland bygger på den nasjonale samfunnskontrakten blir revisor opplyst om. Det fremkommer i dokumentet at det er ett mål: Det er at alle formelt kvalifiserte søkere skal få tilbud om læreplass. Det står videre at partene er enige om å jobbe for at alle som er formelt kvalifisert, skal sikres en læreplass. Formelt kvalifisert er den som oppfyller vilkårene for formidling til opplæring i bedrift etter gjeldende lov og forskrift. Videre opplyses det om at det er to hovedstrategier for å nå målet: *Videreutvikle det lokale og regionale arbeidet for å skaffe flere læreplaner.*

Videre står det at partene mener at arbeidet med å skaffe læreplaner først og fremst gjøres lokalt. Det er regionale og lokale forskjeller i behov for lærlinger og fag. Fylkeskommunene skal planlegge og bygge ut opplæringstilbudet etter de føringene som er gitt i gjeldende lov og forskrift. Videre står det at fylkeskommunen har ansvaret for å formidle søkere til læreplass i et sammenhengende yrkesfaglig opplæringsløp. Det er avgjørende at partene lokalt lager strategier i samarbeid med yrkesopplæringsnemndene og iverksetter tiltak for å sikre læreplaner.

Videre står det i dokumentet at formålet med nettverket er at det skal etableres samarbeid med lokalt og regionalt arbeidsliv hvor målet er å vurdere arbeidslivets behov for fremtidig arbeidskraft og gi innspill til dimensjoneringen av skolens tilbudsstruktur. Videre står det at det lokale nettverket skal vurdere behov for kompetanseheving for aktører i fag- og yrkesopplæringen. Nettverket skal også styrke omfanget av hospiteringsordningen for programfaglærere og instruktører/faglige ledere i bedrift, og arbeidet må sees i sammenheng med etableringen av læreplassgarantien i Nordland. Det står også i dokumentet at i forbindelse med ny ordning for etterutdanning for yrkesfag utvides mandatet for nettverket.

Det opplyses om at nettverket bør ledes av rektor eller en annen fra skolens ledelse og at formidlingskoordinatorene vil ha en sentral rolle og kan gjerne være sekretær i nettverket. Det står videre at Næringslivet, opplæringskontor og parter i arbeidslivet regionalt bør delta i nettverket. NHO Nordland, LO Nordland har forpliktet seg til å bidra i dette arbeidet. Møtefrekvens bør være minimum to ganger i året. Oppgaver til nettverket står det i dokumentet er følgende:

- Styrke samarbeidet mellom skole og lokalt/regionalt arbeidsliv
- Bidra i innføring av læreplassgarantien
- Bidra til formidling av læreplasser
- Sette søkelys på arbeidslivets behov for arbeidskraft sett opp imot tilbudsstruktur
- Gi innspill til YFF forum
- Melde inn behov for etterutdanning og hospitering innen fastsatte frister. Innspill gjøres til samarbeidsforumet

Kompetanseforum i Nordland ledes av Nordland fylkeskommune, og er sammensatt av representanter fra fylkeskommunen, herav fylkesråd utdanning og næring, samt administrativ ledelse og aktuelle rådgivere fra samme avdeling, partene i arbeidslivet, KS, Regionalt kontor for kompetanseutvikling i Salten, NAV, videregående skole, Nord universitet, UiT-Norges arktiske universitet, forskningsvirksomheter og kunnskapsparkene.

Mål til kompetanseforum i Nordland:

1. Øke kompetansen i Nordlands befolkning som grunnlag for et godt samfunn å bo og leve i
2. Bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel i de regionale arbeidsmarkene
3. Styrke samarbeidet mellom arbeidslivet, utdanningssektoren, kunnskaps- og forskningsmiljø og virkemiddelaktører for å kunne møte framtidens kompetansebehov
4. Bidra til et bærekraftig samfunn med utgangspunkt i FNs bærekraftsmål
5. Inkludere flere i arbeidslivet og hindre utenforskap

Mandat og arbeidsoppgaver:

1. Utarbeide og følge opp kompetansestrategiens handlingsprogram
2. Utvikle felles kunnskapsgrunnlag som kan gi bedre forståelse for behovet for kompetanse og arbeidskraft
3. Sørge for informasjonsflyt og kunnskapsdeling på tvers av sektorer og forvaltningsnivå innen kompetansefeltet. Bestille kunnskapsgrunnlag ved behov.
4. Sette framtidens kompetansebehov på dagsorden, teste ut metoder og tiltak for å avdekke disse
5. Samordne aktiviteter og arenaer for kompetanseutvikling og karriereveiledning
6. Følge opp innspill fra samarbeidende fora og aktører og initiere eller sette i gang tiltak etter behov. Trekke inn relevante aktører i konkrete saker eller prosjekt
7. Identifisere og bryte ned barrierer for regional samhandling, og stimulere til tiltak på tvers av bransjer og regioner. Arbeide for større handlingsrom i den regionale kompetansepolitikken.

Kompetanseforum i Nordland har utformet en strategi *Kompetanse for et arbeidsliv i endring – Kompetansestrategi for Nordland 2020-24*. Som det fremkommer i strategien er hovedfokuset på arbeidslivets kompetansebehov. Det er flere som skal utdannes og arbeidslivet og kompetanseaktørene i fylket må samarbeide tettere og være samordnet. Videre står det at analysearbeidet utarbeidet av Nordlandsforskning og tilbakemeldingene viser at det er behov for fem satsningsområder:

1. Partnerskap og mobilisering til kompetansesatsing i arbeidslivet
2. Utvikle utdanningstilbudet i takt med arbeidslivets fremtidige behov
3. Synliggjøre de spennende mulighetene i arbeidslivet i Nordland
4. Bidra til bærekraftige og attraktive lokalsamfunn
5. Inkludere flere i arbeidslivet og hindre utenforskap

Når det gjelder satsningsområde 1, har Kompetanseforum i Nordland to underpunkter som er:

- a) Stimulere til samarbeid mellom arbeidslivet og utdanningssektoren
- b) Utvikle regionale kompetansepiloter
 - a. Pådrivere for kompetanseutvikling og utdanning
 - b. Avklare behov, tilrettelegge og koble tilbydere og etterspørere
 - c. Etablere og utvikle studiesteder/samlingsplasser og digitale studietilbud/møteplasser tilpasset Nordlands geografi

Det opplyses videre om at målet med arbeidet er å lage gode systemer for etter- og videreutdanning tilpasset behovet i de ulike regionene. Å bygge sterke leverandører, tjenestebedrifter og ulike kompetansesarbeidsplasser er sentral for å ha en langsiktig konkuranseevne i det ressursbaserte næringslivet.

Det fremkommer også under punktet *Fylkestingets føringer for en helhetlig kompetansepolitikk i Nordland* at gjennom dette arbeidet vil fylkesrådet bidra til videreutvikling av Nordlandsmodellen.

Revisors vurdering

Fylkeskommunen har et samarbeid mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner. Dette samarbeidet blir gjennomført på flere områder i fylkeskommunen. Revisors vurdering er at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å styrke samarbeidet mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner er **oppfylt**.

6.8 Læreplassgaranti

- ✓ Fylkesrådet skal ha utarbeidet læreplassgaranti

Revisors funn

I fylkestingets sak 027/2019 *Læreplassgaranti* fremkommer det i saksfremlegget informasjon om at fylkesrådet foreslår at Nordland fylkeskommune gir læreplassgaranti for kvalifiserte søkere. I første omgang organisert som et toårig prosjektsamarbeid med utvalgte bransjer innen noen utdanningsprogrammer. Det står videre at det er viktig å få kartlagt og evaluert en slik modell før det gjøres en endelig vurdering. Etter prosjektperioden er målsetningen at læreplassgaranti skal utvides til å gjelde for alle elever som er kvalifisert.

Kunnskapsdepartementet har bevilget midler til fylkeskommunene i Norge for oppfølging av *samfunnskontrakten for flere læreplasser 2016-2020*. I den forbindelse vil Nordland fylkeskommune benytte tildelingen fra departementet til å etablere en prosjektstilling som skal jobbe med innføring av læreplassgarantien. Det står videre at viktige mål i prosjektet vil være:

- Etablering av nye samarbeidsavtaler og utvikling av eksisterende avtaler
- Rekruttering av lærebedrifter
- Oppfølging av lokale nettverk i tråd med samfunnskontrakten

- Involvering av opplæringskontorene
- Dimensjonering av skoletilbud i samarbeid med arbeidslivet

Videre opplyses det om i sammendraget at videregående skoler i Nordland har over 1000 samarbeidsavtaler med arbeidslivet. Formalisering av samarbeidsavtaler har som hensikt å styrke samarbeidet mellom skole, skoleeier og lokalt arbeidsliv. Formålet med en slik avtale knyttet opp mot lærerplassgaranti er å forplikte partene til å samarbeide for flere læreplasser gjennom å:

- Lette overgangen fra skole til læreplass for elevene innenfor aktuelle utdanningsprogram
- Øke søkningen innenfor aktuelle utdanningsprogram

Det beskrives øvrige tiltak i sammendraget som Nordland fylkeskommune vil gjøre:

- Øke formidlingen til læreplasser – formidlingskoordinator i skolene
- Balansering av tilbud
- Tidligere inngåelse av lærekontrakt

Fylkestingets vedtak i denne saken er følgende:

Fylkestinget ber fylkesrådet om at det innføres forsterkede tiltak som gir alle elever som søker yrkesfag mulighet til å fullføre opplæringsløpet

1. *Læreplassgaranti innføres i Nordland. Garantien skal også omfatte lærekandidater*
2. *det innføres en to årlig innføringsfase som tar sikte på å videreutvikle læreplassgarantien slik at den gjelder for alle kvalifiserte læreplassøkere med ungdomsrett*
3. *Fylkestinget ber fylkesrådet rapportere om arbeidet med innføringen av læreplassgaranti på egnede måte*

I oktober 2020 hadde prosjektleder for læreplassgaranti en orientering for fylkestinget om status for prosjektet. Revisor har mottatt PowerPoint-presentasjonen som ble brukt i den forbindelse. I denne presentasjonen står det blant annet at læreplassgarantien skal – når den er fullt ut implementert – gjelde for alle elever som fullfører og består Vg2 i Nordland og som fyller kriteriene for å være aktiv søker med interesse for faget.

Den siste orienteringen fylkestinget har mottatt vedrørende læreplassgarantien var i fylkestingets møte 11. juni 2021 i sak 103/2021 *Orientering fra fylkesråd for utdanning og kompetanse Elin Dahlseng Eide om læreplassgaranti*. Her fremkommer det informasjon om blant annet at fylkestinget satte en målsetning om 1100 garanterte læreplasser og at de i dag (juni 2021) var i nærheten av 1300 plasser. Det blir også opplyst om at koronapandemien har påvirket hvor langt de har kommet i arbeidet med læreplassgarantien.

Når det gjelder datasystem, opplyses det i orienteringen at en del av prosjektets mål var å utarbeide læreplassregnskap. Hensikten med læreplassregnskap er å holde en oversikt over alle elever på Vg2 inneværende år, formidlingsarbeidet for den enkelte elev og tilgjengelige læreplasser. Det står videre at per i dag (juni-2021) har skoleeier iverksatt et felles system som gir oppdatert informasjon over formidlingsarbeidet for alle VG2-elever i Nordland. Det har vært en utfordring at fylkeskommunen ikke har hatt tilgang til å bruke data som ligger i fagsystemet Vigo. Det betyr at fylkeskommunen ikke kan bygge egne systemer som kan hente og sende data til Vigo. Det står videre i saksfremlegget at denne utfordringen er løst ved at alle fylkeskommuner får tilgang til egne data i Vigo. Fylkeskommunen kan nå registrere læreplassgarantistene og læreplassregnskapet i Vigo, og får dermed muligheten til å teste ut om dette kan fungere tilfredsstillende når det gjelder kvalitet og brukervennlighet. Det gjenstår

noe arbeid for å få på plass gode digitale løsninger for å drifte læreplassgarantien, herunder formidlingsarbeidet. Det opplyses i saksfremlegget at Vigo arbeider med utvikling av et system for læreplassregnskap.

Læreplassgaranti i Nordland fikk ny prosjektleder i mai 2021. Prosjektleder opplyser om at de holder på med opplæring av blant annet formidlingskoordinator og YFF-lærere i læreplassregnskapet. Revisor har mottatt dokumentet *Innføring av læreplassregnskapet* som inneholder en arbeidsbeskrivelse for elev, formidlingskoordinator, YFF-lærer og prosjektleder. Det står i dokumentet at formålet er å følge eleven på veien fra Vg1 til læreplass, samt skolens rolle i arbeidet med formidling til læreplass. Det står videre at målet er tidlig identifisering, kartlegging og oppfølging (IKO) med mål om læreplass etter Vg2. Med Læreplassregnskapet får lærer, avdelingsleder, formidlingskoordinator, rektor og skoleeier oversikt over progresjon til den enkelte elev.

Revisor får opplyst om at status per i dag på læreplassgarantien i Nordland er at elever som starter Vg1 høsten 2022 på følgende linjer får læreplassgaranti:

- Helse og oppvekst
- Bygg og anleggsteknikk
- Elektro og datateknologi
- Kjøretøyfag, lette og tunge kjøretøy

Videre blir revisor opplyst om at resterende fag skal implementeres etter hvert, uten at det foreligger detaljerte planer utover dette. Tabellen nedenfor viser måltall for læreplassgaranti i Nordland for hvert programområde.

Programområde	Måltall antall læreplasser
Bygg- og anleggsteknikk	150
Elektrofag	190
Helse- og oppvekstfag	160
Teknikk og industriell produksjon	250
Design og Håndverk	50
Naturbruk	120
Service og samferdsel	100
Restaurant og Matfag	80
sum	1100

Tabell 11 Måltall for læreplassgaranti i Nordland. Mottatt av Nordland fylkeskommune.

Revisors vurdering

På bakgrunn av ovenstående informasjon vurderer revisor at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal utarbeide læreplassgaranti er **oppfylt**. Fylkeskommunen har ikke i dag et fullt ut læreplassgaranti for alle som fullfører Vg2, men det som revisor vurderer er at arbeidet med å utarbeide full læreplassgaranti i Nordland har startet.

6.9 Formidlingskoordinatorene

- ✓ Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å styrke rollen til formidlingskoordinatorene

Revisors funn

I *håndbok elev- og lærelingstjenesten* fremkommer det opplysninger om formidlingskoordinator. Her står det under punkt 7.6 at formidlingskoordinator ikke er en lovpålagt oppgave, men alle skoler i Nordland har ansatt koordinator i ulike stillingsstørrelser. Ansvarsområdet er å jobbe målrettet og systematisk for å øke formidlingen av lærlinger og lære kandidater og praksisbrevkandidater. I samarbeid med skolens ledelse og YFF-lærere skal formidlingskoordinatorene bidra til rekruttering av nye lærebedrifter, og videreutvikle nettverk og samarbeid mellom videregående skole, opplæringskontor og lokalt/regionalt arbeidsliv. Det står videre at som en del av elev- og lærelingstjenesten skal de inngå i det systemrettede arbeidet, med hovedansvar for formidling og å øke kunnskapen om fagopplæring i skole. Det står også at formidlingskoordinatorene skal jobbe på tvers av alle yrkesfaglige utdanningsprogram og samarbeide tett med både avdelingsledere, kontaktlærere, faglærere og YFF-lærere.

Revisor har fått opplyst at det er ikke er gjort noen økonomiske tiltak knyttet til formidlingskoordinatorene. Stillingsinstruksen ble utformet i 2017. De har heller fått flere arbeidsoppgaver enn at det er eksakte tiltak som har blitt styrket. Videre får revisor opplysninger om at det er variabelt hvor stor stillingsstørrelse de ulike formidlingskoordinatorene har på skolene. De har ofte flere typer stillinger innenfor sin 100 prosent stilling, eksempelvis rådgiver, YFF-lærer eller en stilling innenfor oppfølgingstjenesten. Informanten sier videre at fylkeskommunen som skoleeier ønsker på sikt å få flere formidlingskoordinatorer i 100 prosent stilling, på de større skolene, da det er mye læreplassformidling fra og med skolen er ferdig i juni. Begrunnelsen er også å få styrket kontinuiteten i dette arbeidet.

Som et eksempel på hvordan en av skolene i Nordland bruker formidlingskoordinator tar revisor med hva Bodø videregående skole har lagt ut i kvalitetssystemet om formidlingskoordinator. Det vises til at formålet med formidlingskoordinator er at de skal bidra til at flest mulig elever som søker læreplass blir formidlet og får lærekontrakt. Formidlingskoordinator skal jobbe målrettet for økt formidling av lærlinger og lære kandidater. Arbeidsoppgavene er blant annet:

- Bidra til å øke kunnskapen og fagopplæringen ved skolen
- Videreutvikle nettverk og samarbeid mellom videregående skoler, opplæringskontorene og arbeidslivet
- Koordinere oppfølging av søkere som ikke er formidlet til læreplass
- Være veileder og følge opp i søkeprosessen ved å knytte kontakt med lokalt arbeidsliv/opplæringskontor
- Bruke utdanning.no/finnlærebedrift.no som arbeidsverktøy. Ha god oversikt over mulige og godkjente lærebedrifter og tilgjengelige lære plasser
- Medansvarlig for gjennomføring av møter og YFF-forum på egen skole
- Skolere deltakere i YFF-fag/forum og opplæringskontor i å bruke utdanning.no og finnlærebedrift.no
- Planlegge og organisere rutinemessig aktiviteter gjennom skoleåret som beskrives i et «årshjul»

Revisor får opplyst at fylkeskommunen har mottatt midler for å utvikle formidlingskoordinators rolle. Dette har resultert i et to årlig pilotprosjekt på Hadsel videregående skole og Mosjøen videregående skole som heter *Helhetlig oppfølging i lære*. Prosjektet er ment å bedre oppfølgingen av spesielt sårbare elever. Spesielt i overgangen mellom skole og bedrift. Dette prosjektet er i samarbeid med avdeling folkehelse og samfunn i fylkeskommunen. I prosjektet skal elevene som er vurdert som sårbare bli fulgt opp tettere i bedrift. I tillegg skal disse to skolene ha et tettere samarbeid med de lokale opplæringskontorene. På spørsmål fra revisor om dette prosjektet er i forlengelsen av Nordlandsmodellen, svarer informanten at det ikke er det og at tiltaket her ville ha kommet uansett, men ting henger sammen og at Nordlandsmodellen har en positiv påvirkning. Informanten sier videre at målet er også å utvikle samarbeidet mot bedrifter og ikke minst opplæringskontorene med sine medlemsbedrifter.

Revisors vurderinger

På bakgrunn av ovennevnte funn vurderer revisor at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å styrke rollen til formidlingskoordinatorene som **ikke oppfylt**. Begrunnelsen for vurderingen er at det ikke har blitt dokumentert at det er iverksatt tiltak for å styrke rollen til formidlingskoordinatorene etter fylkestingets vedtak i 2018 og fram til dags dato.

6.10 Formidling av lære plasser

✓ Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å sikre tidlig formidling av lære plasser

Revisors funn

I tilstandsrapporten 2021 fremkommer det opplysninger om at skoleeier har hatt to dialogmøter med alle skolene i Nordland i 2021. Resultatoppfølgingen tar sikte på å følge opp skolenes arbeid gjennom skoleåret. Det opplyses videre i tilstandsrapporten at tidlig formidling til lære plasser har vært fokusområde i dialogmøter. Dette arbeidet videreføres og utvides nå som Nordland fylkeskommune er i ferd med å innføre lære plassgaranti. Revisor får bekreftet av informant at dette gjennomgås også på resultatoppfølgingen som skoleeier har med de ulike skolene. Fokus er da på de elevene som ikke har blitt formidlet.

Datasystemet *Vigo* som er et nasjonalt system blir brukt i formidlingen av lærlingplasser. Revisor få opplyst om at alle søkere er tilgjengelig for opplæringskontor og godkjente lærebedrifter i *Vigo bedrift*.

Informanten opplyste om at det er ønskelig å opprette kontrakt så tidlig som mulig for å registrere tidlig formidling. Når eleven har fått standpunktkarakter blir kontrakten signert av alle parter. Med de gjenstående søkerne som ikke er formidlet til skoleslutt jobber opplæringskontor, formidlingskoordinator⁹⁵ og formidlingsansvarlig med å finne lære plass til etter skoleslutt. Det blir opprettet skoleklasse for de elevene som ikke har fått lære plass innen skolestart på høsten, da de har krav på skoleplass. Ofte blir resterende elever formidlet underveis i skoleløpet, slik at klassen minker utover året, blir revisor opplyst om.

⁹⁵ Det er ikke alle formidlingskoordinatorene som arbeider i sommerferien.

I 2020 var det cirka 1000 søkere med læreplass som 1. ønske og som hadde ungdomsrett. Av disse var det cirka 230 elever som ikke hadde fått registrert kontrakt per 1. august samme år. I 2021 hadde Nordland fylkeskommune totalt 1243 søkere på læreplass. Av disse ble 1075 formidlet. Det utgjør 86,5 % som blir formidlet. Det var 168 kvalifiserte søkere til læreplass som ikke ble formidlet⁹⁶.

Videre blir revisor opplyst om at formidlingskoordinatorene har en stor rolle knyttet til tidlig formidling. I dag har ikke alle formidlingskoordinatorene 100 % stilling, men at det har vært diskutert og skoleeier har et ønske om at formidlingskoordinatorene får en større stillingsprosent. Spesielt siden de fleste ikke arbeider på sommeren, da det er tidsperioden hvor formidling av læreplasser hovedsakelig skjer.

Som nevnt under kapittel 5.8 *formidlingskoordinatorene*, skal fylkeskommunen i 2022 starte et prosjekt kalt *Helhetlig oppfølging i lære* ved to skoler, Hadsel og Mosjøen videregående skoler. Prosjektet skal fokusere på tettere og bedre oppfølging av (framtidige) lærlinger som er i faresonen for ikke å klare fullføre læretiden. Her har formidlingskoordinatorene fått et utvidet ansvar i prosjektet og skal arbeide tett med elev- og lærlingtjenesten og opplæringskontor for å bygge et helhetlig støttesystem rundt disse lærlingene⁹⁷.

I *samfunnskontrakt for flere læreplasser 2022-2026* står det at alle parter i kontrakten forplikter seg blant annet til å starte arbeidet med tidlig formidling av søkere til læreplass. Det er ikke videre spesifisert nærmere i dokumentet om hvordan dette gjøres i praksis.

Revisors vurdering

Revisor vurderer at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å sikre tidlig formidling av læreplasser som **oppfylt**. Tallene viser at det har vært en nedgang i lærlinger som ikke har blitt formidlet fra 2020 til 2021. Slik revisor forstår er tidlig formidling en kontinuerlig prosess og må sees i sammenheng med læreplassgarantien i Nordland, der de arbeider for å få læreplassgarantister.

6.11 Oppfølging av læringene

- ✓ Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å bedre oppfølgingen av lærlingene/lærekandidatene

Revisors funn

Revisor får opplyst at det er opplæringskontorene som har ansvaret for oppfølgingen av lærlingene og lærekandidatene i deres medlemsbedrifter. Videre får revisor opplyst at fylkeskommunen følger opp med å ha dialogmøter med opplæringskontorene. Fylkeskommunen har møte med hvert opplæringskontor annet hvert år (i koronapandemien hadde de møter ved behov). Revisor får opplyst om at det er fylkeskommunen som har ansvar for dialogmøtene og der skrives det referat fra hvert møte. I koronaperioden var det jevnlig møter mellom daglige ledere, fylkeskommunen og NAV. Det ble gjennomgått ulike tema, eksempelvis om det var bransjer man skulle være spesielt oppmerksom på og hvilke

⁹⁶ Hentet fra Samfunnskontrakt for flere læreplasser 2022-2026.

⁹⁷ Hentet fra tilstandsrapporten for Nordland fylkeskommune 2021, side 120.

utfordringer de ulike bransjene sto i. Videre får revisor opplyst at NAV deltok på møtene som ble avholdt i 2020.

I tillegg til dialogmøtene har det blitt arrangert konferanse med opplæringskontorene to ganger i året. En vårkonferanse som opplæringskontorene arrangerer, og en høstkonferanse som fylkeskommunen arrangerer. Disse konferansene ble ikke gjennomført i 2020 og vår 2021 grunnet koronapandemien.

Elev- og lærlingtjenesten har nå inkludert lærlinger og lære kandidater, der de blir eksempelvis invitert inn ved sosiale tilstelninger. Samtidig sier en av informantene at skolen ikke skal overta arbeidsgiveransvaret, for det er det arbeidsgiver som har.

Oppfølging av lærlinger/lærekandidater i alternativ opplæringsløp:

Revisor har fått opplyst at fylkeskommunen har en plan for å utarbeide bedre rutiner for oppfølging av lærekandidater og lærlinger i bedrift. I dag er det flere opplæringskontor og bedrifter som har opprettet egne lærlingskoler med fellesfagene. Informant sier videre at fylkeskommunen må lage rutiner for å se på hvordan de kan følge disse lærlingene bedre og henviser til notat som ble behandlet i fylkestinget i møte i april, i sak 062/2022.

I fremlegget til fylkestingssak 062/2022 *Alternative opplæringsløp i Nordland og evaluering av Steigenmodellen*, fremkommer det opplysninger om alternative opplæringsløp. Under punktet drøfting står det at skoleeier sitt ansvar for kvalitetssikring, organisering og oppfølging av opplæring i fellesfag for lærlinger i 0+4 eller 1+3 bør styrkes. Videre står det at dette også innebærer å styrke eksisterende ruiner når det gjelder behandling og godkjenning av lærekontrakter utenfor hovedmodellen. I de tilfellene lærlingene ikke kan ta fellesfag ved en videregående skole, må det skreddersys en plan for gjennomføring før lærekontrakt inngås. Videre opplyses det om at videreutvikling av gode oppfølgingssystemer for opplæringskontor og lærebedrifter, og tilrettelegging av gode fleksible og digitale tilbud blir viktig.

Revisors vurdering

Ut fra ovennevnte informasjon vurderer revisor at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å bedre oppfølgingen av lærlingene/lærekandidatene som **ikke oppfylt**. Bakgrunnen for vurderingen er at det ikke er slik revisor kan se det, iverksatt eksplisitte tiltak etter fylkestingets vedtak om Nordlandsmodell- Strategi for gjennomføring i Nordland, om å bedre oppfølgingen av lærlingene/lærekandidatene. Fylkesrådet opplyser også i saksfremlegget til sak 062/2022 at skoleeierens ansvar for kvalitetssikring, organisering og oppfølging av opplæring i fellesfag for lærlinger bør styrkes.

7 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON

Revisor har svart ut problemstilling 2 – *I hvilken grad har Nordland fylkeskommune fulgt opp strategien for økt gjennomføring i Nordland, med fokus på yrkesfag.* Fylkestinget vedtok i sak 22/18 Nordlandsmodellen – Strategi for økt gjennomføring. Revisor har undersøkt oppfølgingen av enkelte utviklingsmål i denne strategien. Revisors funn baserer seg på beskrivelser i dokumentasjon og informasjon fra fylkeskommunens administrasjon.

Revisors konklusjon på *problemstilling 2* er at Nordland fylkeskommune **i stor grad, men ikke fullt ut** har fulgt opp strategien for økt gjennomføring i Nordland, med fokus på yrkesfag. Konklusjonen er begrunnet i våre undersøkelser og vurderinger av om fylkesrådet har iverksatt tiltak for å nå utviklingsmålene som ble vedtatt i saken.

Ut fra revisors funn har fylkesrådet utarbeidet en felles standard for de ulike tjenestene for elever og lærlinger, herunder rådgivning om utdanning, oppfølgingstjenesten, karrieresentrene, pedagogisk psykologisk tjeneste, skolehelsetjenesten, formidlingskoordinator og opplæringskontor. Fylkesrådet har også rapportert tilbake til fylkestinget høsten 2018 om arbeidet med standarden.

Fylkesrådet tilbyr alternative opplæringsmodeller for elever og lærlinger i Nordland slik revisor vurderer det, og fylkesrådet har revidert samfunnskontrakten for flere læreplasser i Nordland. Fylkesrådet har også utarbeidet læreplassgaranti.

Våre undersøkelser viser at fylkesrådet i stor grad, men ikke fullt ut iverksatt tiltak for å bedre overgangen mellom Vg1/Vg2 og Vg2/lære i yrkesfaglig utdanningsprogram, samt iverksatt tiltak for å sikre tidlig formidling av læreplasser.

Når det gjelder at fylkesrådet skal ha gjennomgått og konkretisert samarbeidsavtalene mellom kommune og de videregående skolene for bedre overgang fra grunnskole til videregående skole har ikke det blitt iverksatt etter revisors vurdering. Da fylkeskommunen har lagt ansvaret til de ulike skolene for å gjennomføre dette, men slik revisor forstår det blir ikke dette fulgt opp av skoleeier.

Samfunnskontrakt for flere læreplasser i Nordland er en kontrakt der alle partene forplikter seg til å bidra for å øke læreplassandelen i Nordland. Kontrakten inneholder operasjonaliserte punkter som hver part forplikter seg til å gjennomføre. Fylkesrådet har revidert samfunnskontrakten for 2020-2023 og partene i kontrakten er NHO Nordland, LO Nordland, KS Nordland, NAV Nordland, Statsforvalteren i Nordland, samt fylkeskommunen.

Revisors funn når det gjelder læreplassgarantien, er at dette arbeidet er godt i gang. Fra høsten 2022 vil Vg1 på følgende linjer få læreplassgaranti: Helse og oppvekst, Bygg og datateknikk, elektro og datateknologi og kjøretøyfag, lette og tunge kjøretøy.

Fylkesrådet har iverksatt tiltak for å styrke samarbeidet mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner slik revisor vurderer det.

Revisors funn viser at alle skolene har ansatt formidlingskoordinator i ulike stillingsstørrelser. Slik revisor har vurdert det har ikke fylkesrådet iverksatt tiltak for å styrke rollen til formidlingskoordinatorene, da det ikke er dokumentert at det er iverksatt tiltak for å styrke rollen til formidlingskoordinator etter fylkestingets vedtak om Nordlandsmodellen.

Når det gjelder at fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å sikre tidlig formidling av læreplasser, er dette iverksatt. Tidlig formidling er en kontinuerlig prosess og må sees i sammenheng med læreplassgarantien.

Etter revisors vurdering har ikke fylkesrådet iverksatt tiltak for å bedre oppfølgingen av lærlingene/lærekandidatene. Bakgrunnen for vurderingen er at det ikke er iverksatt eksplisitte tiltak etter fylkestingets vedtak om Nordlandsmodellen. I tillegg opplyser fylkesrådet i saksfremlegget til fylkestingssak 062/2022 at skoleeierens ansvar for kvalitetssikring, organisering og oppfølging av opplæring i fellesfag for lærlingene bør styrkes.

8 UTTALELSE

Revisor sendte 18.08.2022 rapporten til uttalelse til fylkesrådsleder i Nordland fylkeskommune. Vi mottok uttalelse 05.09.2022 og denne er inntatt i sin helhet nedenfor. Revisors kommentar til uttalelsen fremkommer i kapittel 9.

Vår dato: 02.09.2022
Vår referanse: 21/17586- 4
JournalpostId: 22/89383
Deres dato:
Deres referanse:
Org.nr: 964 982 953

Mailen Evjen

Kommentarer til rapportutkast "Videregående opplæring - gjennomføring yrkesfag"

Vi takker for mottatt rapportutkast fra forvaltningsrevisjonen omkring «Videregående opplæring – gjennomføring yrkesfag». Generelt vil vi bemerke at rapporten er informativ og omfattende, og gir et godt innblikk i de problemstillingene som er tatt opp.

Dere ber oss om å gi tilbakemelding til utkastet, tilbakemeldingen skal knyttes til feil eller unøyaktigheter i beskrivelsen av sakens faktum. Videre opplyser dere at kommentarer til revisors vurderinger, konklusjon og rapporten i sin helhet vil følge rapporten til fylkeskommunens kontrollutvalg.

Revisjonen har tatt utgangspunkt i to problemstillinger:

1. Hvilke utfordringer har koronapandemien medført for yrkesfagelever i skole og lære?
2. I hvilken grad har Nordland fylkeskommune fulgt opp strategien for økt gjennomføring i Nordland, med fokus på yrkesfag

I gjennomgangen av rapportutkastet har det vært sett på om det er uklarheter i formuleringer eller faktafeil. Revisors konklusjoner er ikke kommentert, dette må revisor eventuelt vurdere når innspillene gjennomgås.

Innspill til problemstilling 1, Hvilke utfordringer har koronapandemien medført for yrkesfagelever i skole og lære?

Det er gitt en god beskrivelse av forholdene for elever og lærlinger under koronaepidemien. Nordland var ikke så hardt angrepet som andre deler av landet, og utfordringene har derfor ikke vært like store i Nordland som i de deler av landet som var hardest rammet. Dette vises i de undersøkelser som er innhentet og de intervjuer som er gjort av informanter. Det er i rapporten gitt en god beskrivelse av alle de tiltak som ble satt inn i skolene for å motvirke negative følger for elevene i pandemiperioden.

Adresse: Postmottak Tlf.: 75650000
Fylkeshuset E-post: post@nfk.no
8048 Bodø

Utdanning og kompetanse
UK Stab
Geir Hareide Hansen
Tlf: 75650253

Besøksadresse: Prinsens gate 100

Vi vil be om at det i sammendraget blir presisert at opplysningen om at hver 10. lærling som var permittert under koronapandemien gjelder på landsbasis. I Nordland var tallet på permitteringer lavere.

Innspill til problemstilling 2. I hvilken grad har Nordland fylkeskommune fulgt opp strategien for økt gjennomføring i Nordland, med fokus på yrkesfag

Revisjonen omhandler Nordlandsmodellen – Strategi for økt gjennomføring 2018-2022, vedtatt i Nordland fylkesting i februar 2018. I saken vedtok fylkestinget seks utviklingsmål, der KomRev Nord har valgt ut undersøkelser av fylkesrådets oppfølging av strategien og utviklingsmålene rettet mot tiltak som er mulig å undersøke iverksettelsen av.

Første undersøkelsespunkt er rettet mot felles standard for tjenester, og revisor konkluderer med at Fylkestingets vedtak er oppfylt. Det er utarbeidet felles standarder, håndbok for elev- og lærlingtjenesten er spesielt vurdert, fylkestinget har også fått orientering om arbeidet som er gjort.

Andre undersøkelsespunkt omhandler gjennomgang og konkretisering av samarbeidsavtaler mellom kommunene og de videregående skolene. Revisor konkluderer med at fylkesrådet ikke har oppfylt dette revisjonskriteriet.

Revisors konklusjon forstås. I arbeidet med ferdigstilling av håndbok for elev- og lærlingtjenesten har ikke utforming av felles samarbeidsavtaler blitt prioritert øverst. Det er imidlertid viktig å påpeke at de videregående skolene har samarbeidsavtaler med kommunene, og at overgangsarbeidet og kommunesamarbeid prioriteres svært høyt. Like fullt har ikke skoleeier klart å følge samarbeidsavtalene i den grad som er nødvendig. Alle skoler arbeider etter IKO-metodikken (Identifisering, Kartlegging og Oppfølging), der et sentralt element er tidlig identifisering av elever som kan få problemer ved overgang fra grunnskole til videregående skole. I tillegg er alle skoler nå deltakere i et prosjekt finansiert av Utdanningsdirektoratet knyttet til psykisk helse der kommunesamarbeid er et sentralt element. Skolene er i samarbeid allerede fra 8. trinn i grunnskolen.

Tredje undersøkelsespunkt omhandler bestemmelsen om at fylkesrådet skal tilby alternative opplæringsmodeller for elever og lærlinger. Revisor konkluderer med at dette er oppfylt, fylkeskommunen tilbyr alternative opplæringsmodeller.

Fjerde undersøkelsespunkt, her vurderes det om det er iverksatt tiltak for å bedre overganger mellom Vg1/Vg2 og Vg2/lære i yrkesfaglig utdanningsprogram. Revisor vurderer det dithen at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å bedre overgangen mellom Vg1/Vg2 og Vg2/lære i yrkesfaglig utdanningsprogram som i stor grad, men ikke fullt ut oppfylt.

Noen kommentarer til revisors vurdering av fjerde punkt:

Arbeidet med overganger er et kontinuerlig arbeid for å forbedre resultatene. Det er satt i gang ulike tiltak for bedring av overgangene. Som revisor påpeker er IKO-metodikken innført, og skolene har høyeste fokus på overgangsarbeidet. Dette er også faste punkter i oppfølgingen fra skoleeier. At elev- og lærlingressursene er samlet i en felles tjeneste gjør også oppfølgingen bedre, noe gjennomføringstallene viser. Det er ulike tiltak i prosess for at overgangstallene skal fortsette å øke

også i kommende år. Her kan nevnes prosjekter knyttet til helhetlig oppfølging i lære, prosjekt igangsatt etter mottak av prosjektmidler fra Buf-etat – «Ungdomslos», tilpassa opplæring og satsing på flere lærekandidater samt skoleinterne tiltak.

Selv om det hele tiden arbeides med å få bedre gjennomføring, viser offentlige tall at Nordland har en kontinuerlig høyere gjennomføring år for år. Dette bør kunne utlede at revisors konklusjon endres til at tiltakene er i stor grad er oppfylt.

Sjette undersøkelsespunkt: Fylkesrådet skal ha revidert samfunnskontrakten for flere læreplasser i Nordland. Revisor konkluderer med at revisjonspunktet er oppfylt, fylkeskommunen tilbyr alternative opplæringsmodeller.

Sjuende undersøkelsespunkt: Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å styrke samarbeidet mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommune. Revisor vurderer at revisjonspunktet ikke er oppfylt, ha iverksatt tiltak for å styrke samarbeidet mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner.

Det er av stor viktighet at skolene har et godt samarbeid med arbeidslivet rundt seg, og med kommunene som har ansvar for første del av grunnopplæringen. Samarbeidet gjennomføres på ulike nivåer og i ulike fora, eksempelvis Kompetanseforum Nordland. Vi mener at selv om det over lang tid har vært utstrakt samarbeid, er dette også blitt styrket i den senere tid. Kanskje dette ikke har kommet godt nok fram fra informantene og det materiell som har vært grunnlag for kunnskapsinnhenting. Som eksempel på tiltak som er gjort, kan nevnes faste regionale møter i forbindelse med tilbudsstrukturen i videregående opplæring, der lokale aktører inviteres på bred basis. Regionvekstavtaler er inngått mellom fylkeskommunen og hver region, der utdanningsområdet er ett av fokusområdene. Det avholdes to ganger i året møter mellom regionrådene og fylkeskommunene. Vi ber derfor revisor revurderer konklusjonen knyttet til sjuende undersøkelsespunkt.

Åttende undersøkelsespunkt: Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å styrke rollen til formidlingskoordinatorene. Revisor konkluderer med at dette punktet ikke er oppfylt fordi det ikke er dokumentert at det er iverksatt tiltak for å styrke rollen til formidlingskoordinator.

Formidlingskoordinator er en viktig funksjon som fylkeskommunen har valgt å opprette på alle skolene for å styrke overgangen til lære. At formidlingskoordinatoren er innlemmet i elev- og lærlingtjenesten er ment som en styrking og også anerkjennelse av denne viktige funksjonen i skolene. Oppgavene til formidlingskoordinator er også stadfestet og konkretisert i fylkeskommunens kvalitetssystem og i Elev- og lærlinghåndboka. At stillingsstørrelsen varierer mellom skolene er naturlig ut fra størrelsen og utdanningstilbud ved skolen, dette er tillagt rektor å vurdere ut fra en helhetsvurdering av ressursbruk. Resultatene av rektors vurdering følges opp av avdeling for utdanning og kompetanse. Vurdering av ytterligere styrkingstiltak gjøres jevnlig, og som revisor også nevner, har fylkeskommunen nå igangsatt et prosjekt for å styrke formidlingskoordinatorfunksjonen ved to av skolene. Etter prosjektevaluering vil det vurderes utbredelse til de andre skolene.

Niende undersøkelsespunkt: Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å sikre tidlig formidling av læreplasser. Revisor vurderer at de tiltak som er igangsatt ikke fullt ut oppfyller revisjonskriteriet fordi det ikke er iverksatt konkrete tiltak for å sikre tidlig formidling.

Det holdes fra skoleeiers side høyt fokus på tidlig formidling. Her vises det blant annet til grunnlagsmateriale til selve revisjonen vedrørende læreplassregnskap og intensjonsavtaler om læreplassgarantier. Konkret så er skoleoppfølging knyttet til tidlig formidling tatt med som fast punkt i resultatdialogen mellom skolens ledelse og utdanningsavdelingen to ganger årlig. I tillegg sendes det jevnlig ut lister til skolene om status på formidlingsarbeidet, og dette følges opp. Læreplassgarantien er nå innført for noen av utdanningsprogrammene fra i år, med opptrapping framover. Det holdes svært høyt fokus på tidlig formidling, og vi er usikre på revisors konklusjon.

Tiende undersøkelsespunkt: Fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å bedre oppfølgingen av lærlingene/lærekandidatene. Revisor vurderer at punktet ikke er oppfylt.

Når det gjelder oppfølging av lærlinger og lærekandidater, mener vi det er satt i gang ulike tiltak. En ekstern aktør, IPSOS, har fått oppdraget med å undersøke hvordan lærlinger og lærekandidater har det, og vi arbeider nå med en sak om alternative opplæringsløp. I tillegg så er lærlinger og lærekandidater inkludert i elev- og lærlingtjenesten, og vi har innført digital bestilling av tjenester slik at terskelen blir lavere for å ta kontakt.

Vi håper våre kommentarer og innspill er klargjørende og utfyllende, og blir tatt med i vurderinger ved utarbeidelsen av endelig forvaltningsrevisjonsrapport.

Med vennlig hilsen

Svein Eggesvik
Fungerende fylkesrådsleder

Elin Dahlseng Eide
Fylkesråd for utdanning og kompetanse

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

9 SVAR PÅ UTTALELSEN

I uttalelsen har fylkesrådet gitt tilbakemelding for hvert revisjonskriterium som revisor har vurdert i problemstilling 2. For tre av revisjonskriteriene argumenterer fylkesrådet for at revisor bør revurdere vurderingen. Som følge av informasjonen i uttalelsen har revisor utdypet vår begrunnelse for vurderingene for de tre nevnte kriteriene. Revisors vurdering er endret for to av de tre revisjonskriteriene.

Den endelige konklusjonen på problemstilling 2 er at Nordland fylkeskommune i stor grad, men ikke fullt ut har fulgt opp strategien for økt gjennomføring i Nordland, med fokus på yrkesfag. Denne konklusjonen endres ikke på bakgrunn av endringene vi har gjort som følge av uttalelsen. I stor grad, men ikke fullt ut betyr at flertallet av revisjonskriteriene er oppfylt, men at det samtidig er noen av revisjonskriteriene som ikke er det.

Revisor har gjort korrigeringer som følge av følgende punkter i uttalelsen:

Problemsstilling 1:

Revisor har lagt til en kommentar i sammendraget, der det presiseres at hver 10. lærling som var permittert under koronapandemien gjelder landsbasis. I Nordland er tallet på permitteringer lavere.

Problemstilling 2:

Kommentar til punkt fire: Fylkesrådsleder henviser til tall som viser at Nordland har kontinuerlig høyere gjennomføring år for år. I vår vurdering av revisjonskriteriet om å bedre overganger har vi vektlagt flere ulike opplysninger og vist til at det er summen av tiltak som er mest for å bedre gjennomføringen. Bakgrunnen for at kriteriet ikke er vurdert som fullt ut oppfylt er at vi vektlegger muntlig informasjon om at det må arbeides mot skolene, bedriftene og opplæringskontorene for å gi bedre overgangsrutiner. Vi har også vektlagt at det ble rapportert til fylkestinget i sak 62/22 at skoleeiers ansvar for kvalitetssikring, organisering og oppfølging i fellesfag for lærlinger i dette utdanningsforløpet bør styrkes.

Kommentar til punkt sju: I uttalelsen fremkommer det opplysninger om at samarbeidet mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner gjennomføres på ulike nivåer og i ulike fora, eksempelvis kompetanseforum Nordland. Revisor har ikke disse opplysningene som omhandler kompetanseforum i Nordland i faktagrunnlaget. Det nevnes i uttalelsen faste regionale møter i forbindelse med tilbudsstrukturen i videregående opplæring, der lokale aktører inviteres på bred basis. Videre står det at det er inngått regionvekstavtaler mellom fylkeskommunen og hver region, der utdanningsområdet er ett av fokusområdene. Det fremkommer også opplysninger om at det avholdes møter to ganger i året mellom regionrådene og fylkeskommunen. På bakgrunn av informasjon i uttalelsen har revisor undersøkt mål og mandatet til kompetanseforum i Nordland.

Mål til kompetanseforum i Nordland:

1. Øke kompetansen i Nordlands befolkning som grunnlag for et godt samfunn å bo og leve i
2. Bedre balanse mellom tilbud og etterspørsel i de regionale arbeidsmarkene
3. Styrke samarbeidet mellom arbeidslivet, utdanningssektoren, kunnskaps- og forskningsmiljø og virkemiddelaktører for å kunne møte framtidens kompetansebehov
4. Bidra til et bærekraftig samfunn med utgangspunkt i FNs bærekraftsmål
5. Inkludere flere i arbeidslivet og hindre utenforskap

Mandat og arbeidsoppgaver:

- Utarbeide og følge opp kompetansestrategiens handlingsprogram
- Utvikle felles kunnskapsgrunnlag som kan gi bedre forståelse for behovet for kompetanse og arbeidskraft
- Sørge for informasjonsflyt og kunnskapsdeling på tvers av sektorer og forvaltningsnivå innen kompetansefeltet. Bestille kunnskapsgrunnlag ved behov.
- Sette fremtidas kompetansebehov på dagsorden, teste ut metoder og tiltak for å avdekke disse
- Samordne aktiviteter og arenaer for kompetanseutvikling og karriereveiledning
- Følge opp innspill fra samarbeidende fora og aktører og initiere eller sette i gang tiltak etter behov. Trekke inn relevante aktører i konkrete saker eller prosjekt
- Identifisere og bryte ned barrierer for regional samhandling, og stimulere til tiltak på tvers av bransjer og regioner. Arbeide for større handlingsrom i den regionale kompetansepolitikken.

Kompetanseforum i Nordland har utformet en strategi *Kompetanse for et arbeidsliv i endring – Kompetansestrategi for Nordland 2020-24*. Som det fremkommer i strategien er hovedfokuset er arbeidslivets kompetansebehov. Det er flere som skal utdannes og arbeidslivet og kompetanseaktørene i fylket må samarbeide tettere og være samordnet. Videre står det at analysearbeidet utarbeidet av Nordlandsforskning og tilbakemeldingene viser at det er behov for fem satsningsområder:

6. Partnerskap og mobilisering til kompetansesatsing i arbeidslivet
7. Utvikle utdanningstilbudet i takt med arbeidslivets fremtidige behov
8. Synliggjøre de spennende mulighetene i arbeidslivet i Nordland
9. Bidra til bærekraftige og attraktive lokalsamfunn
10. Inkludere flere i arbeidslivet og hindre utenforskap

Når det gjelder satsningsområde 1, har Kompetanseforum i Nordland to underpunkter som er:

- c) Stimulere til samarbeid mellom arbeidslivet og utdanningssektoren
- d) Utvikle regionale kompetansepiloter
 - a. Pådrivere for kompetanseutvikling og utdanning
 - b. Avklare behov, tilrettelegge og koble tilbydere og etterspørere
 - c. Etablere og utvikle studiesteder/samlingsplasser og digitale studietilbud/møteplasser tilpasset Nordlands geografi

Det opplyses videre om at målet med arbeidet er å lage gode systemer for etter- og videreutdanning tilpasset behovet i de ulike regionene. Å bygge sterke leverandører, tjenestebedrifter og ulike kompetansearbeidsplasser er sentral for å ha en langsiktig konkuranseevne i det ressursbaserte næringslivet.

Det fremkommer også under punktet *Fylkestingets føringer for en helhetlig kompetansepolitikk i Nordland* at gjennom dette arbeidet vil fylkesrådet bidra til videreutvikling av Nordlandsmodellen.

På bakgrunn av ovennevnte opplysninger vurderer revisor at revisjonskriteriet om at fylkesrådet skal ha iverksatt tiltak for å styrke samarbeidet mellom skoler, bedrifter, opplæringskontor og kommuner **som oppfylt**.

Kommentar til punkt ni: Det vises til i uttalelsen at det fra skoleeiers side er høyt fokus på tidlig formidling. Det henvises videre til tallgrunnlaget som revisor har lagt til grunn, samt intensjonsavtaler om læreplassgaranti. Det henvises til resultatdialogen mellom skoleeier og skolens ledelse. I tillegg til oppfølgingen av lister som sendes fra skolene som status på formidlingsarbeidet. Det nevnes også læreplassgarantien som er innført fra i år på enkelte utdanningsprogram. Revisor har gjort en fornyet vurdering opp mot revisjonskriteriet og endret det til at det er **oppfylt**.

10 ANBEFALINGER

Fylkestingets vedtak om *Nordlandsmodellen – strategi for gjennomføring i Nordland* inneholder flere utviklingsmål. Revisors funn, vurderinger og konklusjon viser at det arbeides opp mot vedtaket. Iverksettelsen av vedtaket er et kontinuerlig arbeid. Vi anbefaler Nordland fylkeskommune i det videre arbeidet med Nordlandsmodellen å se hen til revisors vurderinger i denne forvaltningsrevisjonsrapporten, herunder særskilt å gjennomgå og konkretisere samarbeidsavtalene mellom kommunene og videregående skoler.

11 REFERANSER

- Lov av 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (gammel kommunelov)
- Lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (ny kommunelov)
- Lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringsloven)
- Midlertidig forskrift om tilpasninger i reglene om barnehager, grunnskoler og videregående opplæring som følge av utbrudd av covid-19, § 8g.
- Fylkestingsak 22/2017 *Helhetlig melding om videregående opplæring i Nordland*
- Fylkestingsak 22/2018 *Nordlandsmodellen – Strategi for økt gjennomføring 2018 – 2022*
- Fylkestingsak 23/2018 *Til tjeneste for elever og lærlinger – et helhetlig tjenestetilbud*
- Fylkestingsak 103/2021 *Orientering fra fylkesråd for utdanning og kompetanse Elin Dahlseng Eide om læreplassgaranti.*
- Årsmelding 2021, Yrkesopplæringsnemnda i Nordland
- Årsmelding 2020, Yrkesopplæringsnemnda i Nordland
- Årsmelding 2021, Elev- og lærlingombudet i Nordland
- Tilstandsrapport for videregående opplæring i Nordland 2020 og 2021
- Fafo-rapport 2021:09 Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for videregående opplæring. Rolf K. Andersen, Mona Bråten, Ester Bøckmann, Marianne Takvam Kindt, Torgeir Nyen og Anna Hagen Tønder.
- Dypdykk – konsekvenser av koronapandemien for lærlinger, Utdanningsdirektoratet 22.06.2021.
- Utdanningsspeilet 2020, Utdanningsdirektoratet 09.12.2020.
- Utdanningsspeilet 2021, Utdanningsdirektoratet 02.11.2021.
- Education at a Glance 2020. OECD indicators.
- Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning spørreundersøkelse våren 2020. gjennomført i forbindelse med koronautbruddet.
- NIFU rapport 2020:13
- Yrkesfagleg fordjuping, artikkel fra 9.9.2021 av Utdanningsdirektoratet.
- Talet på permitterte held seg, Utdanningsdirektoratet 03.02.2022.
- «Det er mange veier til Rom..» Evaluering av Steigenmodellen- en opplæringsmodell for yrkesfag. Nordlandsforskning. NF rapport nr: 7/2022.

Hjemmesiden til Statistisk sentralbyrå, lastet ned 13.06.2022

<https://www.ssb.no/utdanning/videregaende-utdanning/statistikk/gjennomforing-i-videregaende-opplaering>

Hjemmesiden Vilbli.no, lastet ned 23.05.2022

<https://www.vilbli.no/nb/nb/no/programfag/a/032905>

Hjemmesiden til Nordland fylkeskommune, *Håndbok lærekandidat* (07.05.2021):

<https://www.nfk.no/f/p1/i6794295b-0a94-457b-8e46-f8fd2168826e/handbok-larekandidater.pdf>

Hjemmesiden til utdanningsdirektoratet, lastet ned 29.mars 2022:

<https://www.udir.no/utdanningslopet/videregaende-opplaring/andre-varianter/praksisbrevkandidat/#a170345>

Hjemmesiden til Nordland fylkeskommune, lastet ned 29.mars 2022:

<https://www.nfk.no/tjenester/skole-og-opplaring/opplaring-i-bedrift/skjema-for-fagopplaring/>

Hjemmesiden til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, lastet ned 18.08.2022:

<https://utdanning.no/tema/nyttig-informasjon/slik-far-du-yrkeskompetanse>

Om selskapet og vår forvaltningsrevisjonskompetanse

KomRev NORD IKS utfører helhetlig revisjon av kommuner og fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, offentlige stiftelser, kirkeregnskap og legater. Selskapets eiere og oppdragsgivere er Troms og Finnmark fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, tolv kommuner i Nordland og 28 kommuner i Troms og Finnmark.

Vårt hovedkontor ligger i Harstad, og vi har avdelingskontorer i Tromsø, Narvik, Finnsnes, Bodø, Sortland, Sjøvegan, Leknes og Svolvær.

Vi har 45 medarbeidere som samlet innehar lang erfaring fra og god kunnskap om offentlig sektor og revisjon.

Selskapet er uavhengig i forhold til kommuner, stat, privat næringsliv og andre institusjoner i samfunnet.

Vårt forvaltningsrevisjonsteam består av 14 medarbeidere med høyere utdanning innen ulike fag:

- Rettsvitenskap
- Sosiologi
- Statsvitenskap
- Samfunnsøkonomi

KomRev NORD har tidligere gjennomført følgende forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller i Nordland fylkeskommune:

<i>Eierskapskontroll Filmfond Nord AS</i>	2022
<i>Pendlerboliger</i>	2022
<i>Saksbehandling</i>	2021
<i>Eierskapskontroll Nordlandskraft AS</i>	2021
<i>Kollektivtransport – oppfølging av bruttokontrakter</i>	2021
<i>Bompengeselskap Nord AS</i>	2020

